

BROSURA III.

CORRESPONDINȚA SECRETA

ȘI

ACTE INEDITE

ALTE

CAPILORU REVOLUȚIUNII ROMANE

DE LA 1848

ȘI ALTE ADMINISTRAȚIUNII DE LA BALTA LIMAN

ADUNĂRILE SECRETE

DE

C. D. ARICESCU

PREȚUL 2 FRANCI

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA NAȚIONALĂ, ANTREPRENORŪ : C. N. RĂDULESCU.

1874

TABLA DE MATERII

PAGINA

✓	Scrisórea lui Eliade către Negulici, No. 1.....	1
✓	idem id. id. No. 2.....	4
✓	idem id. id. No. 3.....	6
✓	idem id. id. No. 4.....	8
✓	Scrisórea lui Negulici către Eliade, No. 5.....	13
	Scrisórea Preotului Şapcă către Pleşoianu No. 6...	29
	Scrisórea lui Eliade către Pleşoianu, No. 7.....	30
	idem id. id. No. 8.....	31
	idem id. id. No. 9.....	32
	Scrisórea lui Eliade către emigraţii din Brussa No. 10	34
	idem id. id. id. No. 11.	35
	Scrisórea lui Eliade către D. N. Russo, No. 12.....	38
✓	Scrisórea lui Stefan Golescu către D. Christofi, No. 13	41
✓	Scrisórea lui Stefan Golescu către Pleşoianu şi D. Christofi, No. 14.....	43
	Scrisórea lui Stefan Golescu către D. Christofi No 15	46
	idem id. id. No. 16.....	48
	idem id. id. No. 17.....	49
	Scrisórea lui Stefan Golescu către Pleşoianu No. 18.	51
	Correspondinţă particulară a diarului Pressa, No. 19.	52
	Epistola lui Eliade către D. C. Racotă, No. 20.....	57
	idem id. id. No. 21.....	59
	idem id. id. No. 22.....	66
	idem id. id. No. 23.....	69
	idem id. id. No. 24.....	83
	Epistola lui Eliade către Pleşoianu No. 25.....	86
	Epistola lui Pleşoianu către Eliade No. 26.....	88
	Epistola lui Pleşoianu către D. Christofi, No. 27...	90
	idem id. id. No. 28...	91
	Epistola lui Pleşoianu către Viziru, No. 29.....	95
	Epistola lui Stefan Golescu către Pleşoianu, No. 30.	97
	Epistola lui Grig. Grădişténu către Pleşoianu, No. 31.	99
	Epistola lui Stefan Golescu către Pleşoianu, No. 32.	101

Epistola lui Pleșoianu către D. Christofi, No. 33...	103
Epistola D-nei Elisa Pleșoianu către Christofi No 34.	105
✓ Petiția lui Negulici către guvernatorul turc din Brussa No. 35.....	106
Epistola lui Pleșoianu către văduva lui Negulici, No 36	107
Epistola lui Eliade către C. D. Aricescu, No. 37...	108
Conceptul unui apel al lui Eliade către Ro- mâni, No. 38.....	109
Epistola D-lui Bolliac către Prințul Napoleon, pre- ședintele Republicei franceze, No, 39.....	112
Decretul guvernului provisoriu de la 48 pentru numirea D. C. Romanescu ca secretar al aceluia guvern, No. 40.....	115
Raportul lui Dervișu Pașa în privința adminis- trației Prințului Știrbei, No. 41.....	116
Anexe la acest raport, No. 42.....	} 123 } 125
Listă de opere și diare ce pot servi la istoria re- voluției de la 48. la administrația de la Balta-Li- man, și la chestiunea unirii Principatelor, No. 43.....	128

PREFAȚA

Publicând a treia broșură privitoare la a ctele inedite și epistole particulare ale capilor mișcării de la 48, prima mea datorie este a arăta sorgința epistolei No. 1 din broșura II, sorgința scrisorii răposatului Ștefan Golescu către Domnitorul Alexandru Ghica, cu data de 1 Ian. 1839; căci 'mi a scăpat din vedere acésta, cu ocasiunea publicării actului menționat.

Acea epistolă nu mi s'a comunicat de familia Golescilor, cum aș putut crede aceia cari s'a simțit pôte atinși prin acea epistolă; uă coppie după acea scrisore am găsit-o între hîrtiele socru-meu, răposatul Căpitan Dimitrie Ciocărdia, care coppie era scrisă de răposatul cumnatu-meu Șcarlat Voinescu. Prin ce împrejurare acesta 'și a putut procura acea coppie, nu pot afirma; adevărul însă este că nu familia Golescilor 'mi a procurat acea coppie. Cât pentru publicarea unor asemenea acte, acésta e o cestiune de apreciere; eu cred că asemenea acte pot servi ca materială pentru istoria timpilor la care se raportă.

O repetă, cu artistul Negulici, însăși epistolele private ale ómenilor politici pot fi publicate, chiar trăind ei, spre a servi de exemplu: cei ce aș lucrat bine, să se bucure; cei ce aș lucrat rău, să roșască; primind fie-care resplata faptelor lor, în persóna loră séu a urmașilor lor.

Acésta datorie împlinită, venim a ne împlini altă datorie,

datorie de recunoștință către D.D. N. Crețulescu, Alexandru Christofi, C. Racotă și C. Romanescu, cari au binevoit, în interesul istoriei, a ne procura diferite acte și epistole, ce revarsă lumină atât asupra mișcării de la 48, a administrațiunii de la Balta-Liman, și a cestiunii unirii Moldo-României, cum și asupra conduitei politice a bărbaților ce au jucat un rol, mai mult sêu mai puțin important, în acele epoce de regenerare și de umilire a naționațității nôstre.

În urma scandalului provocat de D. Eliad fiul, în sêra de 10 Decembrie, anulă espiratã, și despre care vom vorbi la finele acestei preface, scandalu relatat de diarul *Țina* în No. de la 12 Decembrie espira' ă, D. Alex. Christofi a pus la dispozițiunea nôstră, nu numai corespondința sa proprie cu Stefan Goleșcu, cu Negulici și Pleșoianu, dêr și corespondința acestora între dînșii, din timpul emigrațiunii; astă-felă că prin acele acte și epistole se revarsă lumină mare asupra conduitei politice a capilor mișcării nôstre de la 48. În acêstă broșurã publicãmă parte din acea interesantă corespondință.

Prin ce împrejurare corespondința Pleșoianului cu Stefan Goleșcu și cu Negulici, cum și a acestora cu alți colegi ai lor de la 48, se află adî în posesiunea D-lui Christofi?

Din epistola Pleșoianului No. 36 din acêstă broșurã se constată că soția reposatului Negulici, dupe mórtea acestuia, a încredințat Pleșoianului corespondința sa cu Goleșci Pleșoianu. Grădiștenu, etc ; iar Pleșoianu, la mórtea sa, a încredințat D-lui Christofi, amicul seú intim, atât corespondința sa cu cel l'alți colegi ai seú, cum și corespondința lui Negulici, cu Goleșci, Pleșoianu ect. conform dorinței exprimată de Negulici înainte morții seúe, dupe cum ne-a asigurat consórta acestuia.

D. Christofi, comunicându-ne tótă acêstă corespondință, și ajutând încă tipărirea acestei a treea broșure cu suma de 200 fr., ne-a dat nă îndoită probă de afecțiune și de încredere ; au ne îndoin că publicul i va mulțumi pentru acestú serviciú adusú istoriei Revoluțiunii de la 48; din parte ne, exprimăm D. Christofi gratitudinea nôstră pentru acele acte importante,

cum și D. C. Romanescu pentru notele ce ne-a procurat, și pentru 200 fr. cu care a ajutat tipărirea Broșurei III.

Asemenea exprimăm recunoștința noastră D. C. Racotă care, după citirea primei ș'a doua broșure relative la actele Capilor mișcării noastre de la 48, a bine-veit, a ne comunica și D-sa mai multe epistole interesante ale lui Eliad, epistole cari revarsă lumină asupra *Memoriilor sêlle intime*, publicate de D. N. Rouso, și mai ales asupra cestiunii unirii Principatelor.

Înainte d'a esplica unele din scrisorile din această broșură, ne credem datorți a da câte-va esplicări asupra lui Negulici și Pleșoianu, morți și îngropați în streinătate.

Din epistolele Pleșoianului, din care publicăm câte-va în această broșură, cum și după mărturisirea D. Gen. Tell, care a fost șeful său militar înainte de revoluția din 48, și chiar în timpul acelei mișcări, se constată că Pleșoianu avea nă pozițiune independentă la 48, și c'a participat la acea mișcare din convingere, luptând cu neinteresare și abnegare pentru triumful principiilor sacre copriase în programul Revoluțiunii de la 48; apoi resemnarea sa sublimă în timpul emigrațiunii, suferind cu mulțumire pentru cauza sacră, fără a se plînge nă singură dată de suferințele esilului, în fine abnegarea sa, demnă d'unu apostol al lă libertății, lă făcutu iubit, și stimat de bărbați onorabili ca Gen. Tell, Goleșci, Negulici, etc; ast-fel, că numele său este cu dreptu cuvântu pronunțat cu respectu de contempuranii sei; și istoria imparțială i va da locul ce i se cuvine în istoria Revoluțiunii noastre de la 48.

Negulici, care a fost trimis în Franca de unu unchiu al său pentru studiul picturii, înturnându-se în patria sa înainte de 48, s'a ocupat cu pictura mai mulți ani, făcând portrete cu oleiu și cu creionul; apoi în anul 47, a ocupat catedra de desebnă la collegiul S-tu Sava, ajutând tot d'odată pe Eliad, ca colaboratoru, la redactarea *Curierului Românesc*, și tot în această foie, a tipărit parte din *Scrisorile la Sofia*, de Aimé-Martin, și din *Vocabularul său*; apoi a publicat mai multe opere ce anunțasse în catalogul său despre nă biblio-

teod enciclopedică, religioasă, morală, literară, științifică, etc., pentru educaținea omului din lăgănă și până la mormânt. (1)

În cele trei luni ale Revoluțiunii noastre de la 48, Neguliei a ocupat cu demnitate postul de prefectu la Prahova, unde a lăsat suvenire neșterse în memoria locuitorilor din acellu districtu, prin blindețea, onestitatea și patriotismul său luminat.

Ca emigratū, după nă ședere de câte-va luni în Constantinopole, a fostu transferat la Brussa cu alți emigrați români, cărora Pôrta le-a fost asigurată esistența printr'ua lăfă mensuală, din care ajutoră și pe Eliad pentru susținerea cauzei sacre, și pentru esistența sa în Paris, pină când Pôrta a asigurată și lui Eliad esistența familiei sële, printr'ua lăfă mensuală de 3000 lei, și printr'ua gratificațiune de mai multe decimii de mii lei turcesci.

În primăvara anului 1851, consumatū de nostalgie, ca Bălcescu, ca Voinescu și alți emigrați, cum și de amare decepțiuni, din cauza intrigilor perfide ale unor falși amici, cum atestă câte-va epistole alle DD. Grig. Grădiștenu, Scarlat Filipescu și alții, Neguliei se stabili cu consorta sa în Constantinopole, unde și muri în Maiu sėu Iunie acelașt anū. Mórtea sa fu regretată de toți Români cari l'añ cunoscute; dovadă, epistolele unor emigrați, ca cea de sub No. 36, și altele ce posedăm.

Sė dămū acumū câte-va esplicări asupra unora din epistolele din acestă broșură.

Pentru înțelegerea epistolei de sub No. 1, lectorulū urmésă să citescă paginile 90—93 din opera D. N. Rousso (Lăcustenu) tipărită în Bruxelles la 1855. (2)

(1) Și anume :

Educația mamelor de familie, traducere de la Aimé-Martin.

Scrisori la Sofia asupra himiei, fizicei, etc, idem.

Vocabularu românū, de cuvinte strebune.

Căllătoriile lui Gulliver (ilustrat) trad. de la Swift.

Maria..... romance morale, traduse una după Berthud,

Clotilda și Edmond..... și alta după Paccard.

Dreptatea lui Dumnezeu, dramă, care s'a jucat pe scena teatrului naționalū.

(2) Suite ou Suplément à l'histoire politique et sociale des *Principautés danubiennes*, de M. Elias Régnault, par N. Rousso.

Din epistolele No. 1—4 se vede stima ce Eliade purta lui Negulici, pe care 'lă trata de *bărbatū mator, luminat și voitor de bine al lui Eliade*; ast-fel că adevărurile lui Negulici din epistola No. 5, aă trebuit se coste multū pe Eliad; și supă-rarea acestuia se vede în răspunsul seū la acea epistolă, cu data din 14 Martie 1851.

Răspunsul lui Eliade la epistola lui Negulici de sub No. 5, cum și răspunsul Pleșoianului la epistola lui Eliade de sub No. 4 și la răspunsul acestuia către Negulici, în fine răspunsul D. Serurie la aceeași epistolă a lui Eliade, nu le am putut publica în broșura acēsta, pentru cuvēntulū că ni s'a procuratū după tipărireā ultimei cōlle; le vom publica în broșura IV, spre a se putea pronunța publiculū și în acēstă delicată cestiune, în deplină cunoștință de lucru.

Negulici n'a putut răspunde la epistola lui Eliade de la 14 Martie 1851; pentru cuvēntulū că Eliade a trimis'o către cei lălți emigrați din Brussa, ca, după ce o vor citi ei, să o comunice și lui Negulici; unū sentiment de delicateță și de unanimitate a oprit pe emigrații din Brussa a o trimite lui Negulici, care se afla greū bolnavū la Constantinople, unde a și murit peste două luni.

Epistola No. 6 este uă desmișțire flagrantă ce preotulū Șapcă dă lui Eliad, în privința accusării ce acesta face D. Gen. Tell în opera lui Rousso, citată mai sus (pag. 38—41); că adică D. Gen. Tell a fost instrumentū allū D. Ion Ghica, și s'a încercat a inaugura Revoluția de la 48 prin spargerea lășilor cu banī publici; faptū despre care Eliad nu menționēdă în opera sa despre mișcarea de la 48, tipărită la Paris la 1851 (pag. 62—83).¹⁾

Epistola No. 7 este în strēnsă legătură cu epistolele de sub No. 25 și 26; ast-fel că răcéla lui Eliad pentru Pleșoianu a putut proveni și din cererea banilorū cu care Pleșoianu illū împrumutasse, și pe cari Eliad nu'ī contesta, cum atestă epistola No. 7, (în care nu pune condițiunea ce se vede

(1) Mémoires sur l'histoire de la régénération roumaine, ou sur les évènements de 1848, accomplis en Valachie, par J. Heliade Rădulescu.

în epistola No. 25,) cum și alte epistole ce posedăm relative la acea cestiune.

În privința epistolei No. 9, Pleșoianu și Negulici, ca și D. Serurie și D. Hristofi, afirmă contrariul de ceea ce susține Eliad, dupe cum se va vedea din epistolele ce vom publica în broșura IV.

În privința numelui de botez și de familie al lui Eliade, de care tratăse epistola No. 12, lectorul imparțial compare această epistolă cu cele disse de Eliade în *Memoriile sille intime*, reproduse de D. N. Rouso în opera sa de la 1855, citată mai sus (pag. 183 și, 193—197); și se va încredința că observațiile lui Stefan Golescu din epistola sa No. 16, nu sunt nefundate.

Epistolele lui Stefan Golescu de sub No. 13, 14, 15, și 32 caracterisă unū sufletū nobilū și uă inimă de aurū; ele dovedescū, din partea acellui multū regretat bărbatū, multă logică și multă iubire de patrie. Ce deosebire între epistolele lui Eliade ș'alle lui Stefan Golescu! Citescă lectorulū cu atențiune epistolele acestor duoi ómenī, și se va încredința în care parte este respectul pentru adevărū, și noblețca de caracterū!

Epistolele lui Stefan Golescu de sub No. 16, 17, 18 și 30 vor fi înțelese mai bine citind operele lui Eliade de la 1854—1866.

Actul de sub No. 19 este în strinsă legătură cu actele de sub No. 41 și 42, și cu epistolele de sub No. 27 și 28; ele sunt atâtea probe necontestate despre machiavelismul administrațiunii Prințului Stirbei.

Ceea ce ne a silit a publica în această broșură actele de sub No. 41 și 42, este broșura D. Grig. Miculescu, fost deputatū de la Mehedinți, publicată înainte allegerilor, ca uă manoperă electorală (1); în acea broșură autorul face elogiū esagerate acellui Prințū, despre care D. Bolliac dicea în emigrție «că în dioa, «în care domnia s'a vëndut lui Stirbei, printr'unū ucazū

(1) *Descrierea voiajelor* M. Salle Domnitorului Barbu D. Stirbei, în județul Mehedinți, la 1850 și 1851 (veđi pag. 3, 4, 8, 10, 14, 15, 16.)

«muscălescă, România ș'a acoperit fața de rușine (1); și tot D. Bolliac caracteriza aceea domnie prin aceste semnificative cuvinte ale lui Stirbei: «că în România trebuie să ieși ca se «dăi, și trebuie să dai ca să ieși, spre a mai putea da.» (2) Ceea ce afirmă și D. N. Crețulescu, care și D-sa relată aceste cuvinte ale lui Stirbei: «că este uă crimă a preda statul, «atunci când să ia și nu se dă; dér când se ia și se dă, «este ună cuvântă de stată.» (3) Apoi tot D. Bolliac făcea din Stirbei la 1869 ună Căpur! (4) Acesta m'a silit a începe ună studiū despre *Balta Liman*, în organulū officiosū allū D-lui Cogălnicenu (5), care m'a oprit a'lū termina. sub pretext. dīcea D-sa, că nu vrea ași face inamicī pe moștenitorīi lui Știrbei (6); dér atunci nu trebuia a îngădui de loc publicarea acellui studiū.

Daca am publicatū numai partea politică, nu și cea administrativă, din raportul lui Dervișū Pașa, cauza este că, în ochīi istoriei imparțiale, Stirbei, de și culpabil pentru abuzurile ce a făcut și a lăsat să se facă, e mai culpabil pentru servilismulū seū către cabinetele Rusiei și Austriei, cărora le a sacrificat, nu numai interesele vitale ale Romăniei, ci propria sa reputațiune, ca Domnū și ca Românū. Spre a se convinge lectorulū de acestū adevărū, i recomandăm *Protestulū* lui Stefan Golescu No. 4 din broșura No. II, *epistolele* D. Rosetti către Stirbei din emigrațiune, și mai alles *Epistola lui Bataillard* către Grigorie Vodă Ghica allū Moldovei. (7)

Etă sensulū acellei epistole :

«Nu'ți facū offensa a te compara cu Prințulū Știrbei; dér, din

(1) Actul de la 5 febr. 54. *Mémoires et lettres, de Bolliac*, 1852-1855.

(2) *Trompeta Carpaților* No. 768.

(3) *Domnia lui Vodă Cuza*, de Bollintinenu, pag. 159.

(4) *Trompeta* No. 717 și 720.

(5) *Adunarea națională*, 1869,—No. 4—33 inclusiv.

(6) Veđi protestul meu în diarul Traian No. 64, din 1869.

În privința administrațiunii lui Stirbei, veđi: uă aruncătură de ochi asupra administrațiunii Valahiei de la 1849—1858.

(7) Veđi acea epistolă în *Revue de Paris*, 1856.

Parte din acea memorabilă epistolă s'a publicat în Suplimentul *Românului* de la 15 Oct. 1858.

«slăbiciune de caracter, ai comisă acea greșală neertată pe care conștiința Văstră de om onest și o va imputa în eternitate; într'adevăr, Posteritatea și Istoria și-ar fi iertat toate greșalele ca Domnă eșit din Balta-Liman, dacă ai fi știut forma din *Divanul ad hoc* uă *Adunare de patrioși*, cu care să împiedici iuvasiunea Nemților de la 1855, după cum ai făcut Sirbii; să protestești contra protectoratului perfid și sugrumător al Czarului; să faci a participa și România, alături cu Piemontul, la resbellul din 1855; și să trimiți apoi represintanți români la Conferințele din Viena și Paris, ca să susție drepturile Românilor. Prințul Stirbei te-ar fi imitat, de nevoe și de ambițiune; iar patria Văstră ar fi câștigat ceea ce a câștigat Italia.»

Epistolele lui Eliade către D. C. Racotă n'au nevoe de comentarii; ele dovedesc în destul cu ce fel de sofisme Eliade combătea unirea Moldo-României la 1856; astfel că prin această a justificat atât observațiile lui Stefan Golescu din epistola sa de sub No. 17, cum și observațiile D. C. Racotă, din epistolele No. 22 și 23.

Să venim acum la scandalul provocat de D. Eliade fiul în séra de 10 Decembrie 1874, și pe care l'a relatat *ziarul Dina* în No. de la 12, aceeași lună.

În séra de 10 Decembre, anulă espirat, întorcându-mă de la cursul D-lui Odobescu, însoțit de D. Vasile Manolescu, D. Eliad fiul mă opri pe bulevardul Academiei; și arătându-mi broșura II. relativă la actele inedite ale capilor mișcării române de la 48, mă întrebă:

— D-ta 'mi ai trimis un eemplar din această operă, ca suvenire d'amicie?

— Da, Domnule, i respusei.

— Cum ai cutezat să insulți memoria tatălui meu, și apoi a-mi trimite și mie această broșură?

— Dacă ar fi fost astfel, cum crești, nu 'ți trimiteam opera. Atunci imi ceru espicare pentru unele passage din prefața acelei broșure, passage prin care dicea D-sa că s'a insultat memoria părintelui său; și anume, prin cuvintele *atacuri*

neleale în paragraful de la pag. VI, din prefață, care începe cu cuvintele «epistola No. 8 a D-lui Petre Cernătescu etc.»

După esplicările date, la lumina unui felinaru, că cuvintele în cestiune se raportă la D Cumpănășescu, autorul articolului în cestiune, D. Eliad fiul ceru esplicare în privința paragrafului 5 de la pagina IX, cu următoarea coprire: «acesta este sensul articolului D-lui Boiliac, care a fost la 1859 aprobatu de publicul intelleginte.»

Nota-bene.—Prin articolul în cestiune, publicat, în *Românul* No. 134/1859, Eliade era tratat de D. Boiliac ca instrumentu alu Turcilor ș' alu Boerilor, a căroră causă o susține pentru bani.

I respunsei: că pentru acésta să céră cuvintu D-lui Boilia; iar cât pentru observația mea că a avut dreptate D. Boiliac, eu pot proba acésta cu acte, daca voesce; căci nu pôte nega că părintele Dumisale, ca omu politicu, a făcut greșeli pe care istoria nu le pôte trece cu vederea; cu tôte astea, am adăogat, veđi paragraful de la pag. VIII, unde am ținut că acele greșeli istoria le va considera ca nisce *pete în soro*; și într'adevăr, nu defectele, ci meritele și serviciile lui Eliade le au avut în vedere, după mórtea sa, aceia cari au luat inițiativa ridicării statuei sélle; și chiar eu, acele merite le am avut în vedere când, în séra de 20 febr. 1874, cu ocasiunea represintațiunii de la teatru pentru ajutorul statuei lui Eliade, am făcut Oda în memoria Capilor Revoluțiunii de la 48, Odă dedicată umbrei lui Eliade; în fine i observai că, câtu a trăit părintele seú, dintr'unu sentimentu de recunoștință, eu n'am scris nimic contra sa; pe când am combătut ideile eronate și greșalele politice alle celorlalți capi ai Revoluțiunii de la 48; ađi însă, când Eliade face parte din domeniul istoriei, eu nu pot trece cu vederea greșalele sálle, ca omu politicu.

D. Eliade fiul respunse că nu se crede satisfăcut prin aceste esplicări.

— Atunci, i respunsei, satisfă-te pe canalul justitiei seú alu publicității.

— Mă voiți satisface singur, zise D. Eliade fiul, foarte irritat.»

Și unind vorba cu fapta, ridică mâna să mă lovască; eu paraiu lovitura, și fui lovit cu bastonul peste mână; la rindul meu, îl luă și eu cu bastonul peste spate; în acellu minut, D. Vasile Manolescu, care fusese presinte la acéstă convorbire, îl luă în brațe, și îl depărtă.

A doua zi, cerui satisfacerea onórei la tribunalul competent, producând și trei martori. Atât D. procuror în rechisitoriul său, cum și D. Jude instructor în ordonanța sa, au cerut amânduoi aplicarea art. 238 din codul penal; adică închisórea de la 2 luni pînă la unu an și jumătate, delictul fiind comis cu precugetare séu cu pîndire. Domni magistrați de la corecționalu au cređut de cuviință a'i aplica uă pedepsă ușoră, adică amendă de 100 fr; cu toțe astea, D. Eliad fiul n'a rămas mulțumit, ș'a apelat la Curte sentința tribunalului.

Să sperăm că onor magistrați de la Curte vor fi mai puțin indulgenți de cât cei de la corecționalu, cari prin sentința D-lor de la 28 Aprilie trecut n'au făcut de cât a încuragia asemenea acte brutale, ca cellu din séra de 10 Decembrie 1874; iar pe cei ofensați 'i au autorisat a se satisface singuri, *prin ori ce mijlóce.*

Tóte allegațiunile neesacte din interogatoriul D-lui Eliad fiul au fost desmințite de martori, mai alles că erau și absurde; căci D-sa, ca să justifice actul său brutalu, ce era posibilu de penalitate, a zis că «în locu d'a 'i cere scuse, eu 'i «am adresat insulte; și că l'am apucat de mâini, zicându'i, cu «tonu amenințătoru, că nu 'i dau nici o satisfacere.» Erau absurde zicú aceste asserțiuni: căci, vedendu'l iritatú, nu era prudentu din parte'mi a'lú irita și mai mult; către acésta, esplucațiunile care 'i am dat, ce erau alt de cât uă scusă? Și daca celle ce a afirmat D-sa în interogatoriul său ar fi fost adevérate, ar fi reprodus mortori, după cum a și promisú în acellu interogatoriú; dér n'a putut reproduce nici unulu.

Ceea ce m'a indignat mai mult este afirmațiunea din inte-

rogatoriulă seă, că adică *am fabricat scrisori anonime*, făcând allusiune la fragmentul epistolei No 19, de la pag. 45, broșura II; și care fiind fără final, și necunoscând nici scriptura, n'am putut' arăta pe autor; acea epistolă am presintat-o D-lor magistrați, spre a se încredința justiția că nu era fabricată de mine. (1)

Conduita necalificabilă a D. Eliad fiul din séra de 10 Decembre 74, n'am putut' o esplica altfel de cât ca uă *intimidare* din parte'l, spre a renunța la publicarea actelor anunțate în prefața Broșurei II (pag. VIII). relative la combatterea unirii de către părintele seă.

S'a înșelat însă adversarul meu; căci însași părintele seă, în mai multe scrisori, și chiar în unele din epistolele ce reproducem în această brașură, susține că *cine scrie istoria, să nu ascundă adevărul; să nu prade, să nu fure istoria* (epist. Nu. 4); și că *cine va nu pôte face bine țerrei selle înșirând la neadevăruri; căci ceea ce nu e adevăr, nu e nici morală, nici onestă* (epist. No. 21), în fine, *recunósce și mărturisesce singurū greșalele selle* (epist. No. 2); și că *nu s'a dat nici odată de infailibilă; nici a fost difficilă a auți adevărul; ci applicat a'lă auți cu bucurie* (epist. No. 4).

Acele defecte le am avut în vedere în prima inspirațiune a Odei, făcută cu ocasiunea represintațiunii de la theatru din séra de 20 Febr. 74; și în care figura și următoarea strofă:

Avuși și tu defecte, ca ori ce omă în lume;
Dér nu' lipsitū de umbre tabloulū cellū frumosū.
Suntū petele în sóre; ș'allū tēū gloriosū nume
Ca sóre dă lumină la globū întunecosū.

După tipărirea Odei cu această strofă, cum se pôte constata din esemplarele ce mai păstređū, în No. de 200. și chiar din registrele tipografiei Mănescu (strada Lioscani No. 13) de la Noembrie 74, am ștersū această strofă, refăcând în mare

---

(1) Facū appellū, și cu această ocasiune, la emigrații români de la 48, ca să bine voiască să vie să vadă epistola în cestiune, spre a putea afla pe autorulū ei.

parte poesia, pe care am tipărit-o din nou, cum se pöte constata din esemplarele ce am împărțitü la teatru în séra de reprezentăție de la 20 febr. 74, și din care mai conservü câte-va.

Öri cine va scrie istoria Revoluțiunii nöstre de la 48, va fi datorü a face biografia capilor acelei mișcări; prin urmare, menționând de talentele lui Eliade, și de serviciile necontestate aduse de ellü și litteraturei și României, (1) nu se pöte trece cu vederea și greșelele selle, ca omü politicü.

Și cari sunt acele greșeli? Eatä ce ne propunem a dovedi aci, ca justificare a passagiului prin care D. Eliad fiul s'a cređut în dreptü a më insulta cu modulü arätatü.

Reproducem încă odatä acelü passagiü :

«Articolulü D-lui Bolliac din *Românulü* No. 144 din 1859 (prin care D. Bolliac dicea că Eliade s'a băgat slugä la Turci și la Boeri pentru parale) a fost atunci approbat de publicü inteliginte.»

Acelü publicü inselliginte citisse în *Românulü* No. 22 din 1860 scrisörea lui Neguliciä către Eliade, pe care o reproducem în acéstä broșurä sub. No. 5; citisse *Memoriile intime* alle lui Eliade, din opera D-lui N. Rousso de la 1855, citatä mai sus, și în care *Memoriä* Eliade aruncä insulta și calomnia asupra lui Magheru (2) Tell (3) Gollescü (4) și cei lalți; de și în *Memoriile Regenerațiunii* de la 1851, Eliade läudase, cu drept cuvintü, patriotismul și abnegarea acellor colegi ai sei de la 48 (5); vëdusse publicul inteliginte în *Memoriile regenerațiunii* parțialitatea lui Eliade în privința D. D. Bolliac, Romanescu și Negulici, despre cari nu dïsesse mai nimicü; de și cei duoi d'anteiü fussesserä secretari ai Guvernului provisoriu peste Olt, și chiar în Bucuresci, pinä dupë 30 Iuniü; D. Romanescu a rëmas apoi șetulü cancela-

(2) Veđi epistolele din acéstä broșurä No. 31 și 37.
(3) Veđi op. cit. pag. 9—12, 145, 146, 147, 169, 170, și 203.
(4) Veđi pag. 38—41; 127, 129, 133, 203.
(5) Veđi pag. 111—115, 187, 191, 202.
(6) Op. cit. pag. VI—VIII, și pag. 22—28, 47—48. ct.

riei domnesci, cum atestă decretul No. 75 din 22 Iuniu; și în nóptea de 24 August, creaturele Reacțiunii au atentat chiar asupra vieței selle, descărcându două glónțe în D-sa, cum atestă circulara Ministrului de esterne No. 5900 (1) de la 25 August. D. Bolliac a fost și președinte allu municipalității Capitalei, și membru allu comisiunii pentru emanciparea țiganilor; în fine Negulici a fostu prefect la Prahova, și unul din cei mai sinceri și devotați susțitorii ai principiilor de la 48, după cum am arătat.

Era datoru dér Eliade a vorbi de dênșit în *Memoriile regenerațiunii*; însă patima l'a orbit adesea, cum ȕice Ștefan Golescu; și acea patimă 'i a înstreinat mai tóte inimele, cum se vede din epistolele ce am publicatú și vom mai publica.

Citisse publiculú intelliginte și broșura lui Eliad contra Unirii, și articoliil sel din ȕiarele franceze și din *Conservatorulú*, publicat în Constantinopole la 1856, tot sub numele D. N. Rouso; cunoscea acellu publicu intrigile lui Eliad de la Șumla și Rusciuc, unde fu arestatu Ștefan Golescu și D. P. Cernătescu, cum atestă epistola acestuia No. 8 din broșura II; cunoștea acellu publicu intelliginte și conduita lui Eliade de la 1854 și 1855, când veni în țerră cu uniformă turcescă ca adiotantú allu Omer Pașa (2); acesta a și provocat arti-

(1) Tocmai ia 1859 în *Issahar*, (pag. 106) Eliad menționésă ceva de D. Romanescu; și tot în *Issahar* numesce martirú și apostolú al naționalității pe Grig. Vodă Ghica al Moldaviei (după ce s'a sinucis) când în operile selle precedente, și în epistolele selle către D. C. Racotă, il trata de instrument muscălescú și trădător de patrie.

(2) Intre multe atacuri ce am priimit contra lui Eliade, pe când colaboram la ȕiarul *Románulú*, și pe care am refusat a le publica, am pás-tratú uá epistolă de la 1861 a unui Domn N. Paraschivescu, către redacția *Románulú*, în care ȕice: -că la 1848 D. Eliad a'propus lui căpitan Pleșoianu a chema la Islaz și pe D. Paraschivescu, cu comanda sa din Turnu; că a însoțit pe capii mișcării la întórcerea lor de peste Olt la Bucuresci; că aci Eliad, îmbrăcând mantia domnescă și pantofi cu ciorapi de mătase, ajunsese a fi neapropiat pentru cei ce voia s'el vadă, spuinduli-se de adiotantul ce 'și 'l atașase că e prea mult ocupat cu trebile statulú; ca la 1855, mergénd D. N. Paraschivescu a 'l vedea

colul D. Rosetti din *Românul* No. 90 din 1861, intitulat *Cavazul lui Omer Paşa*; și critica lui Bolintineanu din opera sa *Călătoria la Români din Macedonia* din 1855; și epigrama VII din *illustrii contemporani* de la 1861 a D. Orășeanu; în fine, caricaturele din diarele umoristice din acea epocă. Acellu publicu inteligente citisse și articolii lui Eliade din *Proprietarul Români* și din *Issaharu*, în care Boerii erau foarte lăudați, de și 'l stigatisase în operele selle din emigrațiune, (căci contra lor se făcuse Revoluțiunea de la 48) și în acelașu

la Cotroceni, unde trăsese Omer Paşa, l'a întrebat despre collegii seide la 48, și Eliad a început a calomnia pe toți; că întrebandu' l' dacă nici unul din capi Revoluțiunii n'a lucrat în emigrație pentru cauza sacră, Eliad a răspuns ottând: Nu, frate!"; întrebandu' l' apoi despre uniforma turcască ce purta, ca adiotant allu împilătorilor libertății Românilor, Eliad i respunse: "că a făcut acéstă pentru două scopuri, unul politic, pe care 'lă va face odată cunoscut lumii, iar cealalt că *omul săracu trebuie a sluji ori cui i va plăti*. Atunci l'am privit, dice D. N. Paraschivescu, cu disprețul ce merita unu astfelu de patriotu; și nu l'am mai vedut pină în zilele trecute, când a venit în casa Prințului Bibescu, unde mă aflam și eu. M'am mirat destul când l'am vedut; căci la 48 illu înegrise și'l îngropase în opinia publică... 'Mi am adus aminte de vorba ce'mi disese (la 1855) că *omul săracu trebuie a sluji ori cui i va plăti*. De și în casa Bibescului se află persoane mai de merit de câte mine, dér eu fui norocitul căruia Eliad i dete preferința, și 'mi întinse mâna; iar eu ce am strins în mână? *Unu sloi de ghiță, ce tremura, negreșit de răcéla ce sufferia în acellu moment*. 'N'am dis nimic! L'am priivit tot ca întrecut; și îndată am și plecat!(*)

NB. În totă acéstă epistolă, D. N. Paraschivescu numesce pe Eliad *El-Iad*; ceea ce ne aduce am nte unu post-scriptum al unei epistole a D-nei Maria Eliad către Negulici, ce o posedă D. Christofi, scrisă din Hio la 1851 „1° febr. În acel Post-Scriptum se dice că și în gura copiilor resuna la 1850 strofa acésta:

(El) — E simplu începutu'mi, pronume personal;

(Iad) — Teribil e sfirșitulū, locașul infernal;

(Eliad) — Dér total împreună formă omul cel mare

Ce produse România, spre-a ei neatirnare."

(*) Originalulū acestei epistole îl posedăm Noi; e la dispoziția celor curiosi seū increduli.

157

timpă se stigmatisă unii din colegii lui Eliade de la 48, ca trădători, și chiar ca assassini. ⁽¹⁾

Acestea avându-le în vedere D. Bolliac, a scris în *Românul* No. 144 din 1859 articolul intitulat *Critica criticei*, al cărui sens l'am reprodus în prefața Broșurei II, la pag. VIII.

La acestea vom adăoga neconsecințele regretabile ale lui Eliad, cu ocasiunea plebiscitului de la 1866, când, în ședința de la 1 Mai acelașu an (Monit. No. 98, pag. 438) a ținut că *de frica poliției a votat plebiscitul*; și somat de D. Dim. Ghica a spune adevărul, a negat faptul; în fine a votat Prințul Strein, din preună cu cei 109 Deputați din Constituanta, de și ani întregi îl combătuse în toate operile selle.

De vom adăoga la acestea epistolele lui Eliad din această broșură, cum și epistolele Golescului și ale Pleșoianului, credem că D. Eliad fiul se va încredința pe deplin că părintele seă a făcut mari greșeli politice, pe care istoria imparțială nu le poate trece sub tăcere.

A! Daca Negulici ar fi trăit pînă la 1866, ca să vadă toate acele greșeli ale lui Eliade, de ce mânie sacră nu s'ar fi aprins! Cu ce elocințe cuvinte n'ar fi combătut ellu acele greșeli!

O repetă, istoria, după însăși mărturisirea lui Eliad, nu poate fi scamotată; atât calitățile cum și defectele omenilor politici, istoria este datore a le înregistra cu imparțialitate; Posteritatea indulgentă poate considera ca *pete în sôre* acele defecte și greșeli; dăr nu poate ascunde acele greșeli, dupe cumă nu poate ascunde nici meritele bărbaților politici.

C. D. ARICESCU

1875 Mai 15

(1) Vezi *Issahar*, pag. 86—87, 124—512, 1373—13.

Eliade către Negulici.

15 Decem. 1849.—Paris.

Iubitulă meu Domnă,

D. Gr. Grădistenu 'mă a arătat însemnările ce 'i faci ca să mi le comunice. Am vădut, frate, acésta idee că m'ași fi grăbit adică a arăta pe Ghica, și cu acésta s'ar fi addus desbinarea; am vădut dicu și în alte scrisori, cari imi dă a înțellege că (acésta) predomină între D. V. Vă amăigți ânsă.

Frate! Noi avém însărcinarea a susține principele ce proclamă țerra, și le professați cei din Brussa în No. de 20, ce ne trimisseră și 1000 fr; eram datori a vă ține în relație despre celle ce se lucrésă pentru saū în contra causei.

D. Ghica se abucă (s'aboucha) cu D. Spleni cându era acesta în Constantinopole. Eū il întâlnești îndată după venirea lui în Paris; și aflăi demarșa D-lui Ghica pe la începutul lui Iulie. După datorie o comunicăi colegilor mei, pentru că Locotenența seū Comitetul e una, și n'avém ascunse între noi alte lucruri de mai mică importanță, necum acésta.

Comitetul o sciu acésta de la începutul lui Iulie; eū vă scrisei în atâtea rânduri, și nu v'o comunicăi, pentru că nu vă folosiam cu nimicū, Mă mustra cugetul că pôte mai târziu mă veți inculpa de ce nu v'am înștiințat; cu tôte acesteal crederăm de cuvință a tăcea, și a face în parte observații numai D-lui Ghica. Acesta, în loc de a răspunde și a se justifica, divulgă singur fapta sa, calomniindu-mă cu uă infamie atât de negră, dându-mă în circulare din gură în gură, și din scrisore în scrisore, încât fama ajunse pînă în Bucuresci.

Tăcerea mea de la Iuliū pînă la 15 Decembre o numiți grabă, și graba D-lui Ghica d'a eși din principele emigrației și țerrei, graba de ași divulga singur fapta, și a inventa fabule calomniătore, aceea, rogu-vă, cum o numiți? Cât pentru mine ar fi rămas tăcută, ca multe altele, și accéstă faptă. Când însă începură a mă întreba Româniil, și prin graiū și prin înscris, ce am făcut? a cătat a răspunde, a cătat a nu mai voi să facū parte în comitetu, pînă când nu se va descoperi adevărul. Mă întrebî să 'ți răspundū, și daca după atâtea strigări morale, mă sforți a răspunde, grabă o numiți Dv. acéstă? După care vocabularū? După care morală? După care natură? A! fraților! Sunteți nedrepti sêu copii.

Frate, să vă spuiū de unde vine desbinarea. Cereți de la mine o prudență ș'o răbdare ce am avuto, și Dv. nic' odată nu v'ați socotit a o avea. Mișcările, fraților, nu se facū cu un om duoi; și daca se facū cu mulți, înțelepții iaū cu binele mulțimea, și economisescū patimele, debilitățile umane. Dv. toți cu popoulū întregū le ați ațățat. De câte ori țerra, popoul a strigat din nenorocire numai un nume, d'atâtea ori s'a făcut câte o despărțire, și s'a răcit câte o inimă mai mult.

O popularitate ce se dete mai multū unor Eliade, Tell și Magheru, despărți ore-cum pe Golești de acești trei; pentru ce acéstă deosibire? O popularitate ce se dette apoi mai mult unui Eliade, izolă pe acesta de frații și collegii sei. Catastrofa, nenorocirea, iar îi uni. Veniră la Brașov. Cine vă pusse a'mi propune să mă însărcinați numai pe mine și să'mi dați toți acei 500 #? Cine vă pusse să faceți acea distincție fatală, ce v'am observato de atunci, și pe care pînă a nu o sci eū, D. Tell o scia mai d'inainte, și D. Bălcescu să sforça să'l facă a crede că vine de la mine? Pentru ce acéstă distincție anti-amicală și anti-democratică însuși? Căci cotiturile nu sunt nici odată bune, mai virtos unde domină principele egalității.

Stetterăm în Paris. Eū fresce, pentru că scriū mai mult, și v'am scrisū câte odată, v'am comunicatū părerea despre un fondū de o gazetă, dupe cum am comunicato și la căți

va din Români din Paris. Cine vă pune, după ce ați făcut subscripția, să 'mi trimiteți acești bani pe numele și administrarea numai a mea, și nu a comitetului întreg? Astfel se produc răcelele, astfel să faceți desbinările. Pentru că dacă oamenii cei de nimic cred că și ei sunt ceva, oamenii de omenie și consecuenți de ce să nu credă? Cât de filosof să fie cineva, nu poate a nu fi rănit când se vede desconsiderat. Predicați cu gura unirea, și cu fapta nu faceți de cât să izolați obiectele ce credeți că le iubiți și le stimați. Nu trebuie în cele publice nici amor nici ură peste măsură. Păstrați-vă amorul cu amici în parte; acellu amoru ce mi'l arată copilul, socia, amanta, fratele, amicul, mă supune de recunoștință; nu pociu însă a mă opri d'al considera ca unu focu ce mă arde când voiu să essu din egoismu, și să judicu ca filosofu cauza causeri.

Astea sunt cauzele răceleii și desbinărilor; nu că dora 'mi au arătat ceva colegii mei, pentru că sunt indetul de delicați, mai presus poate de rivalitățile femeesci; însă oameni sunt; și dacă ei au fost și sunt delicați a nu arăta rivalitate, cred că s'ar cuveni a se vedea o asemenea delicateță și prudență și din partea celor lalți, spre a nu se arăta cu distincții.

Am observat anchă în scrisorile ce ni s'au trimisă din Brussa, în debaterile ce s'au făcut, și în partea ce ne luară mulți din amici, că se face panegiricul lui Eliade cu atâta entuziasm, apoi al lui Tell asemenea cu acelașu entuziasm, și când vine la Golesci, se trece repede câte-va vorbe, și se uită singura faptă ce nici un Român n'a făcut; a se espune înaintea mișcării a brava un Guvernă, și totă proprietărea, dăruind claca și făcând pe săteni proprietari, și pe țigani liberi proprietari. Astea, când se fac și se vorbesc cu entuziasm despre alții, adducă răcelă, și sémână cotterii, tarafuri.

Eu, deș, nu mă miru de ce din Golesci s'au răcitu asupra mea; mă miru cum unii mai pot să facă causă comună cu cei ce preferă a mă distinge.

Judică bine ca omă, frate; și ca omă ce studie; și credă că vei afla juste observațiile melle.

A revedere! Salutare și frăție. (1)

Eliade

Aceste observații le facă Dumitale, ca unuî din cei matorî și înțelepți; utilisésă-le, și nu le divulga. Aratăle și D-lui Zossima.

No. 2.

Eliade către Negulici

1850. Febr. 14 Paris.

Iubitul meă Domn,

Am primit scrisórea din Ianuarie, cum și cele scrise din partea tuturor. Imă pare bine cum ai lucrat, și ai nivelat multe pe principele egalității. Văđă că ai simțitū scrisórea mea, și pe acelleași cuvinte imă faci și D-ta observațiile asupra greșélelor mele. Alle melle le murturisescū, și așa ne putemă îndrepta; pe ale altora însă nu potū sē le iaū asupră'mi; căci e o nedreptate către mine insumă, și eū sunt un individū, un omă.

Amă greșit de m'am adressat la unî și am uitat pe alții; însă nu altfel, ci 'y am uitat. Nu știū copie după scrisori, căci n'am timpū, și nici nu sciū pe cine am uitat. Asemenea greșéle însă sunt mari in principulū bătrînū și putredū, cândū mulți cată favórea unuia; iar nu in principul nostru și al lui Dumneđeū, când unul se cuvine a căta favórea multora. Uetul lumii in țerră imă făcu inemicî, și addusse desbinări. Distincții mai in urmă răciră pe alții, și nu sciū dacă pînă in capētū vor remânea G..... i (2) cu noi. Nu le am greșitū nimic, nu ne-aū greșit nimic; însă n'ar perde lumea nimic de ar muri amicul teū. Va veni și ora aceea, și va scăpa lumea de mine și de multele'mi vechierl.

(1) Originalul îl posedă D. Al. Hristofi.

(2) Negreșit, Golești.

Despre broșură seú *Mémoire Justificatif*, éta cum e lucru; când am ajunsü în Paris era făcut; se pusesse și sub tipar; la ultima seanță am apucat, când am putut, în ce era netipărit, se facem a se scöte câte-va espressii tarü asupra Turciei, ce le sustine Rusetti și Compania.

Eü n'am suscrisü pe nimeni de cât pe mine, pentru că nu am cutezat să iaü ast drept. Mulți din cei suscriși s'aü supărat, cu dreptul, ca D. Aristia. Au oamenii copii, soții, averi în țerră, unde ardü a se renturna; și acea susemătură le agravă reul. Eată și cauza cum s'aü suscris mai mulți, cum le aü venit în minte

Protestul căta să se dea în numele țerreü, ca să aibă o putere cam formală; căta să'lü suscrie alleșiü odată ai țerreü; cugetul le era să derapene acea chipü de legalitate; noi o vedém, și a o apăra deveniam ridiculi; semăna băbărie la mirü; șoptia ómenii. A. Golesecu negru, cum mi se pare mie și lui Tell, pusse pe lângö numele nóstre și altele câte îi veni în minte, numai se fie el ceva, și nu Locotenența. Acelü mémoire seú protestü ánsé e una cu nimica: căci sunt ómeni ce își négă numele, și vor și protesta la timpü. Astfel făcu politicii nóstrii. Nicü o hărtie nu le e valabilă. De pomenim ánsé în relația demissiei nóstre și de densusul, este că relația e din partea a treü, iar nu a unuia. Nicolache a luat parte la facerea acellul mémoire, (cum) și Stefan; și căta a se vorbi și despre densusul.

Fă, frate, cum noi cei mai maturi să remánem câtü suntem de acelleași principe, trași d'oparte din jucăriile copillăresci, toți simplii emigrați. Astupați-vé urechile, numai cercetați ce facü cei l-aiți, nu le mai comunicați ce faceți; sé înceteđe certele. Ne scim și ne cunóscem.

Nu v'am responsü colectiv din partea a cător treü, ca să înceteđe corespondința formală. Unul singur către unul seú către toți ai nóstrii, am aflat mai de cuviință. Așa se adresa și Apostoliü în sărăcia și frăția lor:

«Fiule Timotheü, seú fraților!»

Citiți cu luare aminte foitele de gazette ce vé trimițü;

voiu urma astfel. Vă voi fi agent, vă voi însciința despre totu ce facu la timp. (1)

A revedere! Salutare și frație.

I. *Eliade.*

No. 3.

Eliade către Negulici.

1850 Sept. 27.—Paris

Amatul meu Domn,

Am priimitu scrisoarea D-le din 14 Aug. Vădă, frate, că toți mă credeți plecatu, și din asta mi s'a făcutu o mare amestecătură, în tocmă ca Dumitale. Peste 40 de zile n'am luat scrisori de la mimeni. D-ta ai rupt piedica. Știi, frate, că amicii din Brussa suscrisesseră 1500 lei pentru D. Tell și mine. Din banii aștia n'am priimit de cât în ajunul plecării Dv. 700 fr. din care am dat 500. Pe speranța celorlalți ce era să mă vie, socotind câte 750 lei pe lună, m'am angajat la cheltuele pentru Români. I am abonat pe al duoi-lea trimestru la *Semaine*; am luat asupra măi tipărirea broșurei lui Real, care m'a costat 500 fr. cu lithografia; am imputernicit *Ligua*, am pus sub tipar *impressiile unui Procris*, toate; adică am hotărît ca ori ce mă au offerit Români pentru mîncare, să întorcă înapoi cu osteneală și cu publicații pentru Români. Astea toate, cu alte cheltuele de porturi de scrisori și de broșure, mă au băgat în datorii mari; pentru mine, un individ ansă, nu treci peste suma banilor promiși, câte 750 fr. pe lună.

Réal a pismuit pe Carpentier, a vrut să mă incurce cu poliția, să l facă a cede *Ligua*, vădend că are dreptate Carpentier, și că cestă altă semăna a mușar, cu astfel de purtări și amenințări; și măi virtos că prin *Gazetta Le Credit* mă a divulgat cu finețe numele, că sunt autorul Protectoratului; cum iar cu finețe s'a încercat a divulga că D. Tell ar fi au-

1) Originalul la D. Hristofi.

torul unei scrisori din Atena. M'am desfăcut de dînsul. M'a tras la judecată; s'a făcut însă de risă. Artistul Etex l'a dat afară. Fauvety numai pôte să'l u vadă. Eū ânsă a trebuit să plătesc tôte datoriile pe la gazette și tipografii din banii ce'mi a trimis nevasta, a plăti la birtu mîncarea și a pleca. Am rămasă fără bani, pentru că cei din Brussa, cređendu-mă plecat, nu'mi au trimis banii promiși.

Am scris o scrisore D-lui Tell, unde îi vorbesc de multe. Când îi vei vedea, îi o va citi.

Aci s'au adunat Români, unde au luat parte și Goleșci, și au ales un Comitetu de trei, D. Brătianu, Bașescu (N.) și Mălinescu. Eū și Grădistenu, și câți-va de peste apă, nu s'au dus la alegere. Astăzi aud că s'au desbinată. Protesteđa cei mai mulți, și nu vor să'î recunoscă, numindu'î dictatori.

N'am vrut să trimit D-lui Tell la Athena cöllele astea din *Proscrisul căllătorii*, socotind să nu'î facă vre o bellea. I le trimitu prin D-ta. Citesce-le, și te rogă fă ca să'î intre în mână.

În urma descoperirii complotului (1) Mavru-Câmpinescu (2) din Bucuresci, s'a descoperit că spre munte făcea propagandă cu numele lui Stefan; și Achmet-Efendi, comissarul din Bucuresci, scria lui Sefeli că în județele despre Dunăre se făcea propaganda în numele meu, dicend că sunt în Bulgaria cu rebelii. Achmet întrebă pe Sefeli unde mă afiu eū?

Am făcut astă scrisore către Români, și am trimiso în țerră.

Te sărut (și) te îmbrățișeđ. (3)

A revedere.

I. Eliade

Sărută pe D.D. Christofi și Duca în locul meu.

Scrie la Români să'mi trimiță bani. Nu v'am mai abonat nici la *Pressa* nici la *Semaine*, că n'am bani.

(1) Ce complotu? Ar fi trebuit să producă probe.

(2) Negreșit, Campinenu.

(3) Originalul la D. Christofi.

Eliade către Negulici (1)

(fără dată) (2)

Scumpul meu Domn,

Am priimit cu mulțumire rîndurile Dumitale pe scrisoarea cumnatului meu Costache. Am vădut câte imi scrii despre banii din Brussa. Eū, frate, n'am nici o pretenție. Când mi s'aū promis acești bani nu 'i am refusat, pentru că era de la omenii ce professa acelleași principe [ca mine, și pentru cari așū fi făcut și eū ce aū făcutū și ei pentru mine. Am ȓis că 'i primescū pentru hrană, și 'i am destinat pentru cauză; pe speranța lor am intrat în datorii ce nu le potū plăti acum, și staū de facū alte datorii, pînă să potū pleca a mē vedea odată cu copii. De s'aū lăsatū omenii de cuvēntū, sēu daca fie care are cuvintele selle de a sē lăsa, eū nu pretindū nimic; atāta spuiū că cāți bani mi s'aū trimis, întreit am cheltuit eū pentru ca să cunōscă lumea ceva patria nōstră, iar nu patrioții. De eram om mai vanū, putēm tipări mai ānteiū istoria revoluției, care în orī ce pagine, orī cine va scrie, cată să dea cu nasu de mine, orī să mē laude orī să mē injure.

Am publicat Protectoratul, Constituția, articole în gazette, Impresiile unū proscris, broșura lui Réal, ude nu se vorbesce de cât de Romanie, de drepturile, datinele și pățirile ei. Am cheltuit în duoē căllătorii la Londra, nu boieresce ca alții, ci apostolesce; ānsē fie care căllătorie a costat, și ducerile melle își vor da efectele.

Să nu creȓi, frate, că am fost vre odată difiil a auȓi adeverul; și acum sunt și mai applicat a 'i auȓi cu bucurie. De

(1) D'asupra acestei scrisori se citește aceste cuvinte, scrise cu creionul de D. Hristofi:

-Acēstā scrisōre a provocat respunsul lui Negulici, care s'a publicat în *Romānul* (No. 22 pe 1860).

(2) Din respunsul lui Negulici ce urmēsă, acēstā epistolă trebus se fie dupē la inceputul anului 1851.

ce să nu ni'l spuie amicii, și să'l așteptăm de la inemici? Nu 'm' a plăcut ânsă demoralisația, urita deprindere de a numi adevărul când îți pomenesce cineva de soție și de mămă, și de tot ce se cuvine a venera ș'a protege în lume. Sunt ómen' cari, dacă au încinsă sabia spre a se batte cu inemicii patriei, cred că au dreptul a se apuca la luptă dréptă cu femeile. Nu'i am lăsat să se întindă pină acolo; nu că dóră femeea, ca parte debilă și mai sacră, póte perde ceva din asemenea vorbe nesocotite, ci pentru că mie 'm' e rușine a numi frați asemenea ómen' puțină la sufletu'.

D'aci încolo mă cunosc, am trăit împreună; 'm' ai spusă câte ai socotit; și 'ți am spus și eu asemenea. Am vedut scrisórea ce scrii D-lui Grădisténu; să nu 'ți paie rău că 'm' a arătato, pentru că omul mă cunósce, și scie că vedénd-o căuta să te stim mai mult; a vrut să facă unu serviciu la duoi amici. Am vedut într'ênsa unu omu matoru' și voitor de bine allu meu. Am întrebat pe Grădisténu să 'm' arate în ce m'am abătut, pentru că ellu imi cunósce și cugetele și viața, și veghierile mai bine; séu că nu scie și ellu séu că nu voiesce să'm' spue. Eu nu sunt, frate, omu infaillibilu', și nici nu m'am dat de astfel; imi cunosc singur multe abateri; ânsă comparându-mă cu capacitățile și mediocritățile Franței și altor emigrații, nu vedu nicăiri nici ostenelele, nici sacrificiurile, nici umilința mea. De m'am umilit atât vedu că am greșit; pentru că de făcém ce facu Francesii și alți emigrați, era să făcu a suna pressa Parisului de mine; și sunând de mine suna de unu omu al României. N'am făcut, căci n'am vrut; și de voiú voio acum, vei vedea ce se face.

Eu m'am stricat cu Real pentru nisce rînduri ce a publicat în broșura lui în favórea unei mame cu cinci copii de gătă, ce l'am fost rugat cu stăruință a nu le publica.

Pléșoianu imi scrie și mă critică de epistola mea cu No. 1, ce am trimisú în țerră; și mă critică că paragraful 3, colóna I-a, va să dică că eu am făcut revoluția!!; și că mă laud singur. De așa fi voit a mă lăuda, n'avém de cât a tipări mai ântéiu istoria revoluției; n'avém de cât să mă ducú séu să

puiă pe cineva a se duce la redacția Dicționarului de bărbați illustrii contimporani. Materie cauta așți omeni.

Eă n'am scrissă acea scrisore în țerră de florile mărului, stând de pe saltea: este scrisă după descoperirea unui complotu urdit de Ruși, și aruncatū asupra oamenilor mișcării din 1848, și mai virtos asupra mea, ce mă dicea în Bulgaria, și asupra Golescului (ce) illū dicea în Transilvania. Acea scrisore nu e apropos de bottes, e o apologie la o acusație gravă.

Când dice cineva din chiar senin că e *onestū*, îți vine să nu'l cređi; când e ansă acusat că e furū sau tiharū, dacă va omul să invedeređe că e om onest, în tôte apologiile este iertat a spune ceva din viața sa. Eă, ca să arăt că nu putém fi nicī instrumentul nicī dupa (la dupe) Rușilor, am spus în câte-va rinduri ce am făcut în trei-deci de ani.

De erai acusat D-ta, erai să spuī ce ai făcut D-ta. Pociū să facū în favóre sau pentru hatirul unuia și altuia ca eă să nu fiū eă? Citesce, te rogū, paragraful 3, colona I-a, să veđi unde se vorbesce acolo ceva de Revoluție, de cât de lucrările mele de 30 de ani?

Dacă ar judica omeniī astfel câte citescū, și daca ar pricepe astfel, numai este de mirare pentru ce aū condamnat pe Socrate și pe Christ. Pentru ce să mai aștept eu injurii de la inemicii țerrēi, când frații ce se dicū fi adevērați ai ei mă condamnă? Și fie care cum îi vine. Cumnatu meū imī scrie că ași fi scrisū eă nisce scrisori la Brussa la Romāniī din partea cealaltă!! Citesce'i scrisorea ce'i amū respuns.

Istoria revoluției de se tipărea făcea unū mare bine causei nōstre, și nu ajungea să surprindă Russia buna credință a Europei. Apoi tōtă lumea scie revoluțiile Italiei, Germaniei, Ungariei; tōtă lumea a primit bucuros și fanfaronade dreptū adevēruri; și principele unū popolū atât de înțeleptū și crestin ca al nostru, mișcarea lui, spiritul ce l'a mánat, nime-nea nu'l cunōsce. Istoria, frate, e ca și unū tabloū istoricū. Poți depinge unū tabloū istoricū fără personaga? Poți face o dramă fără actori? Bine am făcuto? Unul dice că, în loc de nume propriū, să puiū A. B. C... să facū algebră. Când am

citit câte-va passage, Pleșoianu s'a făcut focu, de ce să dică că în timpul reacției Olteniei s'a trimis Magheru, ca membru ală Guvernului provisoriu, guvernatoru al Olteniei și capu ală ostirii; căci D. Pleșoianu n'a fost subalternul lui Magheru. Pociu eă, frate, să schimb decretul (1) a fi altfelu? Pociu face o erróre atât de sistematică, al căria effect să nu fie de cât ca să arăt că era cea mai mare anarhie în țerră? că Oltenia se governa de duoi șefi? Ca guvernator sciū că era Magheru. La câmpul lui Traian sciū că avea de capu pe Magheru ce dispoza și de pandurime, și de dorobanți, și de artilerie, și de regimentul pedestrimel. Locotenența lui Magheru scria, Căimăcămia lui Cantacuzino lui Magheru scrisse să desfacă câmpul, etc. Eă iubescu pe D. Pleșoianu, pôte mai mult de cât pe Maghieru; însă asemenea minciuni nu pociu spune. Devotamentul Pleșoianului, abnegația sa, energia, tôte le am vădu; este unul din începătorii revoluției, și capul unui regimentu ce a susținut Constituția și ordinea, după ce a proclamat cu compania sa. Astea nu se ascund; însă nici nu pociu calomnia mișcarea că a fost anarhiă. Cadru istoriel este de unu volumă, mă mărginescu a spune fapfe și documente. Unde vine occasia fie căru, spui cât bine aflu; însă nu potu consacra pentru fie care personagiū mai mult de cât iartă cadrul, bunul simțu și opinia publică. Eă am scris de toți, nimeni de mine. Nu pociu însă cheltui și cu tipărirea paginelor ce se atinge de fie care; prin urmare am scris la toți căți au dreptul a trece în istorie că n'am uitat nimic din câte au făcut; însă tötă pagina costă franci în Paris; de vor trimite analogul, se vor tipări cum s'au scris; dacă nu, vor trece mai întrécăt, mai în prescurtare, să facem loc documentelor și ómenilor ce pe tötă dioa era pe scenă. Bine séu reū, imbrăcați cu mantie albă séu în ghebă, legați séu cocoțați, închiși prin bordee séu duși cu trăsnete și plesnete, ca la basmu cu cocoșu roșu... Lamartine își spune și câte bucle blonde îi didesse Dumneđu, de semena ca unu Cupi-

(1) Ar fi trebuit citat No. din Monitoru unde s'a tipărit.

don. Louis Blanc, Ledru Rollin, spună câte și mai câte; și dacă îi întrebî de ce scriu așa, îți răspund că tot omul e dator singur ași face unu nume, și să nu aștepte de la alții; cum nu sunt alții datorî să'l înbrace, asemenea nu sunt datorî nici a'l face numele. Să scrie dér fie care pentru sine, a se apăra, a se înălța mai sus, a se face cunoscut, interesant, numai să nu spuie minciuni. Miuciunî nu am spus; și din adevăruri am lăsat multe. Unde vorbesc de Eliade, este că nevoia mă face să pui pe actoru pe scenă. Acum mă căesc că n'am spus tôte. Starea câtă am avuto s'a dus ca pulberea; să 'mi lasu și numele în batjocora Roseților și Sarsaililor, tuturor invidioșilor și nemirușilor, și nedușilor la Biserică. Rêu am făcut de ara lăsat. Cine scrie, să scrie, să nu ascundă istoria, să nu o prade, să n'o fure. Nu'mi aũ iertat frații nici propoziția D-tale cu a lui Rucărênu și Duillie, când 'mi ați dis să mă trimiteți și să'mi dați bani a veni să pledeu cauza; nu 'mi aũ iertat nici 1000 de franci ce a trimiso la trei inși pe numele meu, nici cei 2200 fr. ce 'i ați trimis tot pe numele meu; cum or să'mi ierte scrierile ce vorbesc singure de mine, fără a vorbi eu? Culpă ânsé nu e a mea, pentru că muncesc și nu mă preâmbli. Cum cređi D-ta că or să'mi ierte rîndurile lui Réal, epistola cu No. 1 din țerră (1), când vorbesc de mine, iar nu ca dênșii, iar nu cum ar fi dorit D-lor? De 'mi ar întorce fața toți, eu tot o să cuget ca mine; nu pociu cugeta cu capul altuia. Asta sunt; etern ânsé nu sunt. Voiu scăpa, și vor scăpa; de scrierile melle ânsé nu vor scăpa.

Salutare și frăție (2)

I. Eliade.

---

(1) Veđi acea epistolă în broșura intitulată Epistole și acte alle oamenilor mișcării române din 1848, de I. Eliade.—Paris, tipografia lui Prêve et C-nie—Strada I. I. Rousseau. 15.

(2) Originalul în epistola ce urmêsă îl posedă D. Al. Hristofi. Veđi răspunsul lui Negulici, care urmêsă.

Negulici către Eliade.

1851 Februarie 21-5.—Constantinopole.

Domnul meu,

Răul ce cine-va însuși își face, nimeni nu poate să îl facă. Răul ce însuși îți faci, nimeni nu poate să îți facă. Calomniile rămân eu calomnii, acușările rămân eu asemenea calomnii; și cu cât unele și altele erau mai tari, cu atât amicii se strâng eu împrejurul D-tale și te apărau.

Am priimit scrisoarea D-tale spre răspuns la cele însemnate de mine în scrisoarea D-lui C. Alessandrescu, și la scrisoarea mea către D. Grădiștenul, căruia îi mulțumesc că ți a arătat-o; asta mi era și intenția. Scrisorile democraților cată se fie așa cum să se potă și publica.

Am vădut, cu o durere indefinissabilă, copriinderea scrisorii D-tale; și măcar că, după ce mi dicită că acum ai fi aplicat mai mult de cât tot deuna a auzi cu bucurie adevărul, mai allesu de la un amic, că nu ești infailibil, și nici că te-ai dat de astă fel, te contradici apoi, și te declar de infailibil; dicitându:

«De mi ar întorce fața toți, eu totu o să cugetu ca mine; «nu pociu cugeta cu capul altuia...»; ceea ce sémănă o sfidare și un congediu ce dai tuturor. Am ansă o datorie de implinită către mine, către Patrie și către D-ta: către mine, pentru că văduiu că nu mă cunosc; către patrie, pentru că Patria are nevoie pînă de cel mai din urmă din fii ei, cu câtu mai vartosu de D-ta; pentru că ți sunt amic; și pentru că, cum dicesi, reul ce singur îți faci, nimeni nu poate să îți facă.

Multe am să ți spui, D-le Eliade; multe, cum de la nimeni poate n'ai auzit nici vei auzi, afară numai poate de la inamic; dér p'aceștia nu'i crești; cu toate că avisurile inamicilor sunt de multe ori cele mai favorabile pentru îndrep-

tarea noastră, decât am ști a profita de elle. Am să'ți spui cum îți faci reul ce 'ți lă faci. Dér, mai 'nainte de a'ți spune cum îți faci acestu reu, cată se'ți spui întâi cine suntă, ca să știi cine 'ți vorbesce; căci imi mărturisesci că nu m'ai cunoscută.

Eă mai întâiă suntă Română, prin urmare am amor propriu națională. Multe nu știă; Românulă din nenorocire multe nu știă; dér știă una și bună: o dreptate sântă și eternă.

Suntă democrată, prin urmare adevărată creștină. Principiile 'mi suntă: Dreptate-Frăție-Datorie; seú: «Fă altuia «ceea ce al voi se'ți facă și ție altulă.»

Către acésta, mai suntă și amiculă D-tale; se veđi însă ca felă de amică.

Suntă două feluri de amici, seú mai bine trei: unii cari ne lingușescă și ne laudă tóte abaterile nóstre din linia cea dréptă a virtuții și a principeloră eterne de adevără; tóte defectele nóstre, tóte viciurile nóste, seú pentru că suntă ei singură corupți, și prin urmare le placă, seú pentru că sunt neghiobi și li se pară perfecți, seú pentru că sunt perfidși și ne exploată, seú pentru că suntă fanatisați și orbiți de vr'un merită óre care. Aceștia suntă mai răi de câtă ciuma, și din nenorocire aceștia suntă cei mai mulți la numără. Alții cari, de și recunoscă cu durere greșalele seú patimile nóstre, și ar vrea póte să'si dea viața pentru îndreptarea nóstră, déră stima profundă ce aú pentru niscaí merite eminente ce se întâmplă se avem, și o temere póte reu cugetată, nu cum-va observațiile lor, în loc se producă ună bine, se aibă ună rezultată și mai rău, îi facă indulgenți, și 'i împedică de a ni le face cunoscute; seú, și de ni le arată, nu ni le combată, nu ni le condamnă. Pe acestia îi puiă în categoria mamelor care, prin prea multă amoră, își facă nenorociți pe copil loră.

Suntă alți cari, cu câtă voră descoperi în amicul loră vre ună merită mai sus de comun, niscaí sentimente generóse, o credință, ună adevără, (de care ei-ênșuși se fie fanatisați), unite cu capacitatea de a le susține cu demnitate, prin vorbă prin pană, etc, și de se va întâmpla apoi ca acestă amică

s'e'și ia și sarcina de a fi apoastulul aceleii credințe, acellui adevărū, și a le susține și prin fapte, cu atâtū aceștia sunt implacabil și neertători la abaterea de la principele acestei credințe, acestui adevărū. Suntū implacabil, dīcū; pentru că atunci acestū bărbatū nu mai este al seū, ci al principelorū al căror apostol s'a făcutū. Eū numai p'aceștia îi numescū amici adevărați; și în adevărū, cererile lor nu suntū numai în favórea aceleii credințe comune, dér și în favórea și chiar în gloria personală a amicului lorū.

Eū, D-lū meū, suntū din numărulū acestor felū de amici. Ca astū felū de amicū, te-am iubitū. te-am stimatū, te-am respectatū, te-am veneratū chiar, pentru meritele D-téle și pentru că consideram în D-ta demnul apostol al credinței melle, al credinței nației melle, și gloria ei viitoare. Cândū ênsă am vėđutū abateri cari anuciă patimele cele mai deplorabile, abateri de la linia cea dréptă a virtuții de democratū; abateri în fine care potū se facă rėū cauzei, și se'ți inegrėscă numele de care, ca Românū, eram mândru, gelosū, și care nume acum nu este numai al D-téle; și mai allesū cândū am vėđutū scrisórea D-téle, o! atunci, atunci o mânie sacră a copriusū sufletul meū.....și 'mī amū dīsū: «Cată sē 'mī implinescū datoria de amicū adevăratū; și conformū cu sentimentele melle de românū și cu religia mea de democrat, cată sē'lū tragū după rīpa prăpastiei unde vėđū că a căđutū; sē'lū apucū din tóte puterile, sē'lū apucū cu unū brațū vigurosū, chiar de'ī ași rumpe brațulū de care 'lū voiū apuca! Asta voiū sē facū prin acéstă scrisóre. De voiū reuși în acéstă grea întreprindere, va fi uū mare bine; de nu voiū reuși, cel puținū inī va fi consciința liniștită că 'mī am implinitū o datoriă sacră. Dér ca să nu 'ți parū prea aspru, prea din topor, și fiind am se intru în mai multe amănunte, cată se'ți mai spuū că, până la priimirea acesteii scrisóri, adică pīnă când te credēm apostol, nu numai al suzeranității Porții și al autonomiei țerrei, dérū și al doctrinei lui Christ; căci fără acésta, singurulū adevărū eternū și fecundū, totul este miserie, totul este minciună,—credēmū și abaterile D-téle

de la această doctrină numai ca niște abateri din scăpare din vedere; și le scuđam, ȃicȃndu-'mı: «omü fărä öre care imperfectü, fărä öre care debilități, este förte rarü!» Și 'mı mai ȃicȃmü: D. Eliade și le rescumpără, și le acoperă cu prisosü prin celle lalte calități eminente ce posedă. De la scrisöre încöcı änsä, töte 'și äü luatü o altă culöre, unä altü aspectü; töte se esplică altü felü.

Scrisörea D-tale, D-lü meü, este o professie de credință, de care sufletulü fie-cărui amicü și patriotü adevăratü, și cu abnegație democratü, cată sä se revolte, și sē o respingă din töte puterile, și sē o condarne ca pe o professie de credință diametral appusă cu principele democratului, și pe care resumı în aceste vorbe: «a scrie dērü fie-care pentru sine, «a se apăra, a se înälța mai susü, a se face cunoscutü, in-teressantü; numai a nu spune minciunı.» Care va se ȃică, egoismulü pe faĉă! plapoma pe faĉă! Ce! astü felü äü fostü principele D-tale? Ce! nnumai o ambiție bassă și vulgară, care caută numai egoismulü, renumele, onori, sgomotü, avantajuri, respălți, äü fostü și suntü forța motrice a faptelorü D-tale? iarü nu ambiția acea nobilă, înaltă, care caută numai binele pentru că este bine? Ce! Asta este doctrina lui Christü, a Apostolilor? Asta este doctrina democratilor?...» A scrie fie-care pentru sine, a se apăra, a se înälța mai sus, a se face cunoscutü, interessantü etc. etc. Vai! ce am ajunsü sē vȃdä! Și de la cine?... Äü dörä n'äi cititü, sēü äü dörä äi uitatü divinul discursü de pe munte, D-ta care ȃică că ne-äi esplicatü Evangelia? Vai! ce revelație înfiorătoare! ce desillusionare penibilă!... Cu câtü citescü și recitescü scrisörea D-tale, cu atâtü më înfioresü mai multä și më desesperü; și cu atâtü sufletulü meü încercă o anevoință mare și durerösă de a crede a fi scrisä de mână'ti, și în staré-'ți normală!... Vai! acum credü că äi fi ȃisü și äi fi scrisü ca D-na Eliade sē se ocupe numai de interesele D-vöstre particulare; și acum imı esplicü cum de nu s'a făcut nimicü și pentru familia D-lui Tell nici pentru D-nii Golești... Vai! acum vȃdä și 'mı esplicü pentru ce stăruești D-ta cu atäta ardöre pen-

tru tipărirea *Istoriei Revoluției!* Pentru ca se pui personaje pe scenă, după cum zici, și justificația 'ți este prea naturală și logică: tablou sau dramă fără personaje nu se poate. Vai! acum îmi explică pentru ce atâtea laude de fapte mai pre susă de adevăr, și atâtea plângeri de sacrificii incalculabile! ....Dar ce! ai dăra dintr'o istorie cu basmul cu cocoșu roșu, precum o numești singur, atât de bine, crezi D-ta că va trage vr'un folos nenorocita noastră Patrie? Și ai dăra dintr'astă felă de laude și plângeri crezi D-ta că 'ți vei face un nume mare? Nu, D-lu meu; nu! Eă crezdu cu totul din contra. Crezdu că se va desconsidera și se va ridicularisa frumoșa mișcare a nației cu donchișonadele, fanfaronadele și miserile noastre; «cu mantaoa albă (pe care acum 'mi o explică), cu ghebă, legați seă cocoțați, închiși prin bordee, seă cu trăsnete și plesnete, ca la basmul cu «cocoșu roșu».

Cea ce este necesariu se scie Europa, pentru ca Russia se nu 'i potă surprinde buna credință, după cum zici, este, în puține vorbe, drepturile ei, și iarăși drepturile ei; și e interesul pôte ênsuși și viitorul chiar al Europei ca aceste drepturi să fie odată recunoscute și proclamate de întreaga Europă; câtu despre istoria mișcării, este destul pentru acum să o cunoască Europa numai în genere: principele ei, spiritul ei, tendința ei, frumusețea ei, moralitatea, indulgența și înțelepciunea esemplară a popoului român în trei luni de exercițiu al suveranității lui; căci nu guvernul a ținut buna ordine, după cum zici D-ta nu sciă acum în ce publicație; ellu nici n'avea mijloce; ci popoul a ținut-o. Guvernul și ómenii revoluției au făcut multe greșeli, cari din vanitate și din ambiții personale, cari din puținătate de sufletu, cari din necapacitate și nepătrundere, cari apoi și din rea credință și din arrières-pensées; numai populu singuru, care nu era mișcatu de nici o patimă, nu a comisă nici o greșelă; ellu êncă a întorsu pe guvernă la datoriile lui în mai multe rânduri; și a căutată a 'i da putere din puterea lui morală, și credință din credința lui în bine; într'un cu-

vântu, ellu 'și a susținutū mișcarea și proclamația într'un timpū de trei luni, iarū nu guvernul. Așa, să nu ne înălțămū pe noi, nu; se nu căutăm a ne face pe noi interesanți printr'o istoriă ca basmul cu cocoșu roșu; ci să căutăm din contra, cu o abnegație complectă despre noi, a înălța numai pe nație și drepturile ei, și a o face interesantă, ca în *Protectoratū*, în *Esplicația constituției*, în parte din *Impressiū*, (căci numai o colă am vedutū) etc, și în *Questions économiques*, în *Viitorul României* și în a doua epistolă către Stirbeiū; afară, se înțelege, de abaterea de la principele politice de astă-zi, despre care ai vedutū ce opinie am. Asta este adevărata noastră misiune, de adevărați apostoli, de adevărați democrați și patrioți. Pe urmă, să nu luăm totū meritulū nației și se'lū punemū asupra noastră; să nu facem din ea o turmă de vite, și să ne dăm numai pe noi de omenī; căci vai de nația care va avea a numera numai un om seū doi! Faptele noastre vorbescū, și vor vorbi singure; nu e necessariū să mai vorbim și să ne laudăm noi înșine. Assemenea să facem și cu sacrificiurile noastre; patria recunăscătoare le cunoște, le va trece la registrul ei; Posteritatea va pune pe fie-care la loculū seū; să nu ne fiă témă, și să ne amăgim a crede că ea ne va însemna loculū după laudele ce ne vom face noi-înșine, măcar ori câtū de încărcate ni le-am face; ci numai după faptele noastre ce vor rămânea după noi, și care nu se perdū, nu se ascundū. Să credem încă din contra, că laudele și esagerațiile noastre potū se ne scobore mai josū de locul ce în adevērū ainū meritatū. Ai face mai bine, de vei avea mijloce, și ai fi făcutū de o mie de ori mai bine, ca se fi tipăritū urmarea la *Ruga dominicală*, atâtū pentru D-ta câtū și pentru nație, în locul *broșurei lui Réal*, cu care 'ți ai făcutū atâta rēū, după câte audū, că încă n'am vedut'o, și nici unū bine pentru causă, seū prea puținū.

Dērū, ca să fiū mai clar, căci acēsta'mī am propusū într'acēstă scrisore, să nu cređi că Posteritatea va măsura înălțimea loculū D-tale în istorie după lungimea listei averii de 2 milioane ce ȳici că ai sacrificat, nici 'ți va face pedestă-

lul din câte ȳici în epistola No. 1, partea I-a, că singurŭ ai făcut, ai creatŭ și ai proclamatŭ; ci din câte va afla că în adevărŭ ai făcutŭ, ai contribuitŭ a se crea, séu ai urmatŭ ceea ce alții au începutŭ; pentru că nimicŭ nu se perde, ori câtŭ de multŭ ar fi arsŭ séu ar fi devastatŭ focul și vandalismul Casacului, după cum ȳici c'au făcut. —Adevărŭ, adevăr îți spuiŭ; nimeni nu putea se'ți facă reul ce singurŭ 'ți ai făcutŭ printr'acésta!..... Ce! au dóră era nevoie de o mare filosofie séu pătrundere de a cugeta și a crede, că póte cine-va, ce ȳicu? că póte patria ea-énsăși nu o sé le créďă așa ad-litteram pe tóte; ci o se cerceteďe, ca sé fie dréptă în respălătirile ei; și că, cu câtŭ te va afla depărtatŭ de adevărŭ în paguba ei și a altorŭ fi ai ei, îndoitŭ pe atâtŭ o sé perďi în recunoșcința ei. Greŭ era óre d'a cugeta că lumea o sé se întrebe: care și unde suntŭ, și cândŭ s'au publicatŭ acele atâtea și atâtea opere, scolastice, filosofice, literare, dicționarulŭ, esplicația Evangheliei, etc. etc? în fine a-celle care de totŭ felul iaŭ titlul de literatura română, create de D. Eliade, precum énsuși ȳici în lista de avere ce reclamŭ?

Pretutindinea și la ori ce occasie, nu înceteďi de a spune noă și lumii sacrificiurile ce ai făcut pentru causă; și acésta, după principiile D-tale negreșitŭ, ca sé te faci interesantŭ, se tragŭ tótă băgarea de sémă numai asupra D-tale; și ai fi reușitŭ bine; pentru, că de și nu e nimeni care se nu fi sacrificatŭ mai mult séu mai puținŭ, unŭ multŭ puținŭ cât au avutŭ, alții după întâmplare, nimeni énsă nu 'ți a făcutŭ contra greutate în acésta, nici chiar inemiciŭ D-tale. Apoi de ce nu voiși încai se aibi în adevărŭ și meritul sacrificiului? De ce, pe d'altă parte, îți cerŭ sacrificiul înapoi? Șacum éncă!.....De ce să dai occasie lui Stirbeiŭ să respundă atâtŭ de frumósŭ? «Décă D. Eliade a făcut atâta bine nației sélle, precum arată, de și noi nu cunoșcem, nu credem că acum D-lui se voiască a lipsi pe sáracul și văduva «de pâinea dintr'o ȳi; cu tóte acestea D-lui sé trimită un om etc, etc.» Și de ce dai și nației trista și durerósa occasie

să cugete că rădicarea crucii D-téle a fostu numai pentru plapomă, și altă dată se nu te mai credă nici pe D-ta nici pe alții? Veđi acum câtu rău ai făcutu cu acéstă reclamație nesocotită, și D-tale și causei ?

Eū nu dicu că, în calitate de apostol, să nu'ți fi mai păssattū, se nu'ți fi mai addus aminte de numerosa D-tale familie, după cum dice Christ. Eū dicu că, în calitate de emigratū, amic al Porții, și mai allesū recunoscutū de membru al guvernului provisoriu, 'ți era iertatū a cere de la densa ospitalitate chiar princiară pentru familia D-téle; ce i s'a și datū; dér numai despăgubire nu, și iar nu; asta este o monstruositate fără esemplu în în istoria cellorū ce 'și aū ridicat crucea pentru principe. Fie-care, ori ce a sacrificatū, a sacrificatū sentimentelorū lui, convincției lui, consciinței lui; de la sentimentulū lui, de la convincția lui, de la consciința lui dérū, iar nu de la altū-cine-va, cată se aștepte resplătirea despăgubirea. — Ori-care sacrifică sentimentelorū sélle, de o dată cu sacrificiul își are și resplata: resplata aceea pe care nimeni nu pôte se'i o impute, nimeni nu pôte se'i o conteste; o resplată dulce, cerescă! Numai acella care a sacrificatū vre unei patime, și nu i s'a indestulatū patima, acella se află în pagubă: pentru că acella dă ca să ia, iartū nu ca să și plătescă datoria. Ferice dérū care 'și împlinesce datoria: acella totū d'auna se află în câstigū.—In fine, ce se mai vorbimū d'atâtea sacrificiuri? Aū cređi D-ta că lumea nu scie mai anume ce ai perdutū, ce pagube ai avut? D'aceea iarăși îți mai repetū, mare rău 'ți ai făcutū cu acea listă a averii pierdute, pentru care ceri 2 milioane lei!.....Ași dori se reușeđi însă; că atunci sunt sigurū că și cei mai afuriși reacționari își vor ridica crucea.

Din prea modesta apologie ce'ți faci în epistola cu No. 1, și în biografia alăturată la lista de despăgubire (dicu prea modestă, fiindū că singurū 'mī spuī în scrisérea D-tale că încă nu le-ai pusū pe tóte, și te căesci), vėdurăm, și vede tótă lumea curatū, că România n'a fostū, nu este, nici mai multū nici mai pućipū, de câtū unū populū de sclavi în stare

de vite, cu un singur capu cugetătoru; cum am dice, Moise cu popoul israelit în desert. Ei bine! acestu popol românü, fără trecutü, fără limbă etc, precum dice și Mărirea sa Țarulu, și a cărui esistență morală, politică, literară, limbară (de pociu dice așa) și națională etc, etc, începe numai de la D-ta și prin D-ta, avu și ellü odată un momentü de o luciditate norocită; implini și ellü o faptă din celle mai interesante și mai picante, prin caracterulü și noutatea ei, în analele națiitorü.

Pe cândü Locotenența și totü ömenii Revoluției se prepara a fugi pentru ultima örä din naintea armatelor streine, iar popoul resignatü a mai sufferi din nou jugulü Tiraniei, pe care acum illü vedea înaintändü în virfulü lancei Cosaculu, la umbra Semilunei, popoul sta gata pentru öri ce supliciü, fără nici o speranță, fără nici nnu mijlocü de mēntuire pentru sacrele lui drepturi; în loc d'a se lăsa a crede pe inemicii cari i spunēu că cauza deluviniului de sufferințe ce venia se lü inece era acei amăgitori cu proclamația lorü, acei brigandü cari aü mai fugitü odată, și că unii vor fugi și acum, lăsändu-lü pe ellü în nevoie, ellü, din contra, adducēndu'si aminte infernala calomnie ce manifestulü Țarulu passesse asupra lui, dicēndü că «proclamația Romānilorü a eșit nu-mai din 2—3 capete esaltate, iar ellü, popoul, care se abucură în pace și în recunoscință de bine facerile Reglementului, este numai victima acelor căți-va impostori,» uită totulü, și nu mai simte într'aceste momente supreme de cât arsătura acestei inferări infame, și necesitatea de a se curăți de dēnsa cu öri ce preçü; căci vedea că e de mörte. Atunci acestü popolu—angelü, dér abject, după D-ta, însuflețitü de acelașü sentiment național, și înflăcărätü de aceeași schinteie divină, de la o margine până la alta a Romāniei, pe piețele tuturor capitalelorü, tuturor burgurilor, tuturor satelorü, depin tóte văile, dupe tóte vērfurile Carpațilorü, dette lumii în mirare, reacției pälite, spontaneü, ca un singur omü, spectacolul cellü mai frumosü, și proba cea mai stälucită de consciința demnității lui individuale, că procla-

mația lui este chiar *espressia* voinței lui, emanată de la ellă; și că Țarul minte.

Ce era?—Cartea organică a sclaviei, a păcatului, ardea prin mâna poporului, și sub anatemele lui, allătura cu biciul. Pe cândă voi emigrați, cenușa acestei cărți și a biciului încă era caldă, și fumul loră v'a urmată pînă departe de pământul Patriei, ca se vë adducă aminte că legea infernalului nu mai există pe pământul României; și că poporul Română vă așteptă cu noa lege a adevărului.

Ei bine! această faptă atătă de măreță, această faptă de care totă Europa, de nu ar fi fost reacționară pe atunci, ar fi resunat de laudele ei; această faptă atătă de demnă d'a ilustra penellul pictorului și pana poetului; această faptă în fine, a căria suvenire și tradiție în inima Românului va fi fecundă în fapte mari... o! orbirea orbirii! o! patimă a patimei! după ce fu câtă-va timpă uitată, ca ori ce faptă a căria sorginte se astupă de mână de feră a violenței, fu în fine rechiămată de D-ta ca se o anunți lumii și României, calomniată și prostituată, numind'o *faptă rusescă*, desfăimându cu această calomnie și nația intrégă!

Am vëdută, D-lă meu, cuvintele și argumentele ce îți dai spre justificația acestei calomnii; dér, de! nu se trecă la toți; și nația, căria nimicū nu'i mai lăsați, și o făcuși instrumentū russū, cândă va putea vorbi, greū îți va cere socotéla.

Dér decă ai aflatū de cuviință se calomnieți astū felū arderea Regulamentului și a Arhondologiei, spre a te face pôte plăcut căi-va (de și nimeni nu mai cugetă acum după doi ani la această ardere) apoi făcēi mai bine și mai cu folos sē fi început întâiū de la proclamație: căci ea este cauza causei; pe ea se basēsă acușățiile Țarului; din cauza ei s'a vëdută martirismul din Siberia pe pământul nostru, iar nu din cauza arderii Regulamentului. Arderea prin focū a fostū numai o consecuință a arderii cu trei luni mai înainte prin proclamație, și nu s'a făcutū de câtă ca sē confirme proclamația prin punerea pe dēnsa a 2 milióne și jumătate de sub-cemnături de focū, ca sē lumineze pe Europa și mai bine asupra voinței și drepturilor Românului, exprimate intr'ēnsa,

asupra gradului de libertate ce merită, și asupra minciunei Despotului moscovită. Ai defăimat documentul; cu toate acestea, datuți a D-tale Nația voie ca să defaimi, în numele ei, o faptă pe care a implinit-o numai ea, și în contra voinței D-tale, care ȳci acum că ai fostu, împreună cu colegii D-tale, în stare c'o și mutileți ca să salvi Regulamentul? Spusuți-a ea ôre acum, spusuți-a cine-va măcaru din bravii martiri, că să căește de arderea Regulamentului, și că renunță de a mai avea gloria acestei fapte de fericită memorie? În fine, decă arderea Regulamentului este faptă russă, apoi și proclamația este o faptă russă.

De veți recunósce d'érú că nu ai făcutu bine, nu ȳciú pentru altu cine-va, ci pentru Nație, de datoria D-tale ar fi ca însuși se redigi un articol în contra acestei calomni; d'érú călduros, și demnú totu de o dată și de reputația unei asemenea defăimări, și de pana D-téle. Proclamația și arderea Regulamentului sunt corolari și solidari una pentru alta; despărțindu-le una de alta, și ȳcîndu că țerra astă-ȳi sufere din cauza arderii Regulamentului, iar nu dintr'a Proclamației, atunci arderea Regulamentului este fapta cea mai importantă și mai națională, i'érú nu Proclamația. ȳciú însă că inițiativa arderii a venitú de la agenții ruși; n'o priimescú; d'ér, fie! apoi și inițiativa revoluției a venitú totu de la agenții ruși, după cum însuși o ȳciú; nația însă profită de d'ensa, și o făcu națională, și o făcu română. Astú-felú a făcutu nația și cu inițiativa adrerii Regulamentului, decă ȳciú că inițiativa a fostu russă. Cuí pare reú de arderea regulamentului, se nu'lú plângă; Pitarulú Carchalechi se trăiască: s'a retipărit în mil de esemplare. S'e știú însă că, la prima occasie, Românul iar îl va arde.

Aproposito de faimósa istorie cu basmul cu cocoșu roșu, de faptele D-téle, și de fidelitatea istoricului, ȳciú, în urma passagiului raportatú mai susú; «minciuni n'am spusú.... «Cine scrie, se scrie, se nu ascundă istoria, se nu o prade, «se nu o fure.» Recunoscú adevărulú frassului din urmă; este una din primele condiții alle istoricului; nu înțelegú

însă, afară de ceea ce s'atinge de D-ta, și afară deca ai fi fostă a totă vedătoră, seă vei fi a totă stiitoră, nu înțelegă, dăcă, cum vei putea împlini din Paris acăstă condiție de fidelitate în istorie. Iar câtă despre batjocurile Rosseților, Sarsailoră etc. etc. dăcă că nu înțelegă ce amestică au ei cu istoria ce vrei să scrii? În fine, vrei să nu se lipescă de D-ta batjocurile lor, care credă că cată se fie asupra politicei, asupra patriotismului? fi totă deuna, în fapte și în scrisă, și în totulă, mai presusă de ei. Astfelă filosofulă, omul mare, își resbună. Dăcă că: «Eă m'am stricată cu D. Real «pentru nisce rindură ce a publicat în broșura lui, în favo- «rea unei mame cu cincă copii de gătă.....» Ai uitată ênsă că altă dată ne-ai spusă că te-ai stricată cu ellă din causă de bană (!). În altă locă dăcă, spre susținerea principului d'a se lăuda pe sine: «Lamartine își spune și câte bucle blonde «îi didesse D-deă de semăna ca ună Cupidon; Louis-Blanc, «Ledru Rolin spun câte și mai câte; și deca îi întrebă de ce «scriă așa, îi răspundă că totă omulă e datoră singură ași «face ună nume.....» Lamartine, da; dără îi cunosce lumea și inima câtă îi este de pestriță; iară Louis-Blanc și Ledru-Rolin nu sciă se se fi coborătă la asseminea copilării. Să dăcem ênsă că și aceștia ar fi cădută în asseminea păcate; apoi aă dără pe nisce asseminea păcătoși cată se 'i ieă D-ta de model, în loculă lui Christ, Socrate, Agelisas, etc. etc? Bine! D-ta ôre ții un asseminea limbagiă? Și mie mi 'lă ții? Răă m'ai cunoscută! Ce dăcă! reă îți cunosci secolul și nația!

La justificația ce 'ți faci în contra criticei D-lui Pleșoianul asupra epistolei D-tăle cu No. 1, despre care am dășă și eă vre o două treă vorbe mai susă, îți răspundă că, spre a arăta că nu pută fi nică instrumentul nică dupa Rușiloră, era fôrte de prisosă d'a arăta, nu ce ai făcută în treă-deci de ană, ci de a spune numai celle din partea a două a acesteă epistole, și care în adevără suntă fôrte bune și demne de pana D-tale. Biografia D-tale se o fi lăsată a'ți o face altulă,

(1) Veă epistola lui Eliade No..... din acăstă broșură.

la timpul ei; și aceea, în adevăr, 'ți ar fi prinsă bine. Totu' apropósito de acésta mai adaogi: «Dacă ar judica ómenii astu' «felu' câte citescu', și déca ar pricepe astu' felu', nu mai este «de mirare pentru ce au' condamnatu' pe Christu' și pe Socrate.» La acésta socotescú destul a'ți respunde numai în vre o doué vorbe: asseminea comparații, crede-mé, se nu mai faci, cá faci un mare reu' celoru' ce le audú; și au' o reacție cu totu' în desfavórea D-téle.

Apropósito de ușióra și în trecátu' critică ce 'ți fácémú în scrisórea D-lui Ggrádísténu, și pe care am fácuto-ó ușióru' și în trecátu', pentru cá pe atuncí încá nu áfiassem câte sciú astá-dí, și 'ți cunoscémú altá profesiune de credință; díci: «De eram om mai vanú, putém tipári mai ántáiu *istoria revoluției*, care în orí ce pagine, orí cine va scrie, catá să «dea cu nasul de mine.....» Mai la valle díci: «Imí cunosc «singuru' multe abateri; însă, comparându-mé cu capacitáțile «și mediocritáțile Franciei și a altorú emigrați, nú védú ni-«cáiri nici ostenelele, nici sacrificiurile, nici umilința mea.» În fine, adaugi: «de áși fi voitú a mé láuda, nu avémú de «cátu' a tipári *istoria revoluției*; nu avém de câtú se mé ducú «séu se puia' pe cine-va a se duce la redacția dicționarului «de barbați illustri contimporani.» Ce sé 'ți respundú óre la aceste passagiuri, la aceste passagiuri dinaintea cărorá remáiu mutú, atátú de straniá este impresiunea ce elle 'mi faci? Mé voiú márgini numai a'ți spune: cá voindú a te apăra de patima ce te domnesce, ea te tradá, și D-ta te condamnă singuru'; și cá aceste passagiuri imí esplicá și mé sfortá a crede *hictorii, titlurile de Prințú, visulú cu Ienáchifá în purpurá, și inconjuratú de toți regii și ómenii mari ai Europei* etc. etc.—Íți spuiú énsá câtú pentru de a deveni omú mare, se ilustredí România, ó! cine n'ar dori? România 'ți a datú destule probe d'acésta dorință a ei; nu'ți a lásatú meritele ascunse; te a pusú acolo de unde tótá lumca sé te vadá; și cu convinția cá pe câtú ea te va ínálța, pe atáta D-ta íl veí justifica dorința ei, susținându-te la acésta ínálțime. Eú însă aș dori ca toți Románii, tótá lumca, sé fie

numai ómenii mari: ce fericire ar fi atunci pe pámántú!.... Dérú fiindú cá acésta nu se póte, cu atâtú mai multú am dorit și dorescú, în amorulú meú propriú de Románú, ca în epoca nóstrá se fii mácar D-ta omul cel mare al României; și avémú acéstá dulce speranță; dér, va! ai svenit'o fără pietate, din preună cu frumósele ei illusií!... Voesci se devii om mare? sê fii gloria României regenerate, precum voescú și eú? lasá curéndú fatalulú drum ce ai apucatú; desbracáte de tóte pátimele ce ai început a te întuneca; și ia de modelú, în faptele și în conduita D-téle, nu pe Lamartine séú pe alții ca dânsul, ci pe Chrst și pe cei aseminea lui, atâția și atâția bărbați, bărbați mari cari n'au cugetatú de câtú la binele genulul umanú. Altú-felú, te vei perde; și vei fi criminal către România, către speranțele ei. Așú voi se'mi esplicí ce înțelegí cu resunetulú pressei Parisulú de D-ta? cá nu te pricepú.

Imí dicí, spre respunsú la tóte celle ce 'ți spuném despre contribuția de la Brussa, cá: «Nu pretinđi nimicú.» Eú, D-lú meú, n'am đisú se nu pretinđi, séú cá nu ai dreptul a pretinde. Ar cáta se fiú unú omú lipsitú de totú bunul simțú séú ilegalú, ca sê cugetú o aseminea absurditate. Am đisú numai, mi se pare, de ce atâtea înjosiri și umilinte, cândú totú aceeași trébá se putea face cu tótá demnitatea cuvenită? La acestea acum mă vödú nevoitú a mai adaoga: de ce, cerându'ți dreptul, se ne vorbesci de nisce lucruri care se ne dea trista occasie d'a vedea cá nu te affi în adevérú; și cu acésta se lipsesci de respectú și către D-ta și către noi? De ce, voiú se dicú, sê ne spui cá te affai în starea cea mai deplorabilá? De ce sê ne spuí cá ai priimitú de la amici numai 75 mii lei; și pe ce acei 75 mii lei catá se'í împarți pe optú-spre-đece luni pentru 8 suflete etc, în care intrá și călătoriile etc? Cândú era multú mai bine, socotescú, și mai înțeleptú, sê fi cugetatú cá póte noi cunóscem, séú putem cunóscem cu timpul, atâtú viața ce ducéi în Paris. câtú și suma de una sutá mii lei ce ai priimitú de la amici, și de care scie D-đeu câtú ne-am bucuratú, precum și ajutórcle ce D-ná Eliade a affat

pretutindenea ; și că n'a intrat în Constantinople de câtă cu o datorie numai de unspre-zece mii lei, cheltuiala drumului de la Vidin și până aci. Și de ce atâtea lamentații și esagerații asupra suferințelor și martirismurilor de tot felul, lucruri pe care nimeni, din câți au suferit și suferă încă, nu le-au făcut; și se nu cugeți mai bine că poate sunt dintre emigrați cari le cunosc pe toate, ca martiri oculari? Mi ai spus însă în scrisoarea D-téle că toate le-ai făcut cu scopu de a vé face interesanți. O ! multu te-ai înșelat !

Scrisoarea despre care îți a vorbitu D. Alessandrescu este scrisoarea ce ne-ai trimis-o deschisă, ca se o vedem și noi, în urma celei prin care refusați cu atâta demnitate darul lor. Nu este énsă, după cum a înțeles-o D. Alessandrescu, că adică ceri banii înapoi; déră este așa cum mărturisești, că îți ai luat séma, și îți pare reu de refusul ce l'ai făcut. Asupra acestei scrisori a fostu și debateri între noi, decât este bine a o da la adresa ei séu nu.

D-lu meu, am intrat în toate aceste amănunte ca se mi implinescu, după cum îți am spusu, o datorie sacră către D-ta, către Patrie și către mine ; și cu scopu de a te convinge că lumea astă-đi nu este tocmai așa órbă, și că le vede și ea pe toate, precum le védă și eu care și le spui. Déră ea nu și le spune, ci numai le însemnéđă ; și din ce în ce, crescéndu numérul lor, se răcește, se îndoesce, și infine te șterge, cređu, cu mare durere, dér te șterge de unde te avea scrisu. Voescú a te convinge în fine că noua doctrină a D-téle, de nu va fi veche, scutește de mari fatigue pe inemicii D-téle ; și cu atât mai multă că, pe cându D-ta ești din cercul principelor democrației, ei (afară de abaterea de la principele politice), începú a intra, lăsándú afară multe din patimele care'i caracteriza pină acum. În *Question économique, Viitorul României* și a *doa epistolă la Stirbei*, mai că nu mai domnesce nici o patimă personală : în elle acum vede cine-va numai Nația și alle Nației.

De vei prețui acéstă scrisóre a mea, ce purcede din inima și din sufletul meu, suntú sigurú că în adevérú mă vei stima

mai multă de câtă pîn'acum; iară eu mă voi cunósce prea fericit, că implinindu'mi datoria, am putut contribui a întorce patriei un bărbat capabil de a face gloria, de va voi, și căruia ea acum și începuse să i împleti cununa immortalității.

De am fostă pôte prea aspru, prea din topor, prea sgudui-tor, iarăși cred că 'mi vei da dreptate, cunoscîndu scopul. Știi că, pre câtă o maladie este violentă, tenace și gravă, pre atăta și remediul cată să fie energic și violent. Ți am spus în fine că, vedîndu-te, nu pe malul prăpăstiei, ci pe rîpa ei, am voit să te tragă afară, chiar de ți așu rupe un braț, numai să nu te pérđă Patria de tot; inimă curată și cap luminat ți trebuie Nației.

Încă o vorbă. Ți termin scrișoarea dîcînd: «asta suntu, «eternă însă nu suntu; voi scăpa, și vor scăpa; de scrierile «melle însă nu vor scăpa.» În adevăr, frumósă sîndare! vigorósă espressie! Par'că audă pe Christ dîcîndu; «Luna și «stelele vor trece, vorbele melle nu vor trece.» Christ, însă vorbesce din înălținea Conștiinței adevărului ce proclamă; iar D-ta vorbesce din înălținea sentimentului de resbunare. Cu tóte acestea află că, de vei persista pe callea ce ai apucat, de multe din scrierile D-téle însuși D-ta nu vei scăpa. (1)

Salutare și frăție!

I. D. Negulic.

---

1) Acéstă epistolă s'a publicat în Românul No. 22 din 1860.

EPISTOLA PREOTULUI SAPCA CĂTRE PLEȘOIANU

La Smirna.

Cu părinteasca bină cuvintare.

D. Pleșoene

Astăzi mă pomeniiu cu D. Iliadū că mă chiamă la Dum-nelul acasă, și s'apucă să'mi citescă o scrisore de șapte bucăți de côle de hirtii, arătându'mi că Iancu Ghica ar fi dat ecstrucții lui Tell ca să începă revoluția de la Islaz cu jafuri, și să facă anarșie; și dacă nu eram eu, se făcea; unde de faciă era și preotu Șapcă. In acea scriere se dicea că Tell ar fi poruncit la trei unteroșteri a duce lada cu bani de la Zapciū; că Tell ar fi stat cu toporul în mână ca s'o spargă. Dându'mi (Eliad) acea scrisore ca s'o iscălescū, eu 'i am spusū: Domnule Iliad, eu cândū oiū iscăli trebuie să fie ființa adevărului; căci nu este așa precum ai scris Dumneta; ci Tell a ȕis lui Mihalache Hagēdi și mie ca să mergem împreună cu pomojnicu subț ocărmuirii să numărăm banii, aducēndu'i la D. Tel, ca să dea fitanță. Ducēndu-ne să numărăm banii, lada era închisă; noi am ȕis pomojnicului ca să ducă lada la D. Tell; pomojnicul a chemat două dorobanți și au luat lada, și au dus-o la Tell. Părāndui-se (lui Tell) că banii suntū prea puțini, a întors'o inapoī totū cu acellū dorobanțū.

Pe Tell nu l'am vȕdat cu toporu în mână, nici ca să ȕică să spargă lada; dēr D. Iliad 'mi a ȕisū: că dacă era banii (in ladă) D. Tell au nu spārgea (lada)? Iar eu 'i am respuns; nu, D-le; că dacă era banii, o punea în căruță, și aducea pe zapciū la Caracal, și o descuia, și se lua banii, după cum s'au luat de la Caracal, la 18 Mai, precum și de la Craiova, dāndu-

se fitanță de primirea lor. Tóte acestea spuindn-le D-lui Iliad, nu a mai disū nimic.

Așa déră eū suntū sánătos, precum dorescū și despre Dv. Arată cocónei Elisa complemintele melle; așa și D-lui Tell. Și vė bine cuvintedū. (1).

Prectul Șapcă.

1854 Aprilie 12

Șumla.

No. 7.

Eliad către Pleșoianu (2)

Marsillia. 11 Martie 1849.

Iubitul meū Domn,

Cu îmbrățișările melle și cū părerea de rău a despărțirii nóstre, îți trimitū și a mea recuoscintă și multa prețuire ce am pentru frumosul Dumitale haracterū.

Avândū grijă despre banii ce 'mi ai înșintat, îți alăturū și acéstă scrisóre către D. Cogălnicenu; te rogū, dăi-o.

A revedere! Arată complimente și îmbrățișările melle fraților Hristofi și Oprėnu, pe cari îi iubescū și stim.

Salutare și frăție! (3)

Noi mâine Duminică plecăm.

I. Eliad.

---

(1) Originalul la D. Christofi.

(2) Ce se afla atunci la Paris.

(3) Originalul la D. Christofi.

Eliade către Pleșoianu.

Constantinople.

4° Aug. 1850.—Paris.

Te salut și te îmbrățișeșd. Cu posta din urmă aflai că ai ajuns în Constantinople cu fratele Duca. Aflai și fapta D-lui frățescă și laudabilă de a trimite D-lui Tell de cheltuială.

N'am nouă, 'ați scrie de câtă câte veți în *Semaine* și în *Liga*.

Am scris asemenea cam tot în sensul acesta mai lămurit D-lui Tell. D-lui îți va arăta scrisoarea de ve veți întâlni. Posta mă grăbesc, că 'ți ași fi scris și D-le.

Eū peste două săptămâni credū să plec. De veți avea scrisori a'mi scrie, adresați-le la Malta, poste-restante.

Arată îmbrățișările melle Domnilor și fraților Duca, Christofi și la cei de la Broussa, cărora nu le scriū cu posta acesta.

Aci suntem tot cum scii, nici bine nici reū. Eū m'am dus de două ori la țerră la Golești, plătindū drumul într'adins. Ei vin în Paris adesea pentru alte trebī, și nu'i am vėdut la mine. Fie Domnul cu mine, după cum eū le voiū binele și gloria la toți (!). De le-am făcut observații, a fost pentru onórea lor. Acum gasca lui Mavru și Cămpinenu 'i a pus în jocū, și s'a servitū cu numele lor.

D-na Zoe Goleșcu le scrie intrigile; s'aū desteptatū póte; însă cine se amestecă în tărițe îi mănăncă porcii. Sunt datorī lui Ghica jocul acesta.

A revedere, amatul meū Domnū!

Salutare și frăție! (!)

I. Eliade.

(1) Originalul la D. Christofi.

Eliade către Pleșoianu.

1850 Oct. 9¹¹ Paris.*Amatulă meu Domni,*

Reu m'au întristat scrisorile Dv. din urmă. scrise la cel
laltă Români, și a D-lui Tell către D. Stefan Golescu.

Mari cabale sunt aci în Constantinople, și nu știu ce să
plângă mai multă, pe mine ce mă amărăscă atâta câtă n'am
meritat? pe nevasta mea ce o vedă victimă a reilor, criti-
cată pentru dragostea de mamă ce a avut către toți, pentru
alergările și cheltuelile și de bani și de căldură frățiască și
părintescă? s'eu pe Dv, ce ajunserăți a fi victima cabalelor,
și a vă lăsa a crede răilor, și a vă îndoi și împușina cu inima
la totă calomnia, la totă vorba deșartă?

Fraților, nu credeți lesne; și de credeți, adresați-vă d'a-
dreptul la fratele ce prepuneți că v'a greșit; iar nu pe la
alții, pe cari tot d'auna ați arătat că nu'i credeți și stimați.

De când m'am despărțit de casă și copii, n'am fostă trist
și amărită ca în aceste zece zile. Fratele Tell scrie D-lui
Golescu dicându'i să m'i mulțumescă că, dacă nu i s'a făcut
pensia de la amici, e datoru nevastei melle (!). Seraca fe-
mee! cât a alergat! cât a plâns! cât s'a rugat! N'am vrut
să facă paradă a vă arăta tot d'auna scrisorile ei; stau de
față scrisorile, și protestă de dragostea ce are către D.
Tell, de milă de copilașii lui; și cum putea ea să uite, că
are și ea copii, să uite acei copilași ai amicului ei, și alu
bărbatului ei?

Eată, frate, ce credă că va fi. Muscali vrea să facă complotul
și rescăla, și să le arunce în spinarea noastră. Spre munte
emissarii lor făcea propaganda cu numele lui Stefan, dicând

(1) Veți epistola lui Negulici No. 5. Intrebe-se și foștii emigrați
din Brussa, care trăiesc.

că e în Transilvania. Spre Dunăre, vorbia în numele meu, dicând că sunt drept în Bulgaria. Fratele Tell din nenorocire se afla în Atena. Mă ticluiră pe mine în Bulgaria, dér pe Tell să nu'lă ticluiască în înțelegere cu eteriile grece? Pe când Bolliac se fudulea cu scrisori, dicând că sunt de la Tell, și arătând că o s'alerge la dînsul să'l opréscă de la nebuni.

Norocire că s'au descoperit capiî complotuluî, ce era Mavru și compania, că comissarul turcū s'a încredințat că eu și Stefan nu ne-am mișcat din Paris. Nu mai rămănea de cât să se încredințe de că D. Tell nu sta în Atena de cât asteptându voea unde să desbarce în Turcia, că nu venisese de cât a cere ospitalitatea și ajutorul Turcilor. Vorbe, scrisori indiscrete, s'au intr'adins plasminte, ca cele ce au'tu că prescria Bolliac, și de care scrie și D. Tell și Christofi, nu pot la astfel de timpū de cât să puie în prepusurî pe Turci.

Adevărul énsă se descopere, și réiî rămănu cu cabalele.

Ași vrea să plecū, și n'am banî. Frațiî din Brussa nu'mî au trimis acei câte 750 lei pe lună; în speranța lor am cheltuit, nu pe mîncare cum mi'y destinasse, ci pe tipăriri. Nu e bine să mă lasse astfel. (1).

A revedere.

Salutare și frăție.

I. Eliade.

---

(1) Originalul îl posedă D. Christofi.

Eliade către emigrații din Brussa

Paris.—1850 Febr. 22.

Martie 6.

Fraților din Brussa,

Vă trimițu, din preună cu îmbrățișările melle, *La Semaine*, Constituțiunea analizată, còlla a treea din Impresiile unui proscrisu, și câte-va articole din *Siècle*, *la Republique* și *National*.

Grație Domnului că s'a rumpt farmeculù, și s'a descoperit cauza pentru ce nici gazetele progressive nu voia să vorbescă nimic despre noi; séu de și vorbia, era să ne facă reù.

Gazetele reacționare sunt russe din sistemă și din principù; gazetele republicane sunt neavute, n'au banì, și piățescù greù la amende. Capitalul lor e adunat prin acțiì. Alérgă la streinil refugiați; ei iar nu aù banì; se presentă câte unù Russù séu Polonù, ce se ñice proscrisù pentru ideile'y liberale, declamă democrație, socialismù, trăsnete, plesnete, câte vreți; sunt roșiì pînă 'n vârful nasului, pînă în urechi, pînă în vârful unghiilorù; caută *slujbă*, și ca printr'o minune dumnețească, le vine de la părințiì séu amicii câte 10—15 miì franci, pe cari îi consacră pentru cauza democrației; îi punù pe toți în acțiì la gazetta unde se adressă, se face redactor, și unul din eminentiì proprietari, și în redacție se pun ca alde finul la masa nașului, numai icre mănâncă, iaù adică partea politiceì și corresponsinței din afară. Apoi ori ce scire, ori ce articolù vine din afară, tréce prin mâinele lor.

Sciți cine sunt părințiì și amicii cari cu atâta pietate își adduc aminte de dînșiì? Ambassadorul russù. La *Reforma* era unul astfel, anume Sasanoff. La *voix du peuple* avea altulù, anume Coiesky; peste tot, cunoscuți, descoperiți de curiad, sunt vre o 11. Cellù de la *Reforma* s'a gonit; și ca să nu'și piarđă creditul, să pótă face pretutindenea pe spionù, s'a decoratù în urmă cu unù îndoit titlu. Ambassadorul lui mij-

loci de a fi trecut granița din Franța, ca omă atât de liberală, în câtă nici în Franța nu e priimit. E victimă pe unde se află a persecuției, și însuși a Franței; apoi bieții oameni compătinesc, se încred, și bagă în secretele lor.

De când se descoperiră mai înteu cei doi inși, începură a ne priimi și noă câte ună articolă. Cât va ține astă grație, nu știu. (1)

A revedere!

Salutate și frăție!

I. Eliade.

No. 11.

Eliade către emigrații din Brussa

D-lor Zossima, Negulici, Russo, Dușulescu, Giurescu, Ipațescu, Serurie, Alecsandrescu,

La Brussa.

1850 Sept. 5/17—Paris.

Fraților din Brussa,

Mult este de când m'ați lăsată fără scrisori, și cređu că acésta vine pôte pentru că m'ați cređut plecată. Mi s'a făcută însă mare pedică și mare supărare din acésta credere. Eă nu putem pleca pînă nu dam mai nainte de scire.

Intemeiat, fraților, pe subscripția ce ați făcut prin jurnalul în care ați hotărît a ne trimite 1500 lei pe lună, pentru D. Tell și mine, pentru cheltuelile din tôte zilele, am hotărît și acei bană, cât vor veni în partea mea, să i cheltuesc pentru România; așa am intrată în cheltuele de tipăriri, m'am angajat și cu broșura D-lui Rhéal, ce m'a costată peste 550 franci. Datoriile s'aă făcut, nu pe speranța de alți bană, de câtă pe acei câte 750 lei pe lună; și mă vėđuiă în fine cu duoă feluri de datornici, pecuniari și morali; cei pecuniari ceră bană, cei morali ajungă a cere tot bană.

(1) Originalul la D. Christofi.

Francesii sunt foarte interesați, nu facu nimic pe nimic; cei mai onești sunt să'ți facă lucru, să'ți ia ânsă bani pe cât face lucru, să nu te amăgescă.

D. Rhéal 'și a luat plata câte 50 fr pe lună, pe câtu a lucrat ca correctorü; 'i a venit ânsă doringa, cunoscându-ne în urmă mai mult istoria, a face versuri României, versuri neînțelese Francesilor, fără note istorice. Am lucratü mai o lună să'ı daü notele ce'mı a cerut, și care le puteți vedea, celle mai multe alle melle. Am cređut, din preună cu D.D. Tell și Golești, că tötă mulțumirea noastră, proscrisi și refugiați, este să ne arătăm voioși a'ı tipări scrierea. Am tipătit; ânsă bietul omü, cum se vede, mai astepta și bacșișü. Eü o cam devinassem, și v'am scris să'ı faceți o scrisöre de mulțumire și unü micü darü. Scrisöreä mea n'a avut nici unü respunsü. De atunci n'a trecut cam mult, și D. Rhéal devenia din ți în ți unü datornicü moral, tratându-ne de ingrați. Am auđit acésta. L'am întrebat pe departe. Vrem să scot din carne și să'ı daü ceva. Nu ți cea nici da, nici ba. Nu sciam ce să'ı daü; bani? unü darü? S'a făcut mai ânteiü că să mânie pentru o rugăciune ce îi făcussem să scöfă din poesie și din notte câte-va ce mă privea; 'mı a ți că 'ı violeđü dreptul de autorü. S'a apucat apoi la cértă cu D. Carpentier, întâlnindu-se în drumü, și ți cündu'ı că îi ia mușteril, și că fără *Liga popolilor*, ellü ar fi luat mai mulți bani de la mine, și că acum numai am bani, că m'a sugt *Liga*. Am auđit, m'am întristat. L'am întrebat în ce îi sunt datorü? 'Mı a ți în fine că am uitat că a făcut corectura tipografică la patru cölle? N'am uitat, 'ı am respuns; și dorescü a o plăti; ânsă cât? O mie franci, imı respunse, din care 400 dărucesce Românilor, și trei sute mie; și prin urmare să'ı daü 300. M'am mirat; am priceput ânsă că este bacșișul pentru broșura lui; și n'am vrut să'ı facü observație că 4 cölle de corectură tipografică nu se plătesce de cât 20 fr. 'ı am spus numai că noi suntem refugiați, și nu putem plăti ca bogați, ci ca democrați la democrat. 'ıam propus să'ı daü 150 fr, să mă lasü fără cămăși, ca să nu'l umilescü. S'a necăjitü; 'mı a scris,

'mî a trimisü inapoî darul ce'î făcusem, spartu, strivit. La fine m'a tras la judicată. S'a făcut însă de ruşine; căci judele, când a audît că pentru corectură de patru cölle 'î am propus 150 fr. l'a insultat amar, şi l'a forţatü a priimi banîi, a'mî da recipisă, şi a'mî întörce manuscrisele, ce nu voia a mi le da.

Cum vëdüş änsë, tötă nevoea sëü intriga a fost ca să se adeveređe prin judicătorie că eü sunt autorul Protectoratuluî; pentru că tot D. Rhéal l'a divulgat prin jurnalul *Le Crédit*.

D. Réal în fine s'a dovedit de toţi Francesiî că este cum nu trebuie să fie. Ori ce a făcut i s'a plătit. Nu'î mai suntem datorî nimic, nici scrisóre nici banî.

Ori câte aţi făcut, fraţilor, vë mulţumescü. Dacă puteţi a'mî trimite analogul de 750 lei pe lună, pe temeiul căroră am intrat în datorîi, vë mulţumescü. Dacă aveţi alte cuvinte, şi nu'mî mai puteţi trimite banîi aceştia promişi, atunci mă ađu förte reü; căci nevasta 'mî a trimis câţî-va banî să plecü şi să'mî plătescü datorile melle particulare la birtü, şi cu dënşîi am plătit datorile ce am făcut pentru causă. Am rămas în drumü, staü fără a putea pleca, şi staü pe cheltuélă, adăögându-mi-se datoriele.

Aţi primit cu Liga No. 4. *Impressiüle unuî proscrisü*, o parte dintr'ênsele. Acum s'a tipărit tóte; cu espediţia viitóre vi îe trimit.

Ce să facü ? Să intru în Turcia ? Së mă daü prinsü ca Dy ? Scrieţi'mî, şi trimileţi'mî scrisórea la nevasta mea.

De nu'mî veţi trimite analogul pe lunele ce asteptam, eü nu pot pleca, mă apucă iarna reü. Vë mulţumescü de câte aţi făcut, mă întristeşü änsë că nu trebuia să intru în datorîi. Imî place să credeşü că nu'mî aţi trimis banîi pentru că m'aţi cređut plecat. Altmintrelea ar fi tristü, pentru că ar fi semnü de desbinare. (1)

Salutare şi frătie.

I. Eliade

(1) Originalulü la D. Christofi.

Eliade către D. N. Russo

Amatul meu Domn,

Scrisoarea D-le din 7/19 Maiu, din preună cu o coppie ce îmi scriai că 'mă ai trimisă, abia alaltăeri am priimito. Am vedut coppia; sunt nisce sentimente venite dintr'unu spirită de dreptate, și dintr'o logică naturală, prin care Dumneșeu distinge pe ómenii drepti cu inima; însă tóte sunt în van, sunt vorbe perdute pentru ómenii ce își află plăcerea cea mai înaltă în întunerecul patimelor. Pe orbi lumina îi dóre la ochi. Acéstă scrisóre a D-le, în locu să facă vre unu bine, a ațâțat și mai multu; și făcu a mi se atribui însuși mie instigația seú redacția ei. Dicu că e scrisă din *gașcă*. E prea natural să dică așa; căci tóte viciurile n'au vorbe cu care să 'și injure inemicii seú voitorii de bine, de cât epistolele ce le sunt proprii. Nu matrona, ci curtesana desfruntată, ce 'și speculă tinereșele, nu femeea virtuóșă, ci *dama* ce 'și a amăgitu soculu, dice pécătóșei, pe care societatea a desmoștenito, ș'a împilato pină întru ași sacrifica sufletul, ca să pótă afla o pâine négră spre ași nutri corpul; nu o martiră Ecaterina, ci o Erodiadă ar dice Magdalinei *curvă*.

Așa hoțul dice cerșetorului hoțu; beșivul face pe cellu trédú *bétu*; tilharul face pe págubașu *sceleratu*; minciinosul se sforță a porăcli adevérul cu numele de minciună, etc.

Cine a trăit în gasce, cine formă la gasce, cine e omulă altuia spre a face pe alții oamenii lui, gasce numesci ori ce sentimente adunate de fa apusú și resăritu, adunate spontaneu pentru amorul adevérului, ce unesce oamenii ce nu se cunoscú. Eú n'am trăit în gasce nici de amicii nici de consăngenii. Cei mai mulți ce m'au amatú au fost și sunt oameni ce nu m'au vedut nici de cum (1), seú cari prea pușin m'au vedut.

(1) Aci se vede scrisú pe marginea scrisorii următórele zinduri de mâna lui Pleșolanu:

«Așa e; și singur îți deslușești problema: acei ce na te-au cunoscut, au putut a te ama, fiind că nu credea să dici și să scrii unele și se faci altele.»

În numărul acestora din urmă ești și Dumnéta, și D. Zossima. Până la 1848 eu nu am vorbit de dece ori cu D. Zossima, și de atunci încoace am fostu prea departe unul de altul. Până la 1848 nici m'ai vădutu în ochi, nici nu te-am vădutu; și de atunci încoace nu ne-am mai vădut de dece ori. De m'ai amată n'a fost nici relații de camaraderie, nici de a vă ajuta în ceva (căci eu am avut nevoie de ajutorul vostru), nici v'am raportat numele în scrisurile melle, după cum am raportat pe alle altora. De am amici, cunoscuți, mulți pucini, toți suntă ca Dv. Rudele, unele m'aă exploatat până la 1848, altele mă critică de atunci încoace că n'am fostu bun de nimic, nici pe elle a le pune în chivernisela, în trei luni de la 1848, nici eu a mă folosi cu ceva; altele m'aă prădatu de totu ce m'i mai putea rămănea; altele... Dumneđu se'i iertel Sentimentele ce aă pentru mine ómeni ca Dv. suntă pentru celle ce am scrisu (1), dacă le judecați de vre o valóre. Cât pentru viața'mi materială, nici n'am bătutu muierl, nici am tras sabia la a mea, nici n'am addusă alți copii în mijlocul copiilor mei, seú să'i lasă pe drumuri; nici m'a vădut cine-va în Paris ducend cinismulă cellă mai fără rușine; nici am veit plină de bóle și schilogă de dănele în sinulă familiei, nici am venită să'mi spargă casa, cum dic ei, ci să realțu ceea ce dărâmasse calomniile lor, să realțu cu suferința și pațiența cea mai umilitóre, devenind în casă ceea ce n'ar sufferi cellă mai din urmă servă, și încercându-mă cu învățatura copiilor; nici m'am pusă în relație cu femeea vre unuia dintr'ensii a'i comunica, nu minciuni, ci realități pipăite d'alle bărbatului seú; nici m'ai dată titlul de escellentă. Numele meú curat din boteđu și cellă de la tata, m'i e mingurul nume ce am avut tuaine de 1848, și de atunci până astăzi.

Nam lăsat numele tati de Elie ca să alergă după allă Eroilor de care nu sunt demnú, nici cu căimăcămie, nici cu

(1) Aici iarăși e scris de Pleșoianu aceste cuvinte:

„Veđi în dos nota;” adică observația de mai sus.

gheneralie, nici cu escelețe, nici cu coloneli nu m'am împotonat de la 1848; și nici amicii mei n'au suferit a mă degrada pînă acolo.

De ași fi fost astăzi intitulat cu titluri și ranguri ce nu le-am fost avut înainte de 1848; de ași fi fost încă în casa și la masa mea, și în cele ce agonissem cu sudorea mea și din generositatea și *prisosul* Nației, m'ași fi temut a nu semăna cu Fariseul îmbuibat de toate bunurile vieții, când m'apucaiu să'ți înșiră fapte și purtări ale oamenilor ce luară cu assalt republicanismul și naționalitatea. Sunt însă cădută cât numai poate cădea omul, împilat câtă ori câte voiți dice nu e îngâmfare, ci vaetă, un țipet ce mi 'l scote durerea și suferința din fundul inimei.

Ași fi dorit să nu fiu eu acela care să spui aceste fapte și urmări, căci lumea le cunoște siugură, și nu e orbă; anse unul țisse odată:

«Dómne! ca să fiu bun, fă mă ferice; reado pacea în sufletul meu. Amarul cu care mă adapă oamenii mi au înveninat sufletul. Omul neferice nici să se închine nu pôte. «De veți ruga mea, dă'mi pacea ta.»

A revedere! Stringe mâna din parte'mi tuturor ce întrébă de mine. (')

I. Eliade.

1877. Iunie 18/30
Chio

---

(1) Originalul îl posedă D. Al. Christoff.

Stefan Golescu către D. Christofi.

Paris.—23 August. 1850.

Frate Christofi,

Iartă-mă că am întârziat să te abonez pe al doilea trimestru la jurnalul *Pressa*; pricina este că nu însemnaseși când se isprăvia termenul pe întâi. Îți trimit acum abonamentul pe al 2-lea. Dacă sau D-ta sau amicul Dumitale veți rămâne mai multă vreme în Constandinopol, sunt gata a vă servi și pe viitor; cu toate că nu ne potrivim la opiniile noastre asupra unora din tinerii noștri, pe cari eu sunt mai dificil d'ați crede ca trădători și muscăliți; dăr știu să respect tot d'auna, și în toate partidele, pe aceia cari sunt convinși în opiniile lor, când această convingere nu este rezultatul interesului particular; căci acei oameni pot fi prețioși și de mare folos elementului român, când vor putea fi în urmă convinși că au fost amăgiți, și că s'au lăsat să se rătăcescă de unii prefăcuți (habiles) în apreciațiile lor despre toți aceia care au jucat o rolă în revoluția noastră. Dacă dăr nu le vedem toate tot sub un punct de vedere, pentru acesta nu vă știm mai puțin; din împotrivă, credeți că am multă considerație pentru caracterul Dumitale; și ar fi fericit țerra mea de a fi avut mulți fii care se o iubescă ca Dumnéta cu un amor nevinovat, adică fără ambiție, care să degenere la personalitate.

Am citit multe tipărite și manuscrise, fabricați în care se dice că biata țerra nu speră decât în Eliade și Golesci; că fără dênșii viitorul ei va fi reimpinsu nu știu pentru câte vécuri în fundul întunerecului; și când mă adducă aminte de fuga memorabilă dela 29 Iunie (1848) lacrimile mi vin în ochi de neacă; și mă miră cum poate cineva să degrade așa o nație dicând că viitorul ei stă numai în cutare sau cu-

tare nume. Cât despre mine nu sunt nici cum recunoscătorii către aceia care debită asemenea ridicule. Nu, frate Christofi, cređu într'unu viitoru allu României, și fără de noi, și fără de aceia care vor să reducă frumoșa noastră revoluție la micile proporții ale unu nume.

Vedū că scrii lui frate meū că ești hotărît să intri în țeră; te pismuescū pe de o parte, căci o să veđi draga noastră patrie; iar pe de alta, când mă gîndescū în ce stare o s'o veđi, sdrobotă de inemiciu noștrii, și că însuși poți fi prigonitū de către guvernul muscălit al nostru, care n'a putut să suffere pe Magheru aici la graniță, și a mijlocit ca guvernul austriac s'el rechieme înapoi la Vieuna, și așî dice să remăi încă pînă de primăvară în streinătate.

Am aflat că amicul nostru Pleșoianu are să se întorcă la Paris; și mă bucurū foarte că o să'lū mai veđi; cu tóte că sunt cam supăratū pe densusul, căci de când a plecat dela Paris ne a uitat cu totul; de o cam dată însă nu uita să'l dice multe din parte'mi; și că la Paris voiū așterne socotela.

Adio, frate Christofi!

Salutare și frăție.

Si. Golescu

Frate Christofi,

Mă desteptaiū cam târđiū ca să'ți scriū mai pe larg; mulțumestete și pe pușin. Suntem sănătoși ca tunu; parale mai nici odată în pungă, dér cu tóte astea nu murim de fóme; dăm la cine ne cere; când cerem noi, nu se află parale. Ne scótem și noi necađul cu âmbletulū pe jos,

Spune lui Pleșoianu, pe care te rogū să'l sãruți de multe ori din parte'mi, cu tóte că nu mă iubescce prea mult, *fiind că sunt parțialu*, că îlū așteptăm aici la țerră cu brațe deschise; și să'si gătescă picioarele, fiind că are multū de âmblat.

Ne mai veniră nisce lighióne din Bacuresci: Alecu C..... G. G..... și Nicolae B..... Acestă din urmă a și plecat; n'a ședut de cât o săptămână. Dice c'a veđut Parisul!

Despre politică, n'am ce să'ți scriu: este tot aceea care știi. Să ție că de primăveră o s'avem revoluție. Dumnezeu să'i audă!

Priimesce ale mele îmbrățișări. (1)

N. Golescu

No. 14.

Stefan Golescu către Pleșoianu și D. Christofi.

Paris, 27 Februarie 1851

Rue neuve St. Augustin, 46.

Fraților Pleșoianu și Christofi,

Plăcuta voastră scrisore de la 5 februarie am citito cu bucurie, și grăbescă a vă respunde cu aceeași plăcere și sinceritate, că corespondința voastră din și în și mă încredințedă și mai mult în opinia ce avém că sunteți doi tineri cu inimele generose, cu sentimente adevărat române; și că nu doriți, făcând ori ce abstracție de individe, de cât binele comună allu prea iubitei noastre patrii.

Măi fericiți voi de câtu mine; căci, mult mai tineri, veți vedea voi negreșit acea și mult dorită când România întrégă, sfărâmând lanțurile ce o țină anchă împărțită sub jugulă a trei tirani, se va uni sub o singură suflare; și ca unu lucră va lumina secolii ce a petrecut în întunecă, ca să 'și dovedescă și mai bine printr'acesta nobila și falnica sa origină; căci tare trebuie să fie în sentimentul ei o nație ca să petrecă atâția secolii subjugată și împărțită, fără a se perde naționalitatea ei, precum n'am perdute noi Români. Fericiți voi! căci mai tineri în callea revoluționară, aveți asupra bătrînilor noștri avantajul de a cunoșce din vreme omeni, și a nu crede numai la vorbele lor, ci a cerceta faptele care

(1) Originalul îl posedă D. Christofi.

singure dovedescă însfirșit dacă omul n'a fost de cât numai un șarlatan ; căutându a se folosi de toate întâmplările, și a le scamota în folosul seî. Fericiți însfirșit, voi ; căci esperința v'a dovedit că n'aveți nimic a aștepta de la streini ; și că totă puterea și totă virtutea trebuie să o cereți unde se află, adică în nație ; și așa nu o să fiți acușați de ómeni fără consciință politică, prin urmare inconsecuenți ; și mărturisescă aci că totă viața mea nu va fi destulă ca să rescumpărú acea greșală ! De ași fi putut prevedea că purtarea Turcilor o să fie așa de mișală, nu către ómenii Revoluției, ci către nație, póte ași fi fostú mortú astăzi ; dér sigur nu eram în Paris ; și Turcii ar fi avut negreșit mai bună opinie și mai multă credință despre viitorul României.

Nu, fraților, nu credeți că, fiind că unii din revoluționari, deșteptându-se ca dintr'un visú amăgitorú, ș'aú schimbatú politica lor în privința Turcilor, că cu acesta o să adducă vătămarea intereselor nației ; nu ! din împotrivă. Turcii or. să se deștepte póte, și or să facă ceva reforme în folosul țerranilor, tocmai pentru căci védú că se pregătesce o opoziție adevérat națională, atât în contra lor cât și în contra Rușilor ; și cândú această opoziție este dirígétă de unii dintr'aceia care áú fost în capul revoluției, sunt încredințat, de nu vor fi neroși Turcii, ca or să caute să îmbunătățescă sórta țerranului.

Și aici, precum și acolo, să sună mult despre evacuația Principatelor ; de câtú eú totú nu credú că Muscalii or să aivă neroșia să se tragă înainte de 52. Ce este pozitivú este că în cellú din urmă No. al lui Carcaleki se vede tipărit, lat și mare, că, după cererea generalului ce comandă ostile muscălesci, este a se face providie pentru ținerea ostirilor pînă la sfirșitul lui Iunie ; credeți dér ce'ți vrea. Cât despre amnistie, eú credú și mai pușin ; adică, de și se vor trage trupele, nu credú că o să se dea amnistie, cel pușin nu o să fie generală.

Vé trimit carta ce 'mí ași cerut prin *Messengeria națională*, însă refusu plata ; și de aceea nu vé spuiú preculú.

Credeți, fraților, că, când n'oiu putea să facă cheltueli așa de mici pentru amicii mei, însumi eu o să vă ceru plata lor.

În pelerinagiul ce auđu că o să faceți, căci mie nu'mi scriți despre acesta nimic, aveți acea cartă ca unu suveniru care o să vă siléscă să vă aduceți aminte de mine, de câte ori o veți deschide-o; așa dér vedeți că această plată e neprețuită pentru mine, și nu priimescū a o schimba pe banī.

Daca D. Serurie nu priimesce a fi obligatul meu, ca unul ce'i sunt necunoscut, apoi cel puțin fratele Christofi va priimi ca abonamentul făcut pe numele Serurie să fie trecut pe numele lui; și atunci propunerea de plată cade, fiind supusă tot la țisele de mai sus.

Țioa de 24 Februarie a fost frumoasă și plină de speranță pentru viitorul democrației: sórele strelucea de frumusețe și de căldură; două focuri încălđia înimele cele pline de speranță în viitor. M'am gândit la voi, și am suspinat.

Adio! (1)

Stefan Golescu

---

(1) Originalul la D. Christofi.

Stefan Golescu către D. Christofi.

Baile... (nedescifrabile).—10 August 1855.

Iubite Christofi,

Scrisoarea D-le din 19 Iulie No, 6 am primito aici; și am citit cu multă plăcere câte îmi scrii. Nu m'am mirat nici cum de respunsul demn (allü) amicului nostru Pleșoianu către Stirbei. Cine îl cunoșce simte că n'ar fi putut respunde altminterea la condiții așa de umilitore. Dér unde nu mă invoescü cu D-ta este că sperî că Turcii o să (considere) acéstă insultă făcută lor de Stirbei ca unü punctü de onnóre pentru ei, și că o să stăruiască la intrarea Pleșoianului. Dea Domnul să mă înșellü; dér sunt încredințat că, pe cât timpü Austriacii vor fi în țerră, Turcii nu vor putea face nimicü; și pe cât Franța și Engliera vor stărui în greșita lor politică, vrînd a attrage în alianța lor pe Austria, Austriacii vor ocupa mereü Principatele.

Unii dic că Napoleon este hotărit peste puțin să alerge la naționalități, fiind că vede că într'alt chipü uu o scóte la căpătaiü. Dea Dumnezeu să fie așa; dér eü la acésta sunt ca Toma necredinciosul: pină când n'oiü vedea, nu voiü crede; cu tóte că sunt multe probabilități care dau bănuială: precum formarea unei legiune italiene, ce Palmerston a declaratü curat la camera comunelor că se va forma.

Imi pare bine că Baligo, amicul nostru, sê află sănëtösü, și că rana lui n'a fost primejdiosă. Stringe'i mâna frățesce din parte'mă.

Când mă voiü întórce la Paris, îți voiü trimite coppiile despre (ce) este vorba. De o cam dată părerea mea este că protectoratul de 4 séü de 5 anni, nu póte adduce nici unü folosü Principatelor; căci adevărații protectori vor fi atunci cei mai de aprópe, adică Russia și Austria, iar nu Franța

și Englitera; și așa singur arăți că, ca să scăpăm de acestu protectorat, este ca Principatele să se dechiare un stat independent și neutru, ca Belgia séu Svițera; așa numai vom putea esista și vom fi fericiți; căci în realitate ea nu va putea fi esercitată de cât de două numai.

Îți mulțumesc de cele lalte nuvele ce 'mi dai. Lui pare bine că dorința scumpului nosetru răposat Iscovescu s'a îndeplinit. Epitaful care l'ați ales și l'ați săpat pe piatră este cel mai nemerit, și 'mi pare bine că Bolintineu este autorul. Nu putea fi altminteri: este tânăr, poet, și cu inimă. (1) Dă'i din parte'mi sărutările melle frățestii, precum și lui Nițu Magheru și Serurie.

Dea Domnul să fie adevărat ceea ce dicu neguțătorii că 60,000 francesi or să meargă la Dunăre; așa numai *turtă-dulce* va fi silit să se tragă din țără.

Te salut din inimă, și te doresc. (2)

Stefan Golescu.

(1) Veți la Note, No. 1.

(2) Originalul la D. Christofi.

Stefan Golescu către D. Christofi.

Strada Miroménii, 41.

Paris.— 1 Decembre 1855.

Iubite Christofi,

..... (1)
 Cartea lui Eliad de care 'mi vorbiam odată a eșit acum de sub tipar la Bruxelles; aicea nu se află încă spre vinđa e; am scrisu la Bruxelles ca să 'mi trimiță câte-va esemplare, și îndată vei priimio. Acéstă carte tipărită sub numele lui Russo este și mai infamă de cât cea din țerră.

D. Eliade numai este acum omulū eșit din poporū, care prin munca sa a ajunsū să'și creede mijlôce de hrană; ellū este boerū și feciorū de boerū, a căruia familie esistă în orașul Tirgoviște de trei sute anni, și alte asemenea nerođii; maltratésă fórte pe Tell, pe care illū associađa lui Ghica, dicënd că erau înțeleși aminduoī ca să împarță moșiele boeresci, și alte secături de aceeași sfortă.

..... (2)
 Salutările melle la cei ce mă dorescū. (3)

Te îmbrățiședū dulce.

Stefan Golescu.

(1) Acest paragrafū tratésă d'afaceri particulare.

(2) Idem.

(3) Originalul la D. Christofi.

Stefan Golescu catre D. Christofi.

Miroménil 41—Paris 8 August 1856.

Iubite Christofi,

Multe scrisori alle t elle au remas  f ar  raspuns  din parte'mi; din ac esta, te rog , se nu tragi conclusie c a corespondența ta nu'mi e plăcută, se  c a simțim ntul  me  de iubire a variată c t  de pușin. Nu, iubite; te stim  ca și mai nainte, și tot  asemenea te iubesc . Comisi nele ce 'mi ai dat  le voi  indeplini; și voi  avea plăcerea se ți le aducă insumi in țerr .

Nu e scrisore din țerr  care se nu ne facă se sperăm că peste pușin  esilul  nostru va avea sf rșit , ca t te in lumea asta.

Dou  Memoriuri ce am dat  aici, unul  la ambassadori pentru chestia general  a Principatelor , și cel  laltă cum ar trebui se se intocmeșc  adunarea estraordinar , chemată a espune dorințele țerrei, le-am trimis  Magherului de multă; și l'am rugat  se ți le dea și D-t le ca se le cunosci; nu sci  de a urmat  așa: căci nici el  in cea din urmă scrisore, nici D-ta nu 'mi pomeniți nimic  despre acelea. Cu poștia de ađi ii mai trimit  alte două: unul s'a dată lui Ali-Pașa asupra unirii, și cellalt  la membrii cabinetelor  Sardiniei, Franciei și Angliei. Asemenea ii scriu ca și acestea se ți le comunice.

Avem mare interes  se cunoscem ce coprinde memoriul  dat de Canning pentru noua organizație a Principatelor , despre care jurnalele au vorbit ; căci aicea scim pozitiv  că Canning se opune la unire. Am scris  lui Magheru să ne dea o sciință despre ac esta; d r  pe semne că b la nu'i au dat  passé; căci despre ac esta, chiar in scrisorea sa din urmă nu ne scrie nimic .

Desbaterile au reprodus o scrisoare a lui Eliade contra unirii. Aflarăm acum că chiar Ministerul turc, ca să facă să nu isbutască unirea, propune că nu se va opune la unire, decât se va întorce totă Bassarabia și Bucovina Moldovei. Eliad totu așa vorbește în scrisoarea sa. Apoi păcătosul de Ali-Pașa nu era mai bine, cându încă pacea nu era hotărâtă, se propue acésta la congresul din Paris, de câtu să umble acum cu *gogóse*, cu propuneri prin neputință a fi priimate adi, se facă se cređă lumea că ea (Turcia) ne va binele, și că doresce să'și spele păcatul dându (fiindă că a dat) din Moldavia parte Austriei și parte Rusiei? Eaca la ce consecuință ajungu toți cei orbiți de patimele lor și de D-deu.

Ce mai știți, și ce mai faceți p'acolea? De va fi adevărat că Vodă Ghica doresce intrarea emigraților, o să fiți cei d'ântăiu a o cunósce, și cei d'ântăiu a vė folosi.

La vedere dér, iubiților, în țerră; căci, ori cum, sperăm mult că, după eșirea păgânilor din țerră, care va fi până la sfârșitul acestei luni, după cum ne încredințază aici, și intrarea comisarilor, vom fi liberi se călcăm pragul Patriei noastre. (1)

Al vostru frate,

Stefan Golescu

---

(1) Originalul la D. Christofi.

Stefan Golescu către Pleșoianu.

București, 22 Mai 1858.

Iubite Nicule,

Ți-am scris, sunt aproape două săptămâni, prin Magheru nepotul; și tot printr'ensul ți am trimis un pachet cu proce-sele verbale, și memorandum cu anexele lui.

Ași dori să aflu de le ai primit, și dacă ai găsit ocazie să trimiți și amicului nostru Tell câte ți am trimis la adresa lui.

Cum îți merge sănătatea? Și ce ai de gând să faci în vara acésta?

Eü mai remâiu aici pînă la săvîrșirea Conferințelor, ca să vedü care ne va fi sörta. De se vor face aligeri, voiü mai rămănea în capitală, iar de nu plecü la Golesci ca să pe-trecü tötă vara și tötă tómna; ș'apoi în urmă, vedënd și fă-când, cum țice Românul.

Elias Régnault a mai dat la lumină o mică broșură (1) sub inspirația marelui șarlatan (2) Illü compară cu Oconnel al Ir-landiei; iar pe noi ne dă prin tãrbăcälă, se înțellege; finitul este prostü de tot, fiind că presupune că Turcia o să aibă intelligența d'a nu primi avantajele ce i se potü face de con-gresul de Paris, și d'a trata cauza Principatelor d'a dreptul cu Principatele, luând drept punct de plecare tratatele nóstre și mărginita sa suzeranitate.

De când s'au deschis conferințele n'am primit nici o scri-sóre de la cei de la Paris.

Maï ți adduc aminte pentru suma de bani ce m'am angajat să răspund la Moldova pentru acelle trei-đeci numere din Bu-letinulü oficial; mi e rușire, și n'amü ce să facü; d'ăși fi avutü

(1) Să fie öre Mystères diplomatiques sur les bords du Danube?

(2) Lectorul inteliginte înțellege la cine face allusiune réposatulü Stefan Golescu.

la 'ndemână suma aceasta, ași fi trimis'o de mult ca să nu rămiiu de bătae de jocu. Sunt câte-va dille, amă mai priimit o scrisóre de la espeditorul, și se plînge cu dreptu cuvînt.

Domnu Boicea, imi pare rëu să o dîcî, dar în această împrejurare a mancatu de ori ce delicatețã către mine, și nu'î pociu fi recunoscãtoru. (1)

Al tãu frate și amicũ,
St. Golescu.

No. 19.

Corespondință particulară a Presseî. (2)

Bucuresci, 4 Martie 1855.

Așu fi vrut se începũ corespondința mea cu noutãți mai interesante și mai plăcute; ênsã este invederat ca provinciile dunãrene nu vor avea nici o dî de repausũ pînã nu vor fi pe deplinũ scãpate de legile și de ómenit impuși de Russia, cum și de armatele strãine, afarã de ale Franței.

Sgomotulu morții imperatulu Nicolae n'a produsũ aici nici un efectũ: Romãni dorescũ și cerũ scãparea lorũ de sub jugulu Russiei; și invocã mórtea țarismulu, iar nu mórtea țarulu.

«Ce'î pasã bieteî turme, în veci nenorocitã,

«Sẽ scie de ce mână va fi măcelãritã,

«Orĩ dẽca are unul sãu mulți apãsãtorĩ?

«Dĩce unulũ din poeții noștri (3)

(1) Originalul la D. Christofi.

(2) Acestũ articol, scris în limba francesã de D. C. A. Rosseti, și destinatũ pentru țiarulũ francesũ *La Presse*, e precesũ de urmãtoarele linii din partea redacțiunii acestui jurnalũ:

«Scrisórea lui Rosseti nu se pôte trece în jurnalul nostru: cãci ar da nascere la 4 processe în difamațiune, fãrã a mai menționa pericolul «supressiunii foei, dupã cererea Austriei.»

(3) Ilustrul nostru fabulistũ, D. Gr. Alessandrescu.

D'aceea aŭ și începutu bieții Români a perde speranța care i susținuse pîn'acum; ceea ce e multu când e vorba de unŭ poporŭ ce a persistatŭ să spero și să se conserve, în timpŭ de 18 secole, curatŭ și neatinsŭ de orice alianță străină.

«Etă 2 ani, dîcŭ ei, de cîndŭ a începutŭ în fine acelŭ resbelŭ pe care 'lŭ invocaserăm, și în care singuri noi am cređutŭ cu sinceritate, și am speratŭ într'ensul mai mult de o jumătate secolŭ; și în loc de ușurare, elŭ ne aduce o înțreită suferință de jafŭ și de apăsare, de rușine și de sclavie; căci în locŭ de a ne da armele ce Russia ne-a luatŭ spre a lupta și noi alătura cu Franța, și ai proba că suntem demni de libertatea și de numele ce purtamŭ, etă-ne 5 milióne de Români, care locuim Moldova și Valachia, tratați ca niște iloti, ca niște vite de jugŭ, capabili numai a țirri furgónele stăpînilorŭ d'ađi sub cnutul Muiscalului, sub iataganul Bașibujucului și sub sabia Croatului. Și cu tóte acestea puterile occidentului caută alianțe; Engleđi recrutédă soldați în Elveția și chiar în Grecia, și de noi nu întrébă nimeni. Este dérŭ invederatŭ că, cu tóte că noi suntem la Porțile Orientului singura națiune care a ridicatŭ cu multe decimii de ani înainte (la 1821 ca și la 1848) drapelul contra Rusiei, cu tóte că, prin singura suflare a armatelorŭ franceze, Rușii aŭ părăsitŭ teritoriulŭ nostru, noi suntem tot sub dominațiunea moscovită.

«Intr'adevărŭ, ce se vede óre schimbatŭ în situațiunea nós-tră? Nu suntem noi óre totŭ acelașŭ poporŭ desarmatŭ, care prin urmare nu se póte apăra, după cum o voesce Russia? Nu suntem noi óre încă sub greutatea acelorași legi, impuse de baionetele rusesci? Și nu suntŭ óre aceléși creaturi ale Rusiei, de la celŭ d'ântéiŭ pînă la cel din urmă, care ne guverneadă, ne impilédă și ne degradédă, pe cîndŭ ómenii partidului naționalŭ, inemici declarați ai Rusiei gemŭ în exilŭ?

«Nu se mai póre nimeni îndoi că Russia guvernă și comandă în aceste țerrí, și că totŭ ce se petrece aici se face cu scopŭ ca mai multŭ să o regreteđe Români, de cât să

închiidă intrarea Moldo-Valahiei. A! decât Franța ar sci! dicit Românii, oftându. Decât Franța ne-ar cunoște! Decât ostirea lui Napoleon ar putea sta numai câte-va zile în mijlocul nostru! Atunci am fi rădicați și noi la starea de om; căci atunci ostași franceși ar vedea ce suntem, ce voim și ce putem fi; ei s'ar recunoște în noi, după cum noi ne-am recunoște într'ênșii; am merge împreună contra inamicului, și România ar renasce în gloria sa.»

Iată ce se țice pe la noi, și la care nu s'ar putea nimic dice contra: în toate țilele faptele vinu să susție plângerile și temerile Românilor. Spre a fi scurtu, voiți vorbi numai de celle mai recente.

Unulu din essilați de la 48, fiindu că a fostu în acea epocă unulu din cei d'ântéiū care a ridicatu stindardul contra Rusiei, colonelū Pleșoiann, după o grea și costisitoare călătorie, a sosit în fine în loculū seū natalū, la Craiova, cu unū pasport turcū, liberatū de Ministrul affacerilor străine al Turciei, și visatū la Constantinopole de agentulū Prințului Știrbei, de Domnu Aristarchi, *de gloriōsă memorie*, și de ambassada Austriei la Constantinopolé, și de poliția din Viena, și în fine de oficerulū de la granița românescă.

După trei țille de la sossirea sa, prefectulū districtulū Dolju, Domnu Filișenu, recunoscutū pentru devotamentul seū către Russia, și care în minutulū de față face o propagandă activă și de față în favórea Muscalilorū, a făcut cunoscutū colonelulū Pleșoiannu că are ordinū a 'l scóte din țerră fără escortă; și ordinulū fu îndatā essecutatū; apoi alte ordine se deteră d'a nu se mai lăsa să intre în țerră nici un espatriatū, orī ce felū de pașapóрте ar avea. (sic)

Asseminea acte n'aū nici decum nevoie a fi commentate, mai allesū de publiculū frances.

Voiți adăoga la celle țisse că prințulū Stirbei are frică chiar de femeile și copii proscrisilorū, și chiar de toți copii lorū cei mici de 2 și de 3 ani; astū felū, sunt câte-va țille, elū a refusatū intrarea în țerră a unei mame și 3 copii ai ei, cari, după cum înțelege fie care, nu suntū essilați cu fir-

mană ; păcatul ănsă fiindu originarū, nu se pôte cine-va plânge pentru acésta.

Spre a sfirși cu proscricțiunile, vè voiū spune êncă că D-nu Constantin Cantacuzin, ca caimacam al Rușilorū și viitor candidatū al Principatului Valahiei (veđi broșura D-lui Gănescu) ca să facă plăcerea prințului Știrbei și a Rusiei, a adresată guvernului austriac o petițiune subscrisă de 60 boeri muscăliți, și care cerū să nu se lase se intre în țerră inemicii Rusiei, adică essilați de la 48. Se đice că guvernul austriac ar fi trimisū petițiunea la Pórtă; dar de ce óre? ce pôte face Pórtă? Nu s'a nesocotitū óre voea acordată de Pórtă colonelului Pleșoianu d'a reintra în Patria sa?

Vè puteți închipui impressiunea ce assemenea acte produce asupra locuitorilor acestorū țerrī; ast felū în deșert ni se đice (și generali austriaci o spunū pe față pentru cine vrea se înțelégă) că Moldavia și Valachia, ba încă și Bassarabia, vor fi unite, și că vor forma unū statū independentū; Românii nu credū nimicū din tóte acestea.

«Ruși, dicū ei, ne-aū promisū și noă ca Polonesilorū multe lucruri! Și pînă cândū vom fi guvernați d'acelēși legi și a-«ceiași ómenī, și pînă cândū vom fi opriti a lua o parte activă la acestū resbelū, noi nu vom crede de câtū în trădare.»

Luptele despre care aū vorbitū jurnalele franceze dintre Român și Croați, continuă; de și Munteni singurī aū plătitū pentru acești din urmă 40,000 fr. numai pentru așternuturī, fără a intra în socotélă locuința, hrana etc. Generalii austriaci în deșertū promitū că pe viitorū disciplina va domni în armată; nu potū face nimicū; s'a vėđutū și se vede pe tótă điua și în Valachia și în Moldavia chiar, oficerii austriaci maltratați, une-óri măcelăriți de către Croați. O scrisóre de la Iași ce o posedăm spune că se numéra pîn'acum 50 de Moldavi asasinati; că în đilele din urmă 13 hussari aū violatū o femeie de 80 de ani, care negreșitū a trebuitū se móră; și că decă un oficerū austriacū are nenorocirea se intervie ca se puie la ordine pe soldați Croați, aceștia scotū sabia, și gare à l'au-

torité! La sfârșitul unei trecute gendarmi Moldoveni a reeșit se scape viața unui officeru austriac.

În aceeași scrisore, a căria veracitate o potu garanta, se dice încă că prințul Ghica este tot atât de detestat ca și predecessorul seü Sturđa, și încă ceva mai mult; căci acesta fura cellu puçinü ellü singurü, pe când prințul Ghica jefuesce țerra prin firme, violându astü felü dreptul de autonomie, Printr'unü firmanü a obținutü lista civilă pentru totü timpul câtü s'a amusatü la Viena, pe cândü țerra plătea pe generalii Butberg și Osten-Sacken; printr'un altü firmanü a obținutü pentru 2 anü mai multü dreptulü de importațiune ce i se acordasse pentru 7 anü. Pe lângă acésta a cedatü vămile țerrei dreptü 200,000 # pe an, pe cândü ăraü amatori care oferü inoitiü acéstă sumă, Putea ellü ênsă face alt-fel? căci întreprindătorulü este ênsuși collegul ceü Știrbei, prin mijlocirea ginere-seü Plaiano, și un ore care Ciocan, Bulgaro-Rusü.

Pe lângă aceste jafuri în mare, suntü multe altele mai mici, precum e și acela că a plătitü léfa lui Vogoride, reprezentatü seü la Constantinopol, pentru totü timpulü câtü a reprezentatü acolo pe generalulü Osten-Sacken, dându-i pe d'assupra (ca fuioru popei) și o gratificație de 2000 #, pentru credința sa către Russia, pe timpu trecutü și viitorü.

Mê oprescü aci ca se nu devü polilogü; și terminü rugându-vă, D-le Redactorü, se aduceți aminte lectorilorü voștri că nenorociții Români nu speră de câtü în Franția; căci numai pe dënza o invocă și o iubescü ca pe ênsăși patria lorü.⁽¹⁾

---

(1) Originalul illü posedă D. Christofi.

Eliade către D. Costache Racotă

La Paris

Constaninopole 1/2 Maiu 1856.

Amatul meu Costache,

..... (1)

Imi scrii de broşura D-lui Rousso că:

«Grăție unei părți a acestei broşuri, de și o parte ar fi putut lipsi, etc.»

Așa scriu și dicu toți; diferența însă este acesta: că fie care o află bună pretutindenī, afară numai acolo unde este în defavórea sa și a allor sei.

Ión Ghica dice că e de minune, de nu ȳ ar fi descoperit cabalele. (2)

Tell asemenea o înaltă pînă unde nu s'a suit ea, și dice că e adevărulū sântū unde vorbesce de Ghica, de Golesci, Magheru și ceilalți; numai unde se attinge de dînsul, dice că *mândncă furnici*. (3)

Magherul iar dice că ce e drept nu e păcatū; că nimicū nu e mai sublimū (4) și mai frumosū de câtū unde arată ce vrea să facă Tell, unde descopere pe Ión Ghica, unde se atinge de Golesci și Eliade (5); însă ține comptulū, și are seși res-bune unde se atinge de Escellenția Generaliei Salle, și de memorandumele ce a făcut și a dat. (6)

Golescii aplaudă unde se dă portretul lui Ión Ghica, unde se arată Tell, Magheru, Eliade și toți ceilalți (6); însă mo-jiculū de Rnsso cată săși adducă aminte că Golescii suntū

(1) Punturile arată pasagie ce nu interesă istoria.

(2) I. Ghica nu pôte approba nimicū din acea operă.

(3) Generalul Tell o califică după cum merită.

(4) Eliade e lăudatū pretutindenī.

(5) Neadeverū, ca tóte; Inchipuirī deșarte.

(6) Am vădut opinia lui Stefan Golesecu în epistolile salle.

boeri⁽¹⁾ și să nu se atingă de boeria ce vrea să facă din clăcași,—seu jumătate de proprietari,—nisce chiriași ploterari.

D-ta iar afli bună o parte, și dicit că putea lipsi altă parte. Nu cred să înțelegi aceea unde mă ia și pe mine la refuiala⁽²⁾; pentru că atunci te-ași inculpa de parțialitate.

Daca cartea acésta este judicată numai astfel, apoi e cea mai bună ce a eșit în cauza noastră⁽³⁾; cată se fie judicată astfel: spune pretutindenî adevărul? Seu adaogă fapte ce nu s'au întâmplat⁽⁴⁾? Dacă faptele sunt, dace adevărul e spus, adevărul numai mântue.

De vei vedea pe D. Bolliac, spune'i că sunt simțitorii la câte'i arată despre mine. D-lui îți dăce că mă stimă, dér nu m'a amat, nici nu mă amă; eu din contra, l'am amat de cându era copil, și l'am tot déuna; a fost și este unul din feblele melle; dér nu'l stim. D'ași putea să'i însufle amorul meu, și d'ar putea D-lui să'mi însufle stima sa, nu ne-am fi despărțit nici odată, nici D-lui nu m'ar fi abandonat, făcând causă comună cu neconsecuenții; nisl eă n'ași fi avut adesea durerea de a dăce: «și tu, Brute?» Inșă suntă umane tôte acestea! Și n'am a mă plînge. Ce sunt eă, și ce am făcut și ce am sufferit eă, pe lângă câte a făcut și a sufferit Christu⁽⁵⁾? Discipolulă seă de predilecție, piatra pe care voia a întemeia edificiulă seă, era Petru; și cu tôte aceste Petru de trei ori l'a renegat. Nici eă nu sunt Christ, nici D. Bolliac nu e Petru⁽⁶⁾; și cându vom fi mai bătrini,

(1) Nu era acésta opinia lui Eliad despre Golesei pînă la 1855. Veși epistola lui Eliad No. 1. din acésta broșură; și *Memoriile* Regenerației de la 1851.

(2) N'am întâlnit asemenea passage în opera citată.

(3) Cine o va citi, va fi de părerea contrariă; D. Rousso chiar, credem noi, se căesce ađi de multe din acea operă, dictate de pasiune.

(4) Veși epistola lui Popa Sapeă, No. 6, din acésta broșură.

(5) Lipsă de modestie. Christ era modelul abnegării, ală bunătații, ală iertării, ală tuturor virtuților sublime.

(6) Cu ce scopu atunci acésta comparațiune?

de vom trăi, sunt sigur că și D-lui va uni amor lângă *stimă*(¹) și eu *stimă* lângă amor.

No. 21.

Eliade către D. C. Racotă

La Paris

Constantinople, 1856. Iulie 2.

Amatul meu Costache,

Am ricevut scrisoarea D-le din 14 Iunie. Am vădut câte scrii despre intrigile ce se fac în țerră, esplicând cum le vine șederea mea aici în Constantinople. Țică ce vor voi, că gura răilor numai pământul o astupă. Eu șed în Constantinople pentru că nu pot șede airea; șed în contra voincei melle, și mai vartosă a sănătății. De voi mai remănea și în iarna viitoare, nu mai pot eși în primă-vară, atât mi s'a slăbit peptul din cauza climatei ce nu 'mi e favorabilă. Să voi să essu, nu mă lassă (²); ar căta să fugă, să âmbu ca un vagabond cu pasportu strein, și cerșind pâinea; dăr țică și esplică cum le vine șederea mea aci; ce pot să 'mi facă mai rău de cât starea unde mă aflu?

Despărțit de copii, copii în sărăcie, și fără educația și consiliurile ce ar fi putut a le da tatăl lor; starea 'mi ruinată; o nație se unu populu ingrat, dispus numai a calomnia (³); învățat a 'mi mânca pâinea cu sudorea mea, fără a fi datoru nimenui(?), și ajunsu a trăi din misericordia turcescă (⁴) ca unu prizonier umilit; mai jos de cât atât,

(1) Veți tărăbăcela ce'i dă Bolliac în *Românul* No. 144 pe 1859.

(2) La finele anului 1856 Eliad putea intra în țerră cu cei lați capi ai Emigrației; de ce a stat în Constantinople pînă la 1858? Din cauza pôte a *tainului* turcescu, cum afirmă unii emigrați.

(3) Nu e dreptu ca pentru căți-va indiviđi a se trăta unu populu întregu de ingrat și calomniatoru.

(4) Ar fi evitat această pretinsă umilire, dacă intra în țerră, și dacă lupta (fără uniforma turcescă) că adevărat apostol allu naționalității române.

amatulă meu Costashe, meterialmente, este numai ună metru mai jos, câtă va fi de profundă mormântulă ce mi'ă voră săpa, și care am ăis amicilor să'mă facă din colo în Asia; și în țera mea cu blestemă lasă nici őssele să nu mi le aducă.—n'ău unde să mă dea mai jos de câtă acolo; — iar moralmente, prin acea cădere mă voiă scula; și 'mă voiă lua loculă ce singură mi l'am preparat, loculă ce dreptatea va căta să mi'ă dea.

Cătă pentru Turci, cei cari ăică că se arată ostili la binele țerrei năstre, amici cu adevărată nu sunt; pentru că n'ău de ce fi mai amici noă de căt lor însuși; căci singuri își sapă grăpa; cu tôte acestea, ei tot nu sunt așa de ostili precum ne suntem noi înșine; și pe tătă ăioa ne facem singuri reulă cu idei nepossibile, ce nu ajută de căt la joculă Diplomației ș'a inimicilor năstrii mortali. Veți vedea căte scriă în cele trei scrisori ce te-am rugat a păstra spre a se tipări.

Dici că de voiă lăsa Constantinopole, și voiă veni în Paris seă în Londra, fii mei (și înțelegi pe frații D-tale cu D-ta împreună) vor îngriji de ce voiă avea trebuință. Sunt fărte simțitoră la acestă sentimentă; ănsă pentru ce să le dauă acestă sarcină, fără nici ună folosă nici pentru ei, nici pentru mine, nici pentru țerra? Astăđi nu e nimic de facut nicăiri, de câtă în țerră, cine e prudent și cu putere ș'acolo. ăioa învieri populilor nu voiă trăi să o văđă; și de așa întrevedeo, n'ăși mai ședeă nici ună minut în Constantinopole, ci așa veni acolo unde ar fi ascultați oamenii ca mine, și așa cere dreptate. (1).

De s'a criticat cartea D-lui Rousso din punctul ce mi'ă arăți, apoi partea aceea e cea mai tare și mai nevulnerabilă. D. Rousso n'a vrut să arate genealogia nimenui, ca toți ce facă la biografii și la genealogii; ci respunde D-lui Régnauld

(1) Fiind că acea ăi de înviere nici nu se spera la 1856, cređă că ar fi fost mai patriotic din partea lui Eliade a veni în țerră să lumineđe pe Români despre adevăratele lor interese, chiar de n'ar fi voit a se supune dorinței generale, manifestată la 7 și 9 Oct. 1857; lucrând însă cum a lucrat, s'a spus la muștrări juste chiar din partea consăngenilor seși.

ce țice ca sătenii, servii și proletarii au făcut mișcarea de la 48 (1). Minciuna nu e nici o dată bună, și mai virtos când e ticluită cu atâta artă, să facă atâta reu unei țări întregi (2) a cărei destinație astăzi, și pe când scria D. Regnault, era în mâinile capetelor coronate. De ar fi fost o democrație generală în Europa, tot ar fi fost minciună să fi ținut scriitorii ca sclavii și proletarii au făcut mișcarea; ar fi fost o fanfaronadă după moda democratică; și adevărul a fost că la noi s'au sculat din cei ce au avut spre a da cellor ce n'au avut, iar nu s'au sculat despoieții să despoeie pe îmbrăcați. D. Rousso nu va să arate genealogia nimenui (3), ci se spuie D. Régnault că n'a făcut bine să ne pledese cauza așa de rău. Veți vedea mai târziu cât rău ne-a făcut acea carte, plină de errori sistematice, și pentru care unii din Români s'au și dus a'i mulțumi (4) (și acesta-ți o țicu

(1) Când s'ar fi mărginit aci ar fi fost bine, dér acesta a fost pretestul d'a scrie câte au scris în acea epocă. Apoi ore nu țice tot Eliade în *Memoriile* de la 1851 și în *Epistolele* publicate, că sătenii au fost *pirghia Revoluțiunii*? Apoi cu ce scopu plecarea la Islaz a cellor trei capi ai mișcării? Ca prin ridicarea sătenilor să înlesnescă rescularea cellor din capitală.

(2) Ce rău putea să facă această idee, chiar fiind erronată? Sătenui nu era ore servu după Regulamentu? Altfelū, ce însemnă art. 13 din Proclamațiunea de la 48, adică emanciparea țerranului de clacă, și împroprietărirea sa prin despăgubire? Fiind-că vechea clacă, seū ajutorulū *gratis*, devenise o muncă silnică în folosul apăsătorului seū.

La noi, ca pretutindenī, cei luminați și cu influință au luat inițiativa; și cellalți, fie orășani fie sătenii, căți simțiau *cușitul la osū*, au răspuns la apelulū capilor, sprijinind cu brațele lor mișcarea regeneratorie. Eată adevărulū; iar nu cum se silește a'lu desnatuara autorul operei în cestiune, orbitū de pasiune, cum țice cu drept cuvintū Stefan Goleșcu.

(3) Tocmai acesta face; în privința lui Eliade, veți pag. 183—197 op. cit; în privința Magherului, pag. 9—12; în privința Goleșcilor și Tell, pag. 202—204.

(4) Era o datorie de delicateță și de recunoștință către unū scriitor eminentū, primul care, în prețioa resbelului Crimeii, făcea cunoscut Europei oficiale și democratice origina noastră, drepturile noastre, trecutul nostru, aspirațiunile noastre, rolul ce putea juca România la porțile Occidentului, ca sentinellă a civilizațiunii occidentale.

numai pe séma D-tale; căci nu voiü să mai am mai multü pe omul acesta pe capü) Nu sciü cum a intrat în capul unor junü că potü să'și facä bine lorü și țerreï, înșirând la neadevëru; nu sciü cum veni la mai mulți să se ia după moda gonitorilor aristocrației Europeï, spre a goni și ei în țerra lorü boeria, parc'că ar fi aristocrație. La noi boeria nu e o castä, ci o instituție, care, cu tóte abuserile ce a sufferit din cauza favórei ș'a nepotismului, însă nu e membru allü unei familii istorice, ne e impiegatü allü Statului, nu e officerü în miliție, nu e neguțetor mai distinsü, nu e säténü ce lasând sapa și aratru, și învățând carte, și îmbrățișând carriera politicä, care să nu fi devenit boerü, de n'a avut vre unü viciü. Numără toți boierii din țerrä, și veï vedea, afarä d'o micä minoritate ce s'a boerit prin favóre și nepotisme, că toți sunt din clasele ce arëtaiü. Apoi ce e nația care nu recompensä acestü felü de ómenü? Boeria e o recompensä a serviciului, a talentului onestü, a sciinței virtuóse; iar de s'aü comisü abuseri, asupra acellor abuseri a strigat nația la 48; și mișcarea s'a făcut spre a regenera instituția boeriei, ce a fost deschisä la tóte clasele, și atâtü de liberalä, iar nu spre a o aboli. Boerü nu va se ñisä nici aristocratü, nici nobilü, ci unü funcționarü cu rangulü ce i'lü dä servițiulü, iar nu nascerea. Tot Românul se nasce boeribilü, după legile și datinele ce am avut pinä acum; și déca devine apoi boerü, tot Românul se face nobilü boeribilü, iar nu boerü, fie însuși fiulü Banului seü allü Domnitorului, ce e dator a trece și ellü, ori cât de repede, însă a trece gradele iararșiei patriei.

Cä 'ți a fostü tata și frații și moșii boeri, n'o poți nega, fără a spune unü neadevëru; iar că ai vrut, am vrut, și ai vrut toți ai mișcări a se lepäda de boerie, și a intra în legea comunä, ce avea de scopü a împiedica abuserile comise în numele acestei instituții, altä vorbä. Cine va voi, își póte face unü meritü de acesta; iar să'și facä unü meritü spuinä o minciunä, și ñicënd n'am fost ceea ce'am fost, minciunä e; și minciuna nu e unü adevëru; și ce nu este adevëru, nu e nici moralü, nici onestü; și prin urmare, nici democra-

tică seu liberală; căci democrația și libertatea veră, mai înainte de toate, cere moralitate; cine e sclavul minciunei, fanfaronadei, nu e cetățean liber.

Și chiar de ar fi boeria un rău, un păcat, datorită omului onest este a confessa adevărul, dicând am fost păcătos, dar nu voi să mă fiu; am fost boer, dar nu voi să mă fiu.

Toți apostolii au fost judaici, și Pavel (eu) și Fariseu; și devenind creștin, n'au disu lumii că n'au fost judaici. Părinții lui Sântu Vasile au fost idolatri, și n'au ascuns'o nici odată; și acesta nu va să dică că face cine-va genealogia, ci spune adevărul, când altul va să facă rău înaintea despoților unei nații întregi, dicând că a fost condus de desculți și de plebeeni. Anteu și anteu unde au fost plebeeni în țerra noastră, în care tot fiul patriei se nasce boeribil? Și unde scia Românii în general ce va să dică plebeeni? (1)

Broșura D-lor Golesci am citit'o mai mult de jumătate (2) De pôte a se supăra D.D. Magheru, Tell și ai lor, cum am auzit că o și critică (3), nu știu; eu însă pînă unde am citit-o, vedu că le face onoare; e plină de adevăruri. A treia parte însă din această broșură e mai o traducție după o traducție a lui răposatu Bălcescu, dată în Magazinul istoric în anul 47 seu 46 (4) Acea parte este a notelor ce dică că au dat Golesci. Bine era să fi spus ei pe adevăratul autor, ce a ostenit prin arhive pînă să scotă la lumină istoria clăcașilor, și D-lor au aflat-o gata. Plagiatul numai nu'mi a plăcut; însă cartea în genere va face bine cauzei.

(1) Toate acestea, ca să justifice genealogia de boerie a lui Eliade, de la pag. 183 -197 din citata operă.

(2) Înțelege oare opera D. Al. G. Golescu, *De l'abolition du servage?*

(3) Dacă Eliade o laudă, Tell și Magheru nu o putu critica, fiind că nu se atinge nimic de dinșii. Presupunere gratuită.

(4) Cred că se înșală Eliade. Pentru convingerea lectorului, citescă opera în cestone, de va fi aceea, cum și articolii Bălcescului din Magazin. Tot ce credem noi e că autorul a putut consulta opera *Question é conomique*, atribuită lui N. Bălcescu.

Unii din Români d'aci, ca și din Paris, dicu că e carte bisericăscă; Moldovenii însă, după cum știu d'acolo, o califică de socialistă, de comunistă; și dicu că vre o 3000 de inși, de frica acestei cărți, s'au lepădat de ideea unirii, ce dicu că vine de la comuniștii de la 48; și spre a demonstra această, scot înainte cartea Goleșcilor. Numai pôte cineva intra în voea lumii. De n'a plăcut cartea junilor cu ideile extreme și celor ruginiți din Moldovenii, ce se punu în altă extremitate, e singura probă de moderația cărții și de adevărurile ei, ce firește nu pot fi gustate nici d'o extremitate nici de alta.

D-lui Bolliac i mulțumesc de broșura ce'mi a trimis. Este scrisă cu zel, însă *zebul illu face adesea a eși din adevărurile istorice* (1) în ceea ce se atinge de Unguri, mă adreșu la principele ce professă D. Bolliac, și cu acele principe îi recomandă d'a citi cartea D-lui Gerando, intitulată *de l'esprit public en Hongrie*. Autorul nu e Ungur, ca să fie tacsat de parțialitate; și cartea era scrisă înainte de 48.

Cine dice că doarece să mă vadă bine cu D. D. Tell și Magheru, nu voiesce reul nimenii; însă nu se cuvine a se adresa la mine, ci la acești duo. Eū le-am voit binele, și ei au făcut causă comună cu cei ce'i au batjocorit, umilit în tot d'auna (2). *Eū le-am ardicat numele, făcându'lă europénu* (3); și ei s'au sfortat a descinde pină la calomnie în contra mea (4). De vorbește D. E. Régnauld și alții de dênșii, nu face de cât a mă copia (5). Celle ce am scrisu în favórea lor s'au scrisu

(1) Ca și pasiunea.

(2) Dacă face alusionne la unirea cu emigrați, adunați la Sumla, ce să trecă în țerră, cu voea Porții, spre a forma legiunea română, asemenea unire face onnóre celor duo capii ai mișcării.

(3) Ori cine ar fi descris mișcarea de la 48, era datoru a spune partea importantă ce au luat la această mișcare cei duo bărbați; după mine, rindurile subliniate dovedesc cel puțin lipsă de modestie.

(4) În ce chipu? De ce nu se esplică?

(5) Se înțelege, fiind că numai Eliad pină atunci descriisese mișcarea de la 48.

cu sentimentă (1); m'aă costat timpă, repaosă, sănătate (2) și pâinea esilului de la gură (3).

De veți pune sub tipar scrisorile ce v'am trimisă, scôte passagiulă unde dice că «Ali-Pașa pôrtă pe fiul lui Stirbei «pe la icône.»

La paginile 17, seă 18, seă 19, se dice:

«Nu, dică alții, nu vrem să ne unim, etc.»

Acolo, în capătulă paragrafulă, se vorbesce de duoă felurî de ómenî, de cel cu unirea machiavelică și perđetóre, și de cel ce aă dat memoriurî prin Paris; unde se dice de cel din urmă, mai îndulcește frassa; căci așa o cere și adevărulă, nu numai cuviința. Đi de aceștia, seă adaogă vorbele următóre:

«Cu ună scopă pe atătă de respectabilă pe cât e de na-
«țională; însă estremitățile se atingă tot d'auna într'ună punct
«óre care:» (4)

A revedere! (5)

I. *Eliade.*

(1) Înțelege óre din amicitie? Istoricul nu trebuie să aibă în vedere de cât acte, de câtă adevărul,

(2) Și a făcută datoria, ca istoric; și fără muncă, nimic nu se pôte produce; atăta numai că celle ce privescă pe D.D. Tell și Magheru nu se pot urca de cât la câte-va pagine.

(3) Celleră trei opere alle lui Eliad (*Proscrisul, Protectoratul și Memoriele*) s'aă tipărit cu bani celloi de la Brussa.—Veți actul No. 15 Broșura II și mai multe epistole alle lui Eliad din această broșură.

(4) Noi credem că daca Eliade ar trăi ađi s'ar căi pentru multe câte a scrisă cu *prevențiune*, cum dice Régnauld în opera sa, capit. III; mai alles în privința *Memoriilor selle intime*, reproduse de D. Rousso în *Suplimentul* la opera lui Régnauld, ar sterge singur pagine întregi. A avut dreptate Negulici ce critica, în epistola No. 5, acte de natura acesta.

(5) Originalele epistolelor lui Eliad către D. C. Racotă le posedă D. Racotă.

Eliade către D. C. Racotă

Constantinopole, 1856 Iuliu 18.

Amatul meu Costache,

Ricevuii scrisoarea D-téle din 6 Iuliu. din preună și cu *Revue de Paris* ce 'mă ai trimisă.

N'am cititã totã diatriba lui Bataillard, pe care 'lã prepuiã și de colaborator alã lui Colson la confidențele asupra Turciei. Totu ce vëdãu însã, pe unde 'mă ai insemnatã cu crayonul, vëdã o urã plãtitã sãu cumpãratã, unã felã de bravo ce se încarcã a uccide la ómenii pe unã prețã fixatã. Nimicã mai deloyal de câtã unde'mã pune în spinare memoriul D-lui Grãdiștenu și a patru junii Romãni. Eũ stim pãrerile tuturorã, și mai vãrtosã când aũ unã scopã onorabil, național; și prin urmare nu putem se nu stimeđã fapta D-lui Grãdiștenu și acelor patru junii. cum și a altora de felulã acesta: însã a 'mã atribui cine-va mie acelle scrise, este o infamie; pentru cã decã suntã bune, eũ n'am fãcutã apalt ca *totã ce e bunã se nu mã iasã de cât numai din cãpãțana mea și din atelierulã meũ* (1) La toți ómenii le-aũ datã D-đeu minte și inimã, și fie-care pricepe ce e bunã și nnde 'lã dore cisma. Atribuindu-'mã mie acelle memoriuri, este o insultã în general cãtre nație și în parte cãtre autorii lor; și o îndoitã insultã pentru mine, cã adicã 'mã așã impune ideile melle unorã sciđi fanatici. (2) Eũ nu voiũ nici copii mei proprii sã fie fanatici de mine, necum streinii. Decã însã mã întâlnescũ cu ómenii în adevëru și 'n același dorințe, pentru binele comunã, nici eũ nu suntã sclavulã lorã, nici ei al ideilorã melle, ci fie-care e cunoscëtorulã adevëruului. A đice un

[1] Mare presumpțiune!

[2] Așa credũ unii emigrați despre eperile în costiuine, cum atestã epistolele lor.

miliard de ómeni cã 2 și cu 2 facũ 4, nu sunt șeiđi fauatici ai profesorului lorũ de aritmeticã, ci urmãtorii ai Rației ce le-au datũ D-deũ spre a recunósce séu a reprobã acestũ adevérũ. (1) Eũ n'am nici o parte, nici un mériť la acelle memoriuri ce mi le atribue acestũ omũ, capabilũ de tóte; și e la autorii acelorũ memoriuri de a'i cere cuvêntũ.

Puteți a vê adresa cu o scrisoricã scurtã cãtre Redactorul *Revistei*, și a'i arãta cã minte în tóte, și falsificã istoria pre-tutindenĩ; precum minte, cândũ vorbesce de aceste memoriuri ce mi le atribue.

Unde mē injurã ca în cãrciumele unde a trãitũ și s'a crescutũ, n'am ce sã'i đicũ; cãci tótã passerea țipã cu vocea sa, și totũ omulũ vorbesce cu limba sa.

Ellũ așa a învêțatũ, așa vorbesce și scrie. E rușine ênsã de ómenii ce se đicũ creșcuți bine de plãtescũ la ast-felũ de ómeni, spre a face adicã mie rêũ, și nu vêdũ cã lorũ își facũ reulũ cândũ i pune d'alãtura cu cavalerii de industrie, cu escrochii și inferații cunoscuți de tótã țerra.

Cine voesce se spuie adevêrulũ despre mine, póte đice cã *m'au abandonatũ toți Romãni*, cã nu mai amũ pe nimeni, pĩnã la unulũ (cu tóte cã, în fondũ, adevêrulũ este cã *eũ singurũ m'am depãrtatũ de toți*, și m'am isolatũ); iarũ nu se đicã cã numai malonești suntũ cu mine și eũ cu dênșii. Asta e un neadevêr; cãci eũ nu voiũ se mai am a face cu nimeni; m'am sãtuatũ de declamații. 'MI am fãcut rãndũ meũ; facã și alții pe al lorũ. Te rogũ, amatul meũ Costache, cândũ veđi ast-felũ de scrieri, nu mai mi le comunica, cãci imi fãcũ mare rêũ; nu pentru mine, ci pentru lume. cândũ o vêdũ așa de rea și *deloyalã*. Ađi dori pĩnã la mórte se'mi mai rãmãie ceva illusii, cã 'mi voiũ lãssa copii într'o lume mai bunã.

Mai pusũ iar, nu sciũ cum, în contact cu D. Bolliac, pe care 'lũ uitassem, ca pe toți cei de la 48; și acum în urmã imi trimite o scrisóre în care mē injurã. De ar fi injurãtu-

[1] Sofismã de avocatũ, cãci comparația nu e esactã.

rele ânsă ca să mă dóră, adică vere și meritate, ar fi callea-vallea; ânsă 'mî pare rău că e fiul amicei mele Zinca, și că a îmbătrînită, și e totu copilă cu pîrul alb. N'are nici capu, nici cîdă, scrisórea D-lui.

Nu voiú se'î respunđu, căci nu voiú se mai amú comuni-cație cu nimeni; mă voiú desbrăca cu încetulú și de câte mai am, și nu voiú lăsa de moștenire filorú mei de cătú urá asupra Sodomei și Gomorei. Focul infernal a cădú pe aceste doué prostituate cetăți moderne; și cnutul Cazaculú pînă în fine va culca la pămîntú josú și totú ce va mai rămănea în picíore și necoruptú.

De 'ți va scrie cine-va a te duce spre a presta la o tipă-rire, fă-o, te rogú; *dérú nu spune nimenui unde te duci*. De nu 'ți va scrie, *nu mai spune nimenui că te am fostú în-sărcinatú cu asemenea ocupație*. (1)

De n'ași considera sinueiderea ca o lașitate, de multú ași fi datú și luatú cu lumea asta. Nu merită în nimicú a mai dori cine-va să prelungească o viață ce nu credú să fie în infernú, și cu nisce ómení pe lîngă cari Dracii ar semăna Angeli.

A revedere !

---

[1] După data scrisorii, și după esplicările date de însuși D. C. Racotă, este vorba de broșura lui Eliade ce a apărutú în România pe la finele anului 1856, și care începe cu aceste cuvinte: «Mă totú ținem de multú se vė spuiú o istorie, și dăndú ți peste ți, remasse pînă în ziua de azi.» În aceá broșurá se combate Unirea sub pretestul că e fatală fără Bassarabia și Bucovina, pretestú combătut de D. C. Racotă în epistola următoare.

Eliade către D. C. Racotă.

Căntantinopole, 1856.—Iuliu 25.

Amatulă meă Costache,

Am ricevut scrisórea D-téle din 9 Iuliu. Imi scrii cá ai ricevut o epistolă tipărită din Londra, anonimă; și mé întrebí de este a mea; și eă am ricevut una, ca și alți Români d'aci din Turcia.

La întrebarea ce 'mí faci, n'am sė'ți respundú de câtú cítește scrisórea lui Bataillard ce'mí ai trimis'o.

Acolo díce cá un memoriú, ce l'aú dat trei juní Români, și altulú ce 'lú a datú D. Grădištenul, suntú faptele melle. Voi mái bine sciți de spune adevérul, séú de minte. Acelle memoriuri nu suntú faptele melle, nici într'unú chipú; ánsă ca Románú, n'am pututú de câtú sé le laudú, și sé stimú sentimentele de unde áú provenitú.

Asseminea mé întrebí d'acea scrisóre, unde veđi cá nu e numele meú; déca nu e numele meú, nu e a mea; dér am aprobat'o și o aprobú; eă d'ási fi scriso, n'ási fi pututú servi mái bine cauza Rumánilorú, dându-le de scire d'a se feri sé nu dea în curse.

Acum o sută de ani religia era mare lucru la páriutii nóștrii; și în numele religiei ne usurpasse Rusia drepturile, făcându-se protectóre. Astă-dí uniunea Principatelorú, devenindú o adevărată religie a Románilorú, Russia s'a pusú a fiata sentimentul acesta.

E întrebare acum: pentru ce Russia professa, séú se prefăcea cá professa, religia ortodoxă? (1) Trebuia párinții nóștrii sé se lepede de religia párinților lor? Nu, ci sé fi des-

[1] Ce are a face una cu alta? Religia putea fi pentru Russia unú instrument de subjngare, dér unirea nu putea servi de cánt Románilor, făcându'i mái tari, sub tóte privințele.

chisă ochii, pe de o parte să-și conserve religia, și pe d'alta să nu se încredă Muscalilor, entusiasmându-se de dânșii și de apostolii lor.

Acum iară e tot acea întrebare: pentru ce Rușii s'aș pusă a fiata sentimentul salutariu allă uniunii? Spre ală esploata în folosul lor și în paguba noastră. (1) Trebuie Români să se lepede de Uniune? Nu; ci conservându-și Religia politică și socială, să se ferescă mai mult de cât totă-déuna d'a se pune sub bandiera celor ce vedem că proclamă uniunea (2) și nu sunt protigiați de câtă de Russia.

Cine a aridicată stégulă uniunii la Moldova și în Bucuresci? Gr. Ghisa și Știrbei, ce aș venită de la Balta-Liman; cei ce la 48 aș eșit cu stégulă din consulatu russă de la Iași, Sușii, toți Fanarioșii, tôte creaturele loră. Aide acum, Eliade, Racotă, Boerescule, și totă ce n'a avută némă de némul loră a face nici cu Rușii, nici cu Fanarioșii, aide, alergați de vè puneți orbește sub bandiera acestora. Faceți, fățul meș, de voiți Dv., una ca acésta; iar eș n'am trăită 54 de ani în sudoră, nu 'mi am espusă starea, și viața, și viitorul copiilor, ca, la capătulă vieței, se devină *instrumentulă instrumenteloră Țarului.*

D-ta dicită că ar fi o calomnie a crede și a'mi atribui mie acea scrisore ce v'a venită din Londra.. Eș dicită că'mi pare reu de ce n'amă scris'o eș. De ce și la acésta scriere să nu figure numele meș? V'ași pusă a o critica amar; și nu că merită critica, dèră atătă vè orbesce ura, ce *cu dreptate aveți asupra Turciloră*, în câtă nici n'ați înțelesă acea scrisore; precum n'ați înțelesă nici cartea D-lui Russo.

Eș nu voiș se facă pe avocatul Turciloră, despre care sciū mai multe de câtă celle despre care îi accuși D-ta.—ei cum își așternă, așa voră dormi; ce sémănă aceea voră se-cera;—dèră cată a apăra pe autorul acellei scrisori, nu în inte-

(1) Russia s'a oppus serioasă la unire. Nu suntem ținuți a crede pe nimeni pe simpla sa afirmare, mai alesă când e bănuit.

(2) Toți aș proclamat'o, fără deosebire.

resul lui (1) ci în dorul lui ce am de a nu vă vedea amăgiți și după (2) inocente, ș'apoi victime.

Acea scrisoare, pe de o parte, arată ușurința Francesilor, câtă sunt în stare a face reul din nesciință, și cu cele mai bune intenții.

Al doilea, descopere cabalele ce s'au pus în joc de către agenții rusești, ast-fel cum Românii s'ei ia pe deșturi de buni patrioți.

Al treilea, arată că Puterile ce 'și au dat mâna a menajia pe Russia și Austria, sacrificându-ne în tractatul din Paris, lucrădă cum Românii se ia după cum i vor conduce agenții muscălești, ce 'și au luat credit de patrioți.

Al patrulea, spune opinia ce este astăzi pronunțată în Valachia cel puțin, între omeni maturi și cunoscători, de cabalele ce s'au pus în joc; și această opinie e întinsă. Nu vă uitați ce vă scriu junii din țerră, nici cei ce vor a flata pe Stirbei și pe Gr. Ghica, ca să nu pierdă sau ca să capete chivernisela. Nu că dora sunteți în correspondență cu d'alde aceștia din urmă, der numărul lor e mare din disgrație; și dicea că făcui opinia, și junii vă scria. Ei veți vedea acum, după ce au căduti Stirbei și Gr. Ghica. Omenii aceștia n'au principe, de câtă chivernisela; și vor schimba bandiera ca să placă celor d'acum Domnitori.

Acolo unde dice scrisoarea că nația va dice comisarilor cele arătate sub virgule, la pag. 4, și mai vârtori unde dice..... «și vous ne le voulez pas, ou si vous ne le pouvez pas faire, laissez-nous dans nos anciennes et véritables relations avec la Turquie: c'est elle qui nous représentera dans vos conférences.....etc». acolo nu veți că nu înțelege că acesta ar fi voea nației și dorințele ei? ci este o punctă (pointe), o întepătură, ca să le dea peste nas tractatul ce ei l'au făcut, și au decisu astu fel; adică ca și când le ar dice: «de ați hotărât astu fel, ce ne mai întrebați pe noi? Ne ați legat

(1) Ce se potrivește!

(2) Jucării

gura d'a vorbi în conferințe, ne ați legat mâinele, și vreți acum se vă răspundem numai ce vreți voi? Și să ne mișcăm numai în cotro veți voi? (1)

«Puneți-ne în stare d'a vorbi, adică în starea în care au fost țările cândă au încheiat ele stipulațiile cu Turcia, cândă erau libere a se uni între sine, său a face alianță cu ori ce putete; și vom vorbi atunci.» Și în starea d'atunci Moldova era totă; nu'i lipsea nici Bassarabia nici Bucovina.

D-ta apoi te poți și critica pe autorul scrisorii, de ce nu dice și de Transilvania și Banat? Cum se putea face o astfel de eróre, și istorică și politică, și chiar de avocat? Avut'a atunci Valachia său Moldova coprinurile ce le cere D-ta?

Eu m'am bucurat cândă am auzit că te aplici de agricultură și de științe esacte; căci ai făcut ca copilul tatălui D-téle. Déca vrei însă se faci și politică, fă bine mai întâi de învăță mai bine istoria; dă-te și la studiul drepturilor, și mai vârtos al celor ce suntă astăzi în vigóre în Europa.

Românii nu pot cere Transilvania și Banatul de câtă înaintea unui tribunal său Congresu, format de o republică universală a Europei, al cărui primul temelie se fie *solidaritatea Popolilor*, iar nu a guvernelor; și după care carta Europei să se schimbe după limbele ce se vorbesc, iar nu după guverne. Ora aceea n'a venit; congresul acela nu există; și înaintea guvernelor ce se basedă pe dreptul conchistei, Românii nu pot cere de câtă Bassarabia și Bucovina, ce Turcii nu le puteu da, și Austrieni și Ruși nu le puteu lua, după drepturile ce suntă în vigóre, și pe care guvernele se redămă.

Apoi adducă carnea câinelui din fabulă, și o aplici rău autorului acelei scrisori; se cuvenia să o aplici celor ce se cuvine în totă adevéru ei.

(1) Sensul e cu totul altul de al textului francez. Românii 'și ar fi pusți lațul de gât, dac'ar fi ascultat pe Eliad.

Și ătă acum :

Carnea din gura câinelui e realitatea, dreptul lui de a mânca acea bucată de carne.

Care e dreptul Moldo-Valachilor ce cată a fi recunocutū de tôte puterile, după legile și datinele acestor puteri? Valahia a fi întrégă, și Moldova întrégă, cu drepturile lorū suverane în intru, cu dreptulū d'ași alege Domnū, d'a deschide resbelū și încheia tractate ect.

Afară d'aceste drepturī, orī ce am spera mai multū este laudabilū; ânsă ca sē le realizăm, nu putem de câtū, sēu sã ne sumetem mânicile, saū se așteptăm la buna voință a altora. Pică pară d'a gata nu se pôte.

Acum cine sémănă cu câinele ce lasă bucata din gură ca se ia pe cea din apă? Cellū care va Principatele întregi, cu drepturile lorū recunoscute? saū cellū ce voesce și mai multū de câtū acele drepturī? saū cellū ce douē părți din bucata de carne le dă ciorilorū și corbilorū, și ce mai rămâne o lasă din gură ca se apuce umbra din apă?

Sē ți spuiū acum ce felū de uniune vorū Rușii, Francesii și Englesii, și chiar și Nemții, *pe ascunsū*; cu tôte că de față se arată că n'e vorū. Nemții dicū că nu voescū uniunea; ș'apoi susținū pe cei ce o ațâță, ca Știrbei și Gr. Ghica.

Vorū se recunoscem prin actulū nostru de uniune, și sē legitimăm noi înșine, răpirea Bassarabiei și Bucovinei, după cum s'aū legitimatū pin tractatul din Paris (1).

Voescū apoi să unim restulū din Moldova cu Valachia, și să abdicăm de bună voea noastră la dreptul d'a ne allege Domnulū, dicēndū că alegerile numai suntū de câtū unū scandalū în Europa de ađi officiala. (2) Veți dice: de unde le sciū acestea?—D'acolo de unde nu le sciū D-ta, pentru că diplomații nu batū toba (3) Și de vor fi adevērate, precum

(1) Nicī de cum; asemenea usurpări n'aū prescripție; ađi luăm o bucată ce ne-o dă Diplomația, mâine vom lua restul prin alte mijloce; dér Româniū nu pot renunța la asemenea mari folose.

(2) Basmu cu cocoșu roșu! Parcă ar vorbi către copii.

(3) Se pôte respunde cu tratatul de Paris și cel de la Viena, care amândouē aū garantatū autonomia noastră.

se vor da pe față cândü va fi târziu, primesci uniunea cu preculü acesta ?

Maî voescü (puterile garante) ca acellü Demnü, ce vorü indatora de o cam dată pe Turci a ni'lü impune, se fie străinü; altă usurpare !

Apoi decă acellü Domnü străinü și impusü peste ambele Principate va fi credinciocü Turciei, Principatele-Unite nu vor face de câtü unü Pașaiacü ; iarü de 'și va da cóstele cu una din puterile vecine maî infuitóre, ni se duce și naționalitatea, precum s'a dusü a Ungurilorü ș'a Polonilorü.

Ce póte avea unü patriotü adevëratü de maî scumpü de câtü naționalitatea, dreptul ei suveranü d'a allege și a legiui, dreptul d'a fi guvernatü d'ai sei, și nu de străinü ? Și acum, pentru o unire propusă cu rea credință din partea cellorü ce ne au sacrificatü în tractatul din Paris, să venim să abdicăm de bună-voia noastră la aceste drepturi, și să legitimăm răpirea ce s'a făcutü tâlhăresce ? Nu, băietel ! Eü unulü nu o voiü face, nici voiü îndemna la acésta ; ci dicü și voiü dice, și timpulü va inveda, că cine îndemnă la acésta unire, *cu perderea drepturilorü cellorü maî scumpe și maî vitale*, acela e un om vëndutü, e unü Stirbei, unü Gr. Ghica, cel ce aü eșitü la 48 din consulatulü de la Iași cu stégulü ; Fanarioșii toți, cei complicași la 40 și 41 în tréba muscălescă de la Brăila. Nu deschideți ochii să vedeți cine suntü propagatorii unirii aceștia false ? Dicü de unirea adevërată, de unirea salutariă, aceia suntü curați ; dér dorințele lorü nu s'aü ascultatü și nici nu se vorü asculta, până nu vom vedea a-venimentul popolilorü.

Cum de sunteți orbi și nu le vedeți acestea ? Câinele cel puținü, ce a lăsatü carnea din gură ca se ia umbra din apă, avea dreptate ; că pe de o parte era câine, și nu omü, și nici că se înțola cu numele de patriotü ; și al doilea că umbra i s'a părutü maî mare de câtü realitatea.

Iar noi se lăsăm realitatea pentru o umbră ce e și maî mică (pentru că unirea fără Bassarabia și Bucovina, ce se ținü de realitate, fără dreptulü de allegere, și cu Domnü

streinū și impusū, e cu multū mai mică de câtū drepturile recunoscute) sē facem una ca acēsta, ca ómeni și patrioți? Nu vē e rușine! Sē vē amăgiți pân'acolo, și se cuteți a'mi propune mie se mă facū stindardulū unei uniuni cu Domnū străinū!

Nu, Costache, și de m'ar abandona Nația întrégă, și de m'ar pune pe cruce ca pe Christū, și de te-așū vedea pe tine ênsuți în mijloculū mulțimii cerându'mi mórtea, d'așū auzi și pe copii mei singuri blestemându'mi numele, totū voiū dice că eū am cuvētū; și că toți inebudindū, nu sciū ce facū, și m'ași ruga dându'mi sufletulū pentru iertarea lor. (1)

Aci nu e vorba de a justifica pe Turcia, sēu de a o linguși; ci d'a apăra drepturile țerei. Aceste drepturi suntū atacate de toți câți aū subsemnatū tractatul; speranță de la dênșii nu mai e; nici că vom avea ce am avutū; necum că ne vor da mai multe. Ca sē apărăm dērū ce am avutū, n'avem altă putere de câtū puterea morală a stipulațiilor nōstre; și în acele stipulații Moldova e tótă; și *de uniune nu sē vorbesce* (1)

Câtū dērū vom eși singuri din acele stipulații înaintea unorū ómeni cu rea credință, ce atâta așteptă, suntem perduți.

Cată dēr sē ne facem o programă cum se urmămū; ca pe de o parte se scăpămū de cursă, și pe d'alta se ajungem și scopulū doritū, acea programă nu se pōte da afară și publica *fără a compromite cauza*.

Prin urmare cată :

I. Să ținem tare la stipulațiile nōstre cu Pórta.

II. Din acele stipulații nu perdem dreptulū Bessarabiei și Bucovinei; din contra, elle ne facū a le cere după dreptate.

III. Sentimentul unirii fiindū nobilū, mare și generalū, și salutarū, nu va face de câtū a cresce, chiar prin pedicele

(1) Un singur individū, fie chiar un Moise, se pōte înșella mai ușor decăt o națiune întrégă; mai alles ađi când lumea nu mai crede în profeci.

ce are ; și de *nu se va realiza astăzi unirea dorită*, sentimentul va dobândi și mai mare putere. (1)

IV. Odată Moldova cu Bassarabia și Bucovina, la care noi nu lăssăm pretențiile drepte, aceste principate din drepturile stipulațiilor lor d'a face tractate, pot încheia între dênsele, la timpul cuvenit, tratatul de unire ; căci sentimentul e etern pînă va exista nația.

V. Ca să ajungem ênsă la acêsta, nu vom putea, de nu vom protesta mai înainte în contra a douê călcări mari ce ni se fac în tratatul din Paris, adică :

1. În contra dreptului dat de celle l'alte puteri ce se dîc *garante* în contra dreptului dat Turciei de a convoca *Divan ad hoc* sêu generală Adunare.

2. În contra dreptului ce i se mai dă de a întări sêu a octroia Constituția năstră.

Aceste douê drepturi, ce dă Franța, Englitera etc. Turciei, ne răpesc cu adevărată autonomia ; noi prin urmare nu putem intra în relație cu comissarii acellor puteri ce ne violă autonomia ; și ca să avem cuvânt, cată să nu eșim din legi și din tractate ; căci atunci ne tractă de rebeli ; și dau cu tunuri ce noi nu le avem (2) ; cată d'eri se stăm pe teremul legal al stipulațiilor cu Turcia. Așa, după teremul acela, putem dice :

«Singuri, D-lor, ne-ați lăsat prin tratatul din Paris sub suzeranitatea I. Porți, singuri ați decis ca I. Pörtă să ne reprezinte. N'am d'is'o noi acêsta, n'am decis'o noi ; apoi d'era să nu v'ea paie r'eu ; noi n'avem, ca nisce vasali ce ne-ați lăsată, a ne înțelege cu nimeni altul de cât cu I. Pörtă ; și de bună voiă năstră nu recunoscem puncturile ce ne violă

(1) At'eta astepta puterile ce erau contrarii unirii ; d'er ce ar fi d'is lumea civilisată și istoria de Noi ? Ș'apoi mai găsiam noi ocașie așa de favorabilă ? Italia, dacă ar fi ascultat profeți ca Eliad, unde ajungea ?

(2) Muntenia și Moldova s'a'au pronunțat la 7 și 9 Oct. 57, ș'acelle puteri n'a'au mai dat cu tunul în Români ; și de atunci incoș am putut realiza întregu programul de la 48, plus Prințul străin, pentru care a votat și Eliad, de și a d'is apoi în cameră că *Va silită Aga* (sed. 1 Maiu 1866.)

autonomia. Vom tracta d'éră cu comissarul I. Porții; și de nu ne vom înțelege, de vom vedea din partea acestia *velleități în paguba noastră*, și în contra stipulațiilor, atunci *vom alege arbitrii*. Până atunci ênsă lăssați-ne prin comissarii noștri, iar nu prin *Divan ad hoc*, se tractăm cu comisarul Porții.»

Aestü langagiü nu este spre *a flata pe Turcia*, ci spre a da în fața lumii pe la nasu acellorü ce ne-au violatü autonomia, și vor sê ne mai aridice și alte drepturi: și de vom ajunge a trata numai cu Turcul, *suntem mai siguri de triumfö* (sic); pentru că nu e nici așa de fiorosü, nici așa de dibaciü. Nu numai terémulü legal ne ajută, d'ér și adversarulü e mai *slabü*.

Însă ca sê ajungem acolo, cată se ținem un langagiü și legalü și *gădilitorü* Turcilorü, ca sê nu ne tracte ei ênsuși de rebeli, astü felü cum ar dori Nemții și Muscalii sê ne tracte. Odată ênsă ajunși la luptă dreptă diplomatică, și cu tractatele în mână, atunci d'ică Turcii ce vor voi, că ne mântue rivalitatea celor l'alți, și ênsăși neinteresatețea d'apropo a Franciei, Engliterei și Sardiniei, ce mai multă cređü că amăgite de Muscali și Nemți ne-au sacrificatü în tractatulü din Paris.

Acêsta e programa care nu se pôte nici tipări nici spune fie căruia; căci *ne dăm pe față scopulü*; și iaü măsuri și Turcii și cei l'alți ce suntü cu rea credință. (1)

D'ași fi tipărit s'eu ași fi spusü chiarü fraților D-téle ce cugetam se facü la 48, ași fi terminatü cu a m'ê vedea legatü și ucisü, saü de ai lui Bibescu, s'eu de ai lui Mavru și Ion Ghila la Islaz.—*Reü facü de 'fi scriü și acestea*.

Lépăde-te ênsă de tôte drepturile antice, de ași allege Dominitorul, de dreptul d'a încheia tractate; și punete în situația de a fi întreatü, nu tu, nația reprezentată prin delegații ei, ci un *divan ad hoc*, un *divan de poruncialä*; acêsta va se d'ică a te lepăda de suveranitatea Nației, și de tôte drepturile ei; și a te pune în stare de pašalacü către Turcia, și mai târđiü de gubernie către Russia.

(1) Daca sunt toți de rea credință, noi să facem ceea ce ne dictesă interesulü naționalü; étă numai ce s'ar fi putut responde lui Eliad la 1856.

Acı iar adaugü : nu e vorba de a linguși pe Turcia, ci de a apăra și a nu lăsa nimicü a cădea din drepturile ce am avutü. Turcii suntü cu *rea credință*, urăcioși, demni de sórta ce'i așteptă ; ánsă acésta nu e cuvëntü ca din ura ce avem pentru dênșii, a urâ și pe cei ce *ne dau de scire* și ne punü în stare a cunósce situația, și *scriü cum se pôte scrie din mijlocul Stambulului* ; nu e cuvëntü ca pentru ura ce cu dreptulü avem asupra Turcilorü, să trecem ca orbi sub bandiera lui Orlof, séu să ne facem instrumentulü instrumentelorü lui.

Acum mai am una ași spune, și bună :

Cine a vorbitü peste 25 de ani de uniune în Principate, de pe când nici nu erai născutü, de câtü vërul teü ? Déca aü uitatü Românií atâtea și atâtea scrieri, cântul ántáiü al *Mihaidei* ilü cunoscü toți ; cum începe ?

«Cântü armele române și capitanulü mare

«Ce allungă..... (păgânií)

«Și toți Românií 'ntr'una, uni sub acellü sceptru.

«Si aquila și lege, *cum trebue să fie,*»

Bine, acella a fostü și este idealulü meü ; spre acésta am lucratü și lucređü, cu *metod* și cu sacrificiuri, ca nimeni altulü ; și *cine mi se opune, ilü considerü de inemicü* ; și cine dá lucru pe față mai 'nainte de realizarea lui, nu 'lú considerü de câtü indiscretü, déca nu meritá a'le numi cu numele de *trădătorü*. (1)

Să punem că piedicile suntü astü felü cum se nu se pótá realiza, câtü trăimü noi, idealulü acesta ; ce este de făcutü ? Eatá :

Sé dicem că, ca crestinü, vëđü religia abătută din preceptele lui Christü ; și că 'mi am făcutü unü ideal, o programá de îndreptare și de curățire de abuseri, cum și de adausse îmbunătățitóre ; décă déră ași vedea că nu e timpul nici nu potü realiza idealul meü, ași avea óre cuvëntü atunci, pentru

(1) Trăim în secolul XIX unde nu putem crede orbesse tot ce ni se spune ; apoi, dacă e adevër ce dicé Eliad, pentru ce acellü misterü ? Adevërul nu se teme de luminá.

că nu'mi am putut realiza idealul, să mă lepăd de astă religie ce am luat'o de la părinți, cu toate lipsele ei, ce nu vinu de la dânsa, ci din abuzul ómenilor?

Tocmai așa facu adeptii unirii. Voi n'ati inventat'o, ci ati aflat'o, cum am aflat'o și eu de la antenații mei; și strigați cum am strigat și eu pentru dânsa; și pentru că nu se póte realiza așa cum ati cerut'o prin memoriul ce ati dat, este cuvântu se vè lepădați de religia politică a părinților patriei, a lui Mircea, și se bine cuvântați pe cei ce voru unirea *știrbă* cu unu prințu străinu? Cellu puțin, cei ce țin la drepturile țerriloru, mulțumindu-se astăzi numai cu acelea, sunt *staționări*; iar cei ce voru se dea suveranitatea țerriloru în mâini străine, aceia ne ducă mai inapoi de câtu, la timpul Beilor din Fanaru.

Instituțiile, băete, nu se schimbă lesne ca modele. La 48 era moda de republică, democratică și socială, de comunism, și altele; haide atunci toți nebunii după modă. Eu ênsă ce am făcutu la Slatina cându au eșit cu stégul *Republica Română*? Am avut curagiul se nu'l priimesc; am combătut pe Ionescu ce săruta pământul și striga *sè fie omorât cine dice că are pământu*; și nu pentru că 'mi era urât omul, căci nu'l cunosciam, ci pentru că vedem câtu se încurcă și se compromite cauza țerei, eșind din fagașul drepturilor și datoriei ei.

Acum în Franța este la modă imperialismul; haide și noi, ce ne mai lipsesce de câtu unu ciocan de stăpânel străinu, un rege, tocmai ca târtaniloru de Ebrei, ce vrea rege pentru că'i mânca spinarea și să săturaseră cu legile lui Moise, ce le assigura libertatea și demnitatea de om. (1)

Ca să faci politică, studie constituțiile tuturor Statelor, și compară-le cu cele ce ne au lăsat Radu negru și Mircea; și nu umbra după mode, cându republică, cându stăpân străinu; ci vezi ce lași cându ceri Domn străinu? Constituție ca a

(1) N'au a face acestea cu subiectul; sofisme de avocat, spre a confușia spiritul, și a'l deturna de la subiect, ducându-l pe căi rătăcite.

nóstră nu e în tótă Europa; și hai-de s'o schimbăm pe unú stăpânú de sânge regalú.

Aci e timpú se 'ți mai vorbescú ceva de boerie (1)

Ca să'mi resum câte'ți am mai đisú, voiú s'ę'ți arătú câtú aú făcutú Puterile Occidentului în cari speram cu toți atâtea.

Prin tractatulú din Paris:

1. Aú legitimatú Russiei și Austriei răpirea Bassarabiei și Bucovinei. lucru ce nu era pân'acum recunoscutú nici prin pactú europénú, nici de Moldovalahí.

2. Aú datú dreptulú Turciei séú Sultanului d'a convoca generalele adunánțe, și de a ne întări séú octroia constituția, desființándú cu acésta de totú autonomia nóstră. (2)

3. Dicéndú că vor întreba părerile Nației, aú decisú a compune un *divan ad hoc*, adică un divan de poruncială; și aú luatú măsurí cum acestú divan se fie compusú numai de Fanarioți și de ființe vëndute Russiei și Austriei. (sic)

Ce mai sperați dérú cu astú felú de Puterí cu rea credință? Ce vé gádilá vorbele, că vor fi țerrelle întrebate de Europa, cândú n'aú se fie întrebați de câtú de vëndătorii țerrilorú? Apoi voi unií, din preună cu toți Românii curați și cu ideile cele mai progresive, cu sentimentele cele mai nobile, v'ați arátatú dorințele prin memoriuri și scrieri, ce exprimă dorința d'a face din principate nisce Pays-bas Danubiane, independente, un regat independent. Cine v'a criticatú ideea, dorința și fapta ce nu exprimă de câtú dorința generală? Si

(1) Urmésá câte-va paragrafe în care vorbește despre instituția boeriei, totú în sensulú în care a vorbit în epistola No. 21 și în conservatorul điar politicú și istoricú ce eșia la 1856 în Constantinopole, sub numele de Rouso, ađi D. N. Lăcusténu, de la Romanai, autorulú operei *Suplément à l'histoire des Principautés*, par Régnault.

(2) Unde se đice acésta? Și care a fost scopul convocării Divanelorú ad hoc? Trebuia să între Turcia pe callea regulamentară, pínă să putem anula Regulamentul rusescú, aprobat de *leala* Turcie; astfel a gásit cu calle și Eliad la 48 când cu venirea lui Suleiman.

cine v'o pôte critica de câtă cel fără inimă de Română? Cel d'astă idee făcū unū câmpū, și unū câmpū mare.

Vinū apoi cei ce, temându-se că nu vor putea acum puterile realiza acéstă dorință salutariă, aū propus, ca și mine, prin memoriul ce am datū la Șumla, unū vice regat sub suzeranitatea Porței, după stipulațiile acestor Principate, și în care se fie coprinse și Bassarabia și Bucovina. Altū câmpū, care în fond face unul cu cellū d'ântăiū.

Russia, vrënd a exploata acéstă idee și a o întorce în folosul sēū, propusse și susținu unirea Principatelor, fără Bassarabia și Bucovina, cu unū Domnū, nu allesū, ci impusū de Pörtă, și străinū, și cu perderea dreptului de a legini definitivū. Acéstă idee fu propagată de ómenii alegerii de la Balta-Liman, de creaturele lorū, de toți Fanarioții și de dupele acestora. Altū câmpū.

Austria iară, ca sē pôtă îmbrobodi pe Turci, s'a înțelesū cu Russia ca acésta se susție felulū acela de unire, și ea, Austria, sē se facă că e în contra, unde în fond amēndouē suntū contra unirii cel adevērate și salutarii, unirii ce face tăria. De ar fi Austria în contra unirii cel clocite de Russia, cum de ar fi susținut ea pe Stirbei și pe Grig. Ghlea, ce protegia acea propagandă? Vedī dēră că Russia cu Austria și cu ómenii lorū, și cu dupele acestora, făcū altū câmpū.

Acum ce rămâne câmpului cellui d'ântăiū și al doilea, decă vedū că nu li se pôte realiza dorințele? Să se arunce în brațele Russiei? Și numai pentru un Domnū singurū impusū sē abdice la drepturile suverane alle țerrei? Sau sē se mulțumescă numai cu vechile stipulații, și cu celle ce aū cerut la 48? (1) Eū în acéstă nevoiă, de mă vedū nevoitū a rămânea în cele ce am cerutū la 48, poși vedea că cellū puçinū suntū stabilū, *neschimbatū*; unde voi schimbați principele la fiecare împregiurare..... Cine e renegatū? Eū care, *de nevoie*, re-

(1) Românii aū profitat de ocaziune; și 'n loc de unū garantū perfidū care ducea pe Turci de nasū, și a asigurat șapte garanți, care 'i garantēsă și autonomia și esistența amenințate de Muscali pînă la 1857.

mână la cele de la 48 și la alle lui Mircea și Vladu V, s'eu voi ce ați lăssatū cele de la 48, ați lăssatū și cele ce ați cerutū prin memoriulū vostru, și ați făcutū causă comună cu cei ce la 48 au eșitū la Iași cu stégulū din curtea consula-tuī russescă?

De unde naiba v'a plesnitū prin capū că *eu suntū în contra uniriī*? Pentru ce mai învățați și carte, decă nu înțelegeți ce citiți?

Să te întrebū una :

Ca tatā de familie, nu pot face altū felū, de optū anī, de câtū a sufferi sē fiū rosū de ideea că 'mī au remasū cinci copii săraci și pe drumuri; și visul meū nu este de cât cum se facū a realiza starea percută, și a repara reul ce am făcutū acestorū copii.

Derū decă s'ar infăgișa unū omū potentū și 'mī ar dice : totū ce ai percutū se va lua de la cei ce te-au prădatū, parte de la Știrbei, parte de la alții, parte din Visterie, după contractulū ce ai; însă în locū de a reintra în cassa ta, sē scitū că are sē între în punga mea, și că mai ai se mai dai și ce sē mai află pe tine, și pe d'assupra copii tēi sē'i dai, spre a servi cutăruia sēu cutăruia general Russū.»

Ce ai dice cândū eū ași respunde : «Nu! Mai bine starea mea se rămăie la inemicii mei personali, și copii mei liberi, de câtū se trecă la tine, inemicul nației melle» Ai avea atuncī, Costache, stupiditatea d'a dice că suntū tatā desnaturatū, cândū vedū că inemicii mei personali vor fi nevoiți sē plătescă, și că eū 'mī am pusū în pismă sē 'mī lasū copii săraci? Firesce că nu! Apoi derū decă ca tatā nu pot fi părinte desnaturatū, cum de ai pututū crede că, fiindū fiū al Patriei, pentru care am sacrificatū și viitorulū copiilorū, potū consimți a se lua de la Turci pretențiile lorū negliobe, și a se da Muscalilorū și Nemților, ce vor face cu noi ceea ce au făcutū cu Polonezii și Ungurii? Nu! ci voiū dice să stăm mai bine (în astū felū de împrejurare ce ne amenință) în starea în care am fostū; că nu va ține multū. Avenimentulū popoilor nu e departe.

Austria iară nu va unirea Principatelor; pentru că, ca inemică a naționalităților, nu o voesc. — Eă iară nu voiă unirea clocită de Ruși, pentru că voescă pe ceea ce ați exprimat'o voi; și pentru că, de nu se pôte acum realiza aceea, cea rusescă ne perde. E o mare prăpastie între mine și Austria, și ne desparte ca cerul de iad; eă, de mă voiă duce spre dēnsa, cată se daă de rāpă fără fond; ea, de va veni spre mine, incetēdă d'a măi fi Austria. (')

Eliad.

No. 24.

Constantinopole, 1856. Aug. 18

Fătu! meu Costache,

Cu poșta trecută 'ți am scrisă fōrte aspru și amarū, și nu atātū pe comptul D-tēle, cātū p'allū amicilorū cu care te-ai inclinatū și 'ți aū fassonatū astū felū judecata.

Pentru D-ta am luat tonulū acesta, nu că'lū meriți, ci ca se te sguduī nițelū, spre a te deștepta să veđi că ești de marginea rāpei, d'a deveni instrumentu orbū allū politicei mosvite.

Apoi m'ați și fertū multū, și rabdū de douē lunī cu scrisorile și observațiile ce 'mī vinū și de la D-ta și de la cunoscințele D-tēle, cu care m'ai pusū în contactū, și pe care nici nu voiū se le cunoscū. Sarsailiī politiciī ce invēță legile, și nu sciū nici limba a 'și o scrie, nici ce va se đică *official*, *officiosū*, *anonymū* etc, în care dreptū sēu lege aū invățatū D-lorū să atace sēu să accuse un omū pentru o scrisōre anonymă?

Astū felū de scrisorī nu se atacă, nu se refută, adressându-se cine-va la persōne prepusse, nici chiar știute officiosa-

---

(1) Ce a putut dicta lui Eliad acēstă epistolă? Dacă nu vede cineva aci alt ceva, cel puțin vede spiritulū de contradicțiune.

mente de autóre; ci fie-care e liberü aşi da opinia, şi póte scrie şi refuta scrisórea séu cu numele séu, séu iar prin anonym. Dică în astü felü de chipü orí ce va voi, pentru cá cine scrie anonymü, catä së se aştepte la orí ce felü de atacü. Aceia sunt ca orí ce omü *inconito* într'unü balü mascat. Suveraniü ce esü *inconito* n'aü pretenţie d'a fi respectaţi, cu câtü mai vèrtosü unü particularü ce scrie în anonymü. Cine are pretenţie la respectul celor l'alţi, catä să respecte pe alţi, şi să scrie puindu-şi numele; iar cândü se determinä a scrie sub anonimü, séu sub pseudonimü, catä să se aştepte la tóte; cá lumea de va înjura, nu injurä pe dënsulü, ci p'a-cellü necunoscut.

Pucine legi aü invëtatü amicii D-téle, déca se adressä la mine a nume pentru o scrisóre fără nume. Cine le aü datü D-lorü voie să insulte în faça unü omü ce nu le-a făcutü nimicü, şi acésta numai pe prepusuri? Décă ca avocatü face astü felü, ca judecätor şi ca magistratü, arü tăia capulü numai pe prepusuri.

Se revenim iar la unire.

Vrei unirea Principatelorü sub suzeranitatea Turciei şi fără autonomia lor? (1) De o voesci astü felü, din preună cu amicii D-téle, sunteţi liberi; dér numai declamaţi pe patrioţi, spuneţi curat cá aşa vë orbesce interessulü personalü.

Unirea Principatelorü fără autonomie este pašaläcü curatü. Şi décă D-la nu te-ai ocupatü cu drepturile, intrébä pe cei ce s'aü ocupatü, ce va se dicä o naţie ce se entusiasmä d'a abdica drepturile s'elle celle mai sacre?

1).—De aşü allege Domnulü, şi de a priimi pe unul impus.

2).—De a läsa Sultanulü së convóce Adunäriile, ellü să oc-troyeşe constitaţia, ellü së sancţione legile.

3).—Si dorinţele naţiei să fie consultate, nu adressändu-se la representaţi eí, ci la un divan de poruncialä.

De'ti vorü dice cá acestea se dicü *autonomie*, spune-le să se ducä să mai înveşe carte; şi ce e mai anevoie, să şi ia

(1) Cine a propus'o, şi cine a priimit'o?

înapoi inima de Români ce a lăssat-o în țerră, și să lepede pe ceea ce le a fassonat-o nisce jurnale ca al lui St. Marc Girardin, ce n'a făcut de câtă a seonda tot d'auna cuge-tele Russiei.

Eă unirea principateloră fără autonomie nu o voescă, și nu o voesce nici un Română adevărată.

Voescă iară, și suntă gata a muri pentru unirea vieței, unirea ce ați cerut-o voi în memoriul vostru, séu cellă pu-țină cea cerută în memoriu de la Sumla. In van se încercă calomnatoriî se arate că nu suntă în contra unirii adevărate, că nu vor reuși. Nația va sci se allégă între mine și între ei. (1)

Déră de unde sciă că voră se unescă Principatele, și să le răpescă autononia? D'acolo, 'ți repetă, de unde voi nu o știți; și de ați scio și voi că și mine, ați lucra cu ma mare energie spre a mântui țerrile de unirea Morții. Si dicendă voi, nu înțelegă pe toți cei din Paris, ci pe cei cari sunteți amăgiți; căci alții sciă tôte ca și mine (2) și nu suntă amăgiți, ci amăgitori; și continue rolulă ce au jucată și la 48, și de atunci incoa, ca să 'și iea pînă în fine plata.

A revedere !

Eliade.

---

(1) Nația a ascultată pe aceia pe cari Eliade 'i trata ca instrumente rusesci, și cari au avută bunul simțu a face ceea ce au făcută; și experiența au probată că n'a fostă în paguba țerreî.

(2) Pentru ce nu'i numesce?

Eliade către Pleșoianu.

Constantinople 30 Decem. 1854.

10 Ian. 1855.

Domnule Pleșoiene,

Am priimită scrisoarea D-tale din 9 Ianuariu, în care 'mi scrii a da în primirea D-lui Christofi restulă din cinci deei galbeni ce 'mi ai dată la Paris, și din care soția mea 'ți a dată 1250. lei.

Ceea ce am scrisă D-tale din Chio (1), cândă mi s'a mai cerută acești bani, o repetă și acumă, cu un mică adaosă, ce'lă cere consciința plății și a împrejurărilor, și care este cellă următoră.

Fiindă că suntă determinată, și am și începută a plăti din totă neaverea mea, până la o para, banii ce mi s'au dată la Paris de la Români, cu numire de ajutoră pentru alle cauzele române, ar fi cu nedreptate D-ta să remăi neplătită; și prin urmare acumă esci mai îndrept de câtă totă-dauna a cere acei bani, pe care suntă preparată a 'i întorce.

Mă adressă însă mai êntăiu la loyautatea D-téle, și ceră și eă, după totă cuvântulă și adevărulă, ună inscrișă categorică în chipulă următoră :

«Cinci-deei galbeni, ce am fostă dată D-lui Eliade la Paris, spre a se duce la Londra pentru cauza țărrei în 1849, și apoi la Constantinopolă, unde D-lui, după împrejurările politice de atunci, nu afla cu cale de a se duce, și a fostă nevoită după stăruința și decisia celloră l'alți Români; acei cinci-deei galbeni 'iam priimit de la D-lui»

Nimeni, Domnule Pleșoene, nu scie mai bine de câtă D-ta că pentru aceste două împrejurări 'mi ai dată acești bani, cu care s'au mai cheltuită de trei și patru ori atăția alți; și că acești bani n'au fostă cedați pentru persóna mea în parte, saă pentru nevoile 'mi celle mai urgente. Dacă adevărulă este acesta, D-ta, ca ună amică allă adevărulă, suntă sigură că 'mi vei da acestă inscrișă, implinindă ună actă de

(1) Intr'o epistolă de la 1852.

dreptate ce mi se cuvine; mai vârtosă cândă știu câte s'au ăisă nedreptă despre mine.

Asemenea înscrisurii categorice 'mi ău dată și alții (1), că- rora le-am întorsă înapoi banii ce 'mi ău trimisă la Paris.

Să venim la timpul preliminarii ai anului 1848, ce 'î regret ca totă omulă ce 'și aduce aminte de epocha în care se afla în preăiaua nunăii selle.

Bună séu rea, de s'ău combinată căsătoria, ellă totă do- resce acelle ăille preliminarii, de sperană, de unire și de a- mor; ori ce opinie ai despre mine, permite'mi această înne- merită allusie.

Mergăndă la Bucuresci, mi s'ău desceptată această addu- cere aminte. Am aflată acolo pe D-na Peretz și pe cocóna Zinca, părinăii D-stră, cum și totă amabila familie în întreagă sănătate, cu acelleași sentimente către mine ce aveamă și eu către D-lor, vechi și neîntrerupăii amici. Am petrecută desă împreună; la plecarea 'mi ău ăisă multe, căte simă nisce bună și tineră părinăii despre D-ta și buna și amabila D-tale consórtă. Nu potă să 'mi împlinescă missiunea mai bine de câtă să te rogă a o săruta multă, multă și ferbinte, spun- dăi că e de la buna D-nei mămușórá, ce cu sufletulă e neince- tată lângă D-tră.

M'ăși stima ferice cândă, împlinindă D-ta această missiune, îi vei spune că 'fi o recomandă Eliade, amiculă din copilărie allă părinăiloră D-néi,

La revedere! Vă stringă mâna la amănduoi. (2)

I. Eliade.

P.S. De se pôte, te rogă, nu mă mai pune în contactă cu oamenii ce nu 'î am cunoscută mai 'nainte de 1848 (3) Însărcinésă pe D. Polychroniad, s'ău pe altulă, cu primirea baniloră ceruăii.

(1) Pentru ce nu'î numesce?

(2) Originalulă la D. Christofi.

(3) Înțelege pe D. Christofi, pe care, în atâtea scrisori, publicate chiar în această broșură, î esprimă stima și afecăiunea sa. De unde pro- vine această răcělă? Negreșită cauza nu pôte fi alta de câtă tot aceea ce a făcută mai pe toăi emigraăii a se răci de Eliade.

Pleșoianu către Eliade.

Smirna, 7/1, Genarie 1855.

Domnule Eliade,

La scrisoarea mea de la 5 Genarie, am primit răspunsul D-le de la 10; și îți mulțumesc de bunătatea ce ai de a mă desface și de restul pînă la 50. †

D-ta ceri acellu înscrisu, D-le Eliade, fiindu că confusi banii aceștia cu banii ce vi s'au dat de Români din Brussa și de comitetul din Brașov; nu este însă așa. Acești 50 galbeni nu era o contribuție din parte'mi, ci o simplă împrumutare delicată, fără nume și fără înscrisu; și fiind-că D-ta te adreseși la loyotatea mea, și mi faci onoarea a mă numi amicū al adevărului, dicându'mi că nimeni nu scie mai bine de câtă mine pentru ce ți s'au datu acești bani, etă, D-le Eliade, cum merge darea lor.

Cândă erași în Brașov, D-ta și D. Tell, imputerniciți de emigrații d'acolo a merge să pledați cauza, împreună cu D. N. Golescu, la Francfort, Paris, Londra și Constantinople, vi s'au datu pentru acésta și banii de comitetul d'acolo, la fie care câte 250 galbeni. De au fostu puținu séu nu, nu sciū; atătū sciū că, în ajunul plecării D-le la Londra, diceai că nu ți ajungu banii, și nu scii la cine a te împrumuta. Eū nu am mai așteptatū și altă vorbă, ci pe dată te întrebū: câți bani îți trebuescū? Imi răspunși: 30 galbeni; și eū ți'i daū. Eată cum merge cu 30 galbeni. Eram cu D. Christofi. Sē spuiū acum și pentru cei l'alți 20 galbeni.

Vē întorcēți de la Londra, și voiati să mergeți la Constantinopol; Dumnéta însă spunéi că nu ai bani, și vorbesci cu D. Cogălnicenu ați face vre o contribuție prin frații Moldoveni; pe de altă parte, frații Golesci (daca nu mă înșală me-

moria) îți dau 300 fr. și eu îți adducă 200 fr., o sută din partea D. M. Ghica, și o sută din partea mea.

Astfel ve hotărâți, plătiți locurile, și adoua di mai mulți venim să ve vedem. In sala de așteptare de la Messagerie, adressându-te la mine, imi dicit astfel: «D-le Pleșoene, te rog să mergi la D. Cogălniceanu, și luând 300 fr. ce a strinsă pentru mine de la Moldoveni, să mi'i trimiți la Marsillia; fiind că cu banii care am, nu potă pleca de acolo»—Eu te întrebă daca ești sigură că s'au trimisă acești bani? Dumnéta imi respundă: «că însuși D. Cogălnicenu 'ți a spus ieri.» Eu îți adaogă: «D-le Eliad, am mare trebuință de bani; dar daca ești sigură că sunt strinși, și potă să'i iaă mâine, etă 300 fr.» D-ta întărăscă aceea ce ai dicită mai sus: «că banii suntă strinși, și că 'i ai fi luat astăzi, de ai fi avut timpă să te duci la ellă (la Cogălniceanu).

Acestea s'au vorbită de față cu D. D. Nicolae, Stefan și Al. G. Golescu, Tell și Christofi.

Cređă că te țil și D-ta minte; iar daca vei fi uitată, seú te indoesă de acelle ce dicită, scrisorile D-le către D. Cogălnicenu și mine, și trista corespondință între D-lui și mine(1) stău de față.

Cum ați plecată, mă ducă și eu cu D.D. Al. G. Golescu și Christofi la D. Cogălniceanu spre a lua banii. Inchipueșteți surprisa mea, când imi spune că a fostă vorba între D-ta și ellă despre această contribuție, și că 'ți a făgăduit; dér este multă timpă de atunci; și de atunci nu v'ați mai vedută; și prin urmare nu are nici ună francă strinsă. Restulă ilă scil.

Eată cum merge și cu acești 20 galbeni, fiind că 60 fr. 'i amă priimit de la Dumnélu, pe care D-ta 'i ai întors inapoi.

Acea ce am contribuit a fost acei 100, fr, pe care nu'i ceră; nici 'i ași lua de ai voi să'i întorci.

Am rugat pe D. Polihroniad a da D-le această scrisore, și să priimască banii de la D-ta; și pentru care să dea inscri-sul de priimire ce'i am trimisă.

(1) Am vedută și noi acea corespondință, ce o posedă ađi D. Christofi.

Îți mulțumim amândoi, D-le Eliad, de câte ne scrii de părinții noștri. Si eu, D-le Eliade, m'am gândit de multe ori, și mă gândesc la acei timpî de speranță, de unire și de amor; nu știu însă dacă se potrivește sentimentele noastre în această gîndire. (1)

Am onóre a fi al D-le

N. Pleșoianu.

No. 27.

Pleșoianu către D. Christofi.

la Constantinopole.

Craiova, 1/2 Februarie 1855.

Iubite Christofi,

Am intratú aici la 16, și astăzi mă 'ntorcú înapoi din porunca Departamentului. Administratorul d'aici 'mi a trimisú pașaportul la Bucuresci, și cai n'a voitú sê 'mî dea ca să plecú la Bucuresci. Pașaportul meú nu s'a ținutú în sémă, visa reprezentantului Domnului (din Constantinopol) nu s'a ținut în sémă, visele din tótá Austria nu s'au ținut în sémă. La ce déră 'mî a dat pașaportú?

Administratorul, D. Filișenu, în 24 de ore a avut poruncă să mă întorcă cu dorobanțú pe unde am venit. Veđi de ce cerém scrisóre către Domnú? Negreșit că Domnulu a scris la Pórtă. Pașaportul mi l'a oprit la Bucuresci.

Acum fi-va bine să dai protest în numele meú, și la Pórtă și la ambassada englesă, și la cea francesă și austriacă, arătând că și Pórtă a fostú maltratată, și să ceri reparația, și alte forme, de a intra în țerră? Sêú se aștepti pînă voiú veni eu? Consultă-te cu Dufour, sêú cu alt cineva. Dorobanțul e cu mine.

(1) Originalul la D. Christofi. Eliade a respuns prin altă scrisóre mai curiósă, ce o vom publica în broșura IV.

Eată cum mă tratădă aici, fiind că am venit cu pașaport turc.

De va dice cineva că n'am fost liniștit, aceea ce nu cred, eă am documentu d'aici că am fostu prea liniștit; și apoi hirtia Departamentului, după care am coppie, dovedesce din contra.

Sunt gata să plec, și trebuie să isprăvesc. Mă întorc iar pe la Viena: așa aă voit.

Acéstă îți va veni prin Bucuresci.

Adio!

N. Pleșoianu.

Scrie și D-lui Tell; și dacă trebuie să zăbovesc cu protesturile, află 'i părerea. Cred că trebuie să mă iscălesc pe mine. (1)

No. 28.

Pleșoianu către D. Christofi.

la Constantinopole.

Ruscine, 1855 Iunie 21.

Iuôte Christofi,

Eă am vedut pe Vizirul alaltăeri, 'i am dat o hirtie, un resumé de celle ce s'aă făcut; și eri 'imă disse: attendez un peu, et vous antrez.

— Mais, Altesse...

'I am dis multe.

— J'ai causé avec le Prince, et vous entrez; mais attendez encore un peu.

Și a plecat; că era în minutulă d'a se da jos pe scară, ca să plece acoloa (la Constandinopol).

Vedă că din vorbele selle este bună speranță; altfelă ellă ar fi dis așa *que les... (russes) s'opposent; séú je ne puis pas.*

---

(1) Originalul la D. Christofi.

Însă nu va fi speranța care 'mî o dă ore (basată) pe speranța că eu voi împlini condițiile lui Domnu Stirbei Vodă, pe care le vei auzi ?

Părintele (Ión Snagóvėnu) era cu mine, așteptându să vedem pe Vizirul, ca să 'i dea și Sânția sa o hirtie. Vodă eșise de la Vizir, și plecase. Atunci disse părintele : «dute la ell, și vorbesce 'i.» Plecă, și se întorse spuindu'mî că a vorbitu cu nisce officeri pe drum, și 'i a ȕisū să mērgă la vaporū (acolo avea cartierul lui). Ii ȕisseiū : «dute acolo, părinte; și spune 'i că ai auzit de la toți că a făcut cerere la Pórtă ca să 'i dea voe ; și că vii să 'i mulțumesci ; mai incolo, nu te întinde ; pe urmă spune 'i că voiū să 'l vėdū și eu ; poftesce să mē priimescă ?»

Părintele plecă ; plecū și eu de la Vizir ; pe drum vėdū pe părintele ; imi ȕice : «Vino incoa ; ai să mergem la Vodă, că va să te vadă.»

Mē ducū, și 'lū afu singur pe podū. I facū unū complimentū ; (ellū) respunde ; și după alte vorbe alle sėlle, cam domnesci și cam russesci, imi ȕice :

— D-ta vrei să intri în țerră ?

— Da, Măria ta ; și am voit să intru pe unū drum legalū. De la Pórtă am cerut d'a nu mai fi espatriatū, și d'a mē lăsa să intru în țerră ; care a priimit cu multă bunătate ; și de la capulū țerrei am cerut asemenea prin patru petiții.

— Prea bine ! Și eu dorescū să intri, fiind că am confiență în D-ta ; dēru sunt vini mari asupra D-le, care nu se potū sterge fără ore care forme.

— Voiū să sciū, Măria Ta, care sunt vinele ? și care sunt formele ?

— Vinile suntū că ai fostū militarū, și ai avut unū stėgū, baionette ; și D-ta le ai întrebuițatū rėu ; că daca nu erau baionetele D-le, ce ar fi făcut ei (Revoluționariī ?) ; și formele sunt : 1. că D-ta (cu alte vorbe) trebuie sė 'i cunoscī greșala printr'o hirtie formală ; și 2. că totū prin acea hirtie către mine sē te lepeđi de gradul de colonel. Fără aste forme, nu pociū să te priimescū ; și nu te voiū priimi, cu ori ce hirtie vei veni.

— Măria ta, am fostu militarū, dér am fostu și Romānū ; și ca Romānū, vedēnd că Russia nu are alt scopū cu protecția sa de câtū ca să ne incorporede, am dat armele la cererea Nației ; fiind că tótă țerra a voit, și eū nu putēm face altfel ; a fost forță prea maioră ; și prin urmare formele care ceri a împlini imi e cu neputință ; fiind că d'a mă căi, va să dīcă a mă face inemicul patriei melle ; și prin urmare și al Turciei ; și acēsta n'o facū pentru tótă lumea. In câtū pentru gradū, asta ar fi mai lesne ; eū nu știu la graduri și la titluri ; dér M. Ta seū dā poruncă să mă priimēscă, și să 'mī dīcă cum cum va voi...

— A ! A ! imi raspunde. Nu voiū așa. A ! A ! nu voiū *des arrières pensées* ; nu voiū *des demi-mesures* ; fiind că D-ta o să'ți dīci in D-ta și la alții, că ce erai să faci ? ai fostu silitū. Nu ! Nu voiū. Cerū ca formal să te lepeđi ; să 'mī ceri in acēstū chipū :

« Si mă rogū să mă priimesci totū cu gradul din 'nainte de 48, renunțāndū la cellū de colonellū ; și ceea ce am făcut mă căescū. »

— Ca să'ți cerū (acēsta) formal, ca să fiū priimitū, că mă lepădū de gradul de Colonel, 'mī e cu neputință.

— A ! A ! D-ta vrei să vii cu gradul Revoluției ?

— Ba nu, Măria Ta ; cu gradul Maestății sēlle Sultanului.

— Eū nu sciū, imi dīsse.

— Cum, M. Ta, daca nu mă cređi pe mine, nu cređi hirtia formală a guvernului împărătescū ? Ș'apoi, mă rogū, să întrebū guvernulū, ca să vē spuie cu ce ocađie și cândū mi l'a datū.

Și eū îi și spuiū.

— Fie ! Nu voiū să sciū. Nu cunoscū ce a făcētū Pórta. »

După multe vorbe, vedēnd că persistă in acēsta, atunci îi respundū și eū « că închă șēpte ani voiū ședea espatriatū, și condițiile M. Tēlle nu le priimescū ; fiind că d'a mă căi, e d'a fi inemicul țerrei și al Porții ; e d'a cere pardonū de la Russia, d'a lepăda gradul, d'a insulta pe Suzeranulū meū ș'al Măriei Tale ; și asta iar n'o facū. »

— Bine! disse; alt-fel nu vei intra.

— Voiu aştepta, Măria Ta, plină voiu putea intra; iar condițiile nu le priimescū; nu renunțū la unū gradū care mi l'a dat Suzeranul meū și al M. Talle.*

Și așa plecū.

Acum mă aşteptū la celle mai grósnice șicane și persecuțif. Cređi D-ta că guvernulū împărătescū mă va ajuta? Nicī unū Turcū n'ar fi sprijinitū mai bine dreptulū seū de Suzeranitatea Sultanulū, cum l'am sprijinit ca Romān; și cu tóte astea sunt persecutatū și acum de influința russă.

A! am uitaiū! 'Mī a mai đisū:

«Ce tot umblați prin Turci? Cređi că mă speriiū eū (de ei)?»

Te autoriseđū să arăți prin hirtie formală acestea guvernulū (turcū). D-ta pune ce e mai essențial, ca să nu fie hirtiea prea mare; adaogă că piună nu (vor) da unū firman, nu faciū nimicū; și că nu e dreptū ca 270 galbeni cheltuiți pentru a intra în țerră, cu voea lor, în duoē rinduri, să se ducă inzadar; și apoi să pierdū 3—400 galbeni de venit pe anū. Ori intru în țerră, ori imi daū cheltueele și venitulū ce perđū, de 3—400 galbeni.

Ori ce hirtie vei da să fie în raportū cu celle l'alte. De vei da vr'o hirtie Alteței Salle Aali, addu'i aminte făgăduiala; și că e neađit să se dedică unū guvernū.

De e trebuință în fine, dă protestū la ambasadorii Anglie, Fanciei și Austriei.

Pe când era Vodă în casă la Vizirul, veni și Al. Ghica Vodă, și Căliulă mare, M. Bălénul, C. Bălăcénu și Sc. Russet.

Se'nțelege pentru a intriga. Săraca țerră!

Amicul teū,

N. Pleșoianu.

Epistola Pleșoianului către Vizirü.

Altesse !

En vertu d'un passeport de la Sublime Porte, revêtu des visa de la chancellerie valaque et de l'ambassade autrichienne, et muni d'une lettre de récommandation pour S. E. Ismail Pacha de la part de Votre Altesse, je suis parti pour rentrer dans mon pays, où le mauvais état de mes affaires, occasionné par la mort de plusieurs membres de ma famille, exigeait impérieusement et sans retard ma présence.

Cependant, Son Altesse le prince régnant ne crut pas devoir tolérer ma présence dans le pays, par la raison qu'il n'a eu pour cela aucun ordre du gouvernement impérial; de la sorte je fus contraint de quitter de nouveau ma famille et mes affaires, et de reprendre le même itinéraire pour retourner à Constantinople; c'est à dire de faire quatre fois plus de chemin en passant par Vienne et Triest, que si je revenais par Rouschiouc et Varna.

C'est ainsi, Altesse, qu'indépendamment des frais, je fis inutilement un voyage rude et fatigant au milieu de l'hiver, et perdis un temps précieux à courir les routes.

En exposant ces faits à la connaissance du gouvernement impérial, je l'ai prié de nouveau de me donner la permission d'entrer dans le pays, et une lettre en conséquence pour S. H. le prince régnant.

Le gouvernement, prenant en considération et ma conduite tranquille et mes sentiments de fidélité, a bien voulu m'accorder cette permission, et m'a donné aussi la lettre demandée pour le prince, l'invitant à donner des ordres précis à qui de droit pour qu'aucun empêchement ne soit apporté à ma rentrée.

Je pars de nouveau de Smirne avec ma famille, et j'arrive ici, d'où j'envoie à S. A. la lettre dont j'étais munie, jointe

d'une pétition de ma part ; mais malheureusement la décision du Gouvernement impérial n'a par été exécutée.

C'est pourquoi, je viens prier V. A. de vouloir bien m'honorer d'une lettre pour le Prince, avec la quelle je suis persuadé que je pourrais entrer.

Je me permettrais, Altesse, de rappeler à votre haute connaissance que pendant tout le temps de mon exil, je n'ai jamais importuné V. A. de rien pour ma personne ; et maintenant que dans cette circonstance je mets tout mon espoir en V. A., serait-elle moins généreuse pour moi, Elle qui en a été tant de fois, et pour tous mes compatriotes ?

Je finis, Altesse, avec la conviction que Votre équité reconnue ne manquera pas à faire justice à ma demande.

J'ai l'honneur d'être avec le plus grand respect.

De Votre Altesse

etc.

N. Pleșoiano.

6/18 Juin. 1855.

Ruscuc.

Stefan Golescu către Pleșoianu

Paris,—Iulie 17—1855.
Rue neuve Saint-Augustin, 46.

Scumpul meu Pleșoene,

Scrisoarea ta ș'a lui Tell 'mî a produs cea mai mare bucurie; căci tăcerea vóstră în trei luni de zile nu sciam la ce se o reducú; aci credém, séu mai bine a dice bănuiam, ca nu cumva sê fiți bolnavi; când aflaiú de la Grădiștenu (Grigorie) că de la Constantinopole îl vestéu că Turcii începură a se purta mai aspru cu emigrații; imaginația, séu perfidia proverbială a Turcilor, imî arăta pe iubiții mei trei călători închiși în vre o temniță, pe acele pustii locuri unde nimeni n'ar mai putea să aște nîmic despre voi; altă dată, mergând și mai departe, vê vedém prada tilharilorú, séu chiar a funcționarilor împărătesci.

Judecă déră daca în asemenea gîndiri scrisorile vóstre au fostú pentru mine unú ce neprețitú și mult plăcut.

Descrierea pelerinagiului vostru m'a interesat fôrte (1), și mult ași fi dorit să fi fost cu voi. Cine scie pôte când vremile vor fi mai bune, a mai face o a doua căllătorie mai veselă și mai numărósă, nu ca esilați, ci ca ómeni cari, după ce 'și au împlinitú datoria lor către patrie, au dreptul de a resuffa și a petrece în căllătorii folositoare; căci nimicú nu face pe omú mai matorú, și cu o judecată mai sănătósă, de câtú voiajurile, care ne arată monumentele omenirii și ale Naturei, care este învêțătorulú cellú mai adevêrat; căci nu te amăgesce cu o elocuență falsă, putredă și mincinosă, ca a șarlatanilorú professori de ađi, pe care, de 'i ai crede, suntú în stare să 'ți denege esistința.

(1) Căllătoria Pleșoianului ș'a D. Christofi în Egiptéu și în Siria, după cum încredințedă D. Christofi într'o epistolă a sa.

Speranța ce 'mă dai că pe la luna lui Octombrie o să te îmbrățișești, mă umple de bucurie ; și vremea o să mi se pară lungă pînă atunci ; dér tot o se simțu că lipsesce un ce, căci ați plecatu trei de aci, și precum vedu unul numai se va întorce.

Marghiloman s'a întors în Paris, isgonit din Transilvania, și condusă pînă la Lipsca cu gendarmii.

Aci unii din Români, care au luat parte în Revoluția noastră, nu mai pot fi tolerați în staturile Austriei. Pe Magheru însuși l'au silit să plece ; se dice că s'a dusă la Veneția. Nu pricepă de ce ne ocolesce așa !

Parisul este acum plin de Bucureșteni ; pretutindeni dai cu ochii de dînșii. Mulți tineri au venit ca să studiese.

Cantacuzino, fostul Caimacam, se află aici ; dice că este cu noi, iar eu îl dau Dracului, căci cu dînsul se va lovi mai bine.

Celle din urmă publicații a le lui Eliade sunt infame prin calomniile, minciunile și scopulă la care prin elle va să ajungă. Va veni vremea odată să dea răspunsă greă pentru toate câte înșiră în memoriile sėlle. (1) N'am pe toate, căci nu le a împărțit de cătu numai pe la unii din emigrați ; și aceștia chiar le conservă ca nisce documente ; pôte că unele dintr'ensele le vei găsi pe la Constantinopole. Dacă nu vei afla acoalea Memoriile lui despre revoluția noastră, atunci scrie'mă să ți le trimițu ; însă, ca să ți le pociu trimită, trebue să 'mă dai o adresă a vre unui neguțătoră de la Marsilia, care să fie în corespondință cu Constantinopolu ; căci altminteri va fi anevoe.

Se dice că ar fi plecat acestu omă mare (Eliade)—mai mare de cătu toți Români, căci singură a voit binele Nației române, precum dice,—pentru Malta, împreună cu iubița Dumisale Contessă. De acolo ce se va face, Dumnezeu știe ; căci aici ar fi quisă că pôte se va duce în America. Ce mare Șarlatan !

(1) Negreșit *Memoriile intime*, reproduse în opera cu numele lui Rousso, *Suplément à l'histoire de Régnault*.

Și ce mică și mârșavă ființă! Să 'l ierte toți, precum l'am iertatū eū; căci însuși ș'a săpatū grópa.

Dér destul despre dînsul; ilū vei judeca și tu după ce vei citi celle din urmă producții.

Iubitulū meū Christofi spune'ī multe și multe din parte'mī. Ilū dorescū asemenea. Ca să pótă intra în țerră înainte de 56, nu credū. Ce are de gândū să facă? Il îmbrățiședū frățesce, ca și pe tine, scumpul meū Pleșoene. (1)

Adio!

Amicul teū,

St. Golescu.

No. 31.

D. Gr. Grădistenu către Pleșoianu.

Paris. 1/2 Febr. 1851.
26 Rue Dupleot.

Iubite Nae,

Am đis că nu voiū să vē mai scriū nimicū despre părerea mea în celle lucrate de Eliade; și voiū sē mē țiu de cuvintū. De nu respund dér la celle ce 'mī đici în scrisórea ta de la 5 Ianuarie, nu o lua drept impoliteță din parte'mī; ș'apol pentru ce să tot stricăm la hirtie? Nu vedī, și nu vedū, că nu suntem d'aceeași părere, și că ne am scrie și iar ne am scrie în deșert? Dv. nu criticați despre fata lui Chiriac, ci despre altele.

Eū am đis că, afară de fata aceea, în colo apelul este bunū; și tot așa đicū și acum. Dér care este fata lui Chiriac? Aci nu ne înțelegem; póte pentru că nu vreți.

Revoluțiile, frate, este adevărat, că se facū de mulțime; dér ca mulțimea să le pótă face, are sēū nu trebuință de cineva ca să înțelgă ce trebuie să facă, când, ce fel, pentru ce? Cată să prepare cine-va spiritele, să arate rēulū lucrulū pînă unde merge, de unde vine, cine este cauza? Cată să lucrede

(1) Originalul la D. Christofi.

alții mai înainte de mulțime ca la timp să fie mai compactă, mai tare, în una și aceeași credință? Nu poți să zici că nu. Acum te întrebă: eu, Domnia ta, Rosset, Brătianu, etc. etc., am lucrat pentru acesta? Dumnéta și eu de la cine am învățat să ne mai uităm și în lături? Rosset, Brătianu, etc. etc. erau cunoscuți de cineva? Cine este cellă care a lucrat înainte și mai mult? Pe cine cunoștea țerra mai mult? Allă cui nume era mai cu dragă pronunțat prin popolă, prin sate? Dicea cineva Grădiștenu, etc. etc? Său numai Iliș, Iliș, Eliade? Până când să fim tot orbi, și nisce nimicuri să ne orbécă, când începusem a crede că am câștigat vederea? Să fim smeriți; să dăm fie căruia allă se; și când dice Eliade că a făcută cutare și cutare, să nu băgăm de sémă unde, la ce colónă, la ce rindă; ci cum, și ce felă, pentru ce, și de ce?

Misterul ce zici că iar ai vădută în scrisórea mea, este pentru că ceea ce așu fi vrut să vă scriu nu v'o putém dice astfel. V'am dat ună alfabetă, și n'ați vrut să mai am și eu unul, ca să vă potă serie mai deslușită.

Ce a făcut trimisul Mălinescu? Cum a deslegat chestia națională? Cum l'aū priimită ambassadorii? Ce speranță cată să aibă cei ce l'aū trimis? Cei de la Brussa ce iscălituri i aū mai dat și lui?

Muscarii aū cerut să se mai facă proviție încă pe două luni; prin urmare nu se ducă la Aprilie.

Lui Solomon i a luat regimentulă, și l'aū dat lui B..... Blăd... Pe Solomon l'aū făcut adiotant, pe Salman șefu d'etat major domnescu, pe N. Bibescu comandant allă cavaleriei.

Ión Brătianu a sosit din *voyage*. Noi mergem ca racii. Cu al duoilea mai multe. (1)

Adio!

Amicul tei,
Grădiștenu.

(1) Originalul la D. Christofi.

Stefan Golescu către Pleșoianu.

Martie 2.—1857.—Miroménail, 41.

Iubite Nicule,

Am primit scrisoarea ta din 21 a trecutului; îți mulțumesc de amicia ta care te face să crezi că între emigrații sunt cel mai buu, și prin urmare altelele tău; eu însă declin această onoare, pentru că nu am inteligența cerută de a cărmui o țară. Dacă pentru aceasta ar fi destul o inimă patriotică și bună, nu m'ași da în lături; dar fiind că cred că aceste două calități nu sunt destule, de aceea susțin că amicitia ta pentru mine te înșală. Tot avem speranță că vom scăpa de grija de a allege un prinț pământean; până atunci să ne ocupăm de cele ce sunt mai grabnice. Voi să vorbesc despre firmanul pentru alegerea Deputaților. În țară ca și aici, este apreciat cum merită. Boliac trebuie să îți trimită o broșură mică asupra acestui firman; de aceea nu îți vorbesc cu deamăruntul, căci este bună mai în totă înțelegerea sa. Această broșură este făcută de Boerescu în conlucrarea cu Boliac; după ce a tipărit și a trimis-o, apoi a împărțit-o aici.

Asupra unui punct mai cu denadinsul nu sunt de părerea acestor doi conlucrători. Bibescu, fiind la Stambul, a susținut, față cu comisarul francez, cele următoare:—«Vous ne trouverez pas 17 paysans capables de remplir leur mission». Comisarul i a răspuns:—Nous comptons remuer 800,000 paysans — Là dessus, je vous donne 799,983 imbéciles. —Laissez moi croire que je trouverai 17 hommes de bon sens; c'est tout ce que nous leur demandons». Bibescu oare crede în adevărul că nu o să se găsească acei 17 săteni de bună simț? Nu, neapărat; ci a voit să dobore principul; n'a voit să se aplece într-o cameră cu 17 perechi de opinci;

iată ce l'a ofuscat pe dânsul; apoi nu este nenorocire ca chiar în ómenii de la 48 să se găsească, cari să manție tot aceeași părere ca Bibescu și consortii? Știi că Eliade a susținut'o și o susține în țerră; îi urmează acum Boerescu și Boliac; apoi nu merităm óre ca țerranii să dea cu pietre în noi când vom intra în țerră? Dumnealor susținú, ca să'și apere tesa, că cu regimul de ađi țerranii or să fie influențați, și nu o să alleagă din sînulú lor pe cei mai capabili, ca la 48; dar atunci, care este dovada că tot cu acestú regim nu o să fie asemenea influențați ca să aleagă pe cei mai rei din alte clase, ca să represinte drepturile lor? Și în aceste doué alternative, care este adevératul Românú care n'ar dori mai bine să vedă într'o adunare română, după atátia secolú, 17 perechi de opinii, de cât 17 advocați, îmbrăcați boeresce, și sprijiniadú rêu drepturile țerranilor? Iată ce produce spiritul de partidă! Iată asupra cărui punctú din acéstă broșurá protestedú ca Românú, și ca unul din cei ce a luat parte la 48. Daca Boliac și Boerescu n'ar fi voit să aibă gloria că ei cei d'ântéiu au denunțat defectele coprínse în firman, daca până a nu tipári broșura ar mai fi consultat și pe alții, n'ar fi căđut ađi în păcatul de a da putere ăseilor D-lui Bibescu, că țerranii nu sunt în stare să'și apere drepturile lor. Așa dar, de împártășești ideea mea, scrie pe la cunoștințele tale din țerră că broșura aceasta este o apreciație individuală, iar nu colectivă; și că asupra punctului unde tratédă despre țerranii, este greșită; căci partea cea mai sănátosă din emigrație menține dreptul ca țerranii să'și alleagă represintanți din sînulú lor.

Respunsú prin graiú ni s'a dat la hârtia nóstră, că guvernulú francesú, chiar în interesul Principatelor, nu trebuie să provoce ellú chestia proscrisilor; că această inițiativă trebuie să vie din țerră; și că atunci o va susține. Maică-mea imi scrie de la 16 că de sigur a încredințat'o cine-va că Vodă Ghica a scris la Constantinopole ceréndú intrarea proscrisilor. 'Mi a scrisú asemenea că o adresă s'ar fi sub-scris la București, fără distincție de partidă, și că s'ar fi dat Caima-

camului, cerând întorcerea proscrisilor; dér maică-mea, nescrîindu-'mi nimic despre aceasta, nu 'mi vine să cređu. Frații mei încă pînă la 16 nu sosiseră în București.

Nu cred, iubite, că boerii vor fi atăt de proști și de ticăloși ca să ceară de ce mi de Turci; nu dóră că n'ar cere de ce mi de Muscăli, dér nu îndrănescu. Cât despre Turci, mi se pare că, după părerea Porții, nu mai póte conta că are mulți partizanî în țerră; de aceea nici nu'mi vine să cređu că ar fi putut face o asemenea cerere. (')

Al tđu frate,

Stefan.

No. 33.

Pleșoianu către D. Christofi.

Bucuresci, 16 Octombrie 1857.

Iubite Christofi,

Răspund la amândouă scrisorile tale de la 12. În adevăr, Românii își împliniră cu multă focu missia lor; dér să nu gândești că s'a terminat lucrul; șireți avem și în intru Camerei și în afară; și acești șireți prilejurî caută că ne incurce, și să ne dedicem; pe de altă parte, D.D. Comissari voescu să ne întrebe asupra chestiilor interioare, și ceru ca noi să le răspundem; prin armare să ne bage în forme mai 'nainte d'a sci noi dacă o să ne dea séu nu acellea ce am cerut; și ca să ajungă D.D. Comissari a ne convinge că trebuie să le răspundem, impiegă fel de fel de argumente; noi cu tóte acestea suntem tari în hotărârea noastră, d'al ruga să ne lase a aștepta hotărârea Congresului; pe de altă parte, atăt Stirbei cât și Bibescu, Ghica și Sturđu, își grămădescu ómen

---

(1) Originalul la D. Christofi.

și bani la Paris spre a concura, pentru ce? pentru patrie? pentru mântuirea și mărirea ei? nu! ci pentru a ajunge la tronul României-unite (căci de unire nu ne indoim); și cu toate acestea și Bibescu și Stirbei au iscălit actul unirii și cele l'alte. Astfel vă vedeți că nu călcăm încă pe flori, ci pe spini; sperăm numai în patriotismul Românilor a triumfa, sau cel puțin răul să nu vie de la noi și prin noi. De la a VII ședință, Vineri, se lucră la memorandu asupra acelor patru puncturi, care are să se dea D-lor Comissari; și cred că nu se va termina mai curând de 4 sau 5 zile d'acum înainte. Și la acestu memoaru D.D. Comissari se amestecă, nu în redacțiune, ci d'a se da în desbaterea classelor, pe urmă să vie în adunarea generală; și avem a ne gândi. Frații Moldoveni cât p'aci erau să intre în chestiile din intru, dar pînă aji credem că n'au intrat, și nici că vor intra.

Dă să citească astă scrisore D-lui Chițu, și să mă ierte că nu le am scrisu astă dată, fiind-că n'avuiu nimica însemnat. M'am bucurat foarte multu de patriotismul înflăcărat al concetățenilor mei, lucru de care nu m'am dovit; pocit dice cu dreptu cuvintu că Craiovenii să potă alătura cu Bucureștenii; cu toate că nici un colțu al României unite n'a simțit mai puțin bucuria aceasta. (1)

Amicul D-le,

N. Pleșoianu.

---

(1) Originalul la D. Christofi.

D-na Elisa Pleșoianu către D. Christofi.

Hyères, 24 Ianuariu 1859 st. n.

Domnule Christofi,

Am citit cu cea mai vie simțire și plăcere rândurile ce mi adresezi mie. Intr'ânsele vedu totă solitudinea unui afecționat și frate. Dă să am curaj; cred că am arătat mai mult de cât pot deștepta cine-va de la o femeie. Dv. nu știți în ce poziție mă aflu de când sînt aici; căci toate scrisorile care vă scriam trebuia să le citesc și Pleșoianului, și nu vream să știe cât sînt de mîhnit; căci 'i așa fi făcut rău cu asta. Abia găsiu un moment să 'i scriu scrisoarea asta, fără să știe ellu. Trebuie să știți, că de două luni nu s'a mai dat jos din pat și că din și în și devine mai slab și mai neputincios; în sfârșit de vre o două zile 'i a cam lipsit și pofta de mîncare; și sunt două nopți de când le petrec pe fotoliu lângă patul lui; căci nu pot dormi; și cu toate astea am făcut tot ce am putut ca să nu mă vadă tristă și cu lacrimile în ochi, ca să nu 'i fac rău; imi păstresu nopțile pentru ca să dau curs durerii melle. Doctorul imi spune că este într'o stare foarte gravă, căci plămînul din stînga este mai de tot destrus; dar fiind-că 'i rămîne plămînul din dreapta foarte sănătos, este speranță să scape. Vedeți d'ér, scumpul meu amic, câtă dreptate am să fiu mîhnit! Când mă gîndesc că pot să se întample vre o nenorocire, ah! Dumnezeu! cum sunt singură, fără să cunosc pe altu cineva de cât pe doctor și pe spițer, ce o să mă fac?

Elisa Pleșoianu

26 Ian. 59.

Singură pe pămînt! Aseră la 8 ore scumpul nostru Nae și a dat sfîrșitul. Nu vă pot scrie mai mult. (1)

Amica Dv,

Elisa Pleșoianu

(1) Originalul la D. Christofi.

A son excellence Sarim Pacha, gouverneur de Brousse

Excellence,

Vous connaissez déjà l'état maladif de ma femme et de moi, qui date depuis l'hiver passé, et dont nous avons patiemment et tacitement enduré les maux jusqu'à ce jour.

Mais le nouveau mal dont je suis atteint depuis quelque temps, la nostalgie, accompagnée de palpitations de coeur, nous a réduits au plus affreux désespoir.

Excellence, je crois que Mr. le docteur Mazoki vous l'aura déjà dit qu'il n'y a que le changement d'air et la distraction, que pourrait me procurer le séjour de quelque temps à Constantinople, qui puissent me sauver.

Dans la confiance, qu'après avoir si paternellement contribué à l'assurance de notre existence par les généreux subsides qu'ont été accordés aussi à ma femme par votre bienveillante intervention, vous ne vous refusez pas de contribuer à nous rendre aussi la santé, j'ose encore vous supplier de vouloir bien intercéder à ce que j'aie la permission d'aller passer avec ma femme un ou deux mois à Constantinople.

Sûr, Excellence, que par votre bienveillante médiation, j'obtiendrai aussi cette nouvelle grâce que nous sollicitons à genoux, veuillez agréer le renouvellement de notre reconnaissance infinie, et les hommages respectueux de celui qui a l'honneur d'être,

Excellence,

Votre très humble et très obeissant serviteur. (1)

1851.

Ioan Negulici.

---

(1) Conceptulă acestei suplice illă posedăm noi, încredințată de vduva lui Negulici, din preună cu epistola ce urmăsă, și alte epistole ce se vor publica în broșurele viitoare.

N. Pleșoianu către văduva lui Negulici

Constantinople ¼ Iulie 1851.

Dómna mea,

La sosire 'mă aici, am priimită scrisórea Dumitale. O! câtă m'a intristată, D-na mea! Câtă am simțit de mult nenorocirea ce am găsit într'ênsa, nenorocire ce am aflat după drumă.

Perderea D-lui Negulici, credă foarte bine că v'a fost simțitoare, pentru că ne a fost simțitoare și noă. Terra a perdut, Dómna mea, în D. Negulici un bărbat bun, un adevărat fiu; l'a perdut ca s'o ajute la nevoile ei, nu l'a perdut însă din memoria sa.

Am destule cuvinte ca să scriu multe asupra acestui subiect; durerea însă ce mă coprinde oră de câte oră vorbesc de ellă, mă opresce d'a merge mai departe. Da, Dómna mea, vă mărturisesc în sinceritate, că am simțit foarte mult; și nu sunt singur la această simțire.

Vă dau dreptate, D-na mea, să diceți că esc nenorocită, după pierderea unui așa de bun bărbat; mângâete cel puțin că nu esc singură, ci în companie de atâția frați ai sei, ce împreună cu mama lor nu'l vor pierde, pe câtă vor trăi, din memoria lor.

Vă cer permisia să sfârșesc aci; și să vă rog a primi dechiararea simțimintelor mele de stimă și amicitie, eu care am onóre a fi Al D-le frate și sincer amic. (1)

N. Pleșoianu.

P.S. Am priimit hirtiele ce 'mă ai făcut onórea a le confia mie.

---

(1) Originalul la D. Christofi — Veți și Epitaful lui Negulici la Notte No. III.

Eliade către C. D. Aricescu.

Constandinopole, 1855 Mai 11.

Amatul meu Domnule,

Cu mare mulțumire am rievut scrisoarea D-le din 27 Aprilie. Sunt simțitoru la tôte câte 'mî scrii, și 'mî place a crede că esci espressa junimeî române.

Mulți m'aă tratatü de ambițios, și aă avut și aă cuvintü. Sunt mai ambițiosü de cât ceea ce me credü. Ambiția mea n'are margini; că in locü să ämble ca a altora după o vătășie de țiganî, a umblatü să caute a domni in inimele junilor, ce îți ducü numele pinä in secolii cei mai depărtați; a cătat iarä să afe adevërul, fie in limbä, fie in litterarurä, fie in sciințe, fie in istorie, *fie in politicä*; și adevërulü este etern; și pinä voiü fi cu dënsul, și ellü cu mine, sunt sigur de eternitate. Apoi este ambiție mai fără margini de câtü acësta? Ea m'a împinsü pinä a face reü copiilorü mei, a'i läsa săraci, lipsiți de tatä și de instrucția cuvenită la etatea lor. Ambiția a fostü mare; nu sciü insä de m'a dusü unde am voiü să ajungü: la adevëru și la inima necorumptä a junimii; de voiü fi ajunsü la una, am și pe ceel'altä.

P.S. Te rogü, mai prescrie'mi acelle versuri «Frunđä verde liliac» și trimitele la familia mea ca să mi le espediede cu occasiune sigurä; pe celle d'antëiü le-am uitat in hirtii la Bucuresci. (1)

---

(1) Veți acellü cãnteön la Notte, sub Nr. 1.

Originalul acestei epistole il posedä editorulü acestei colecțiuni.

NB.—Acëstä epistolä a mai fost publicatä in *Columna lui Traianä* No. 5 din anul 1873

Conceptul unui apelu allu lui Eliade către Români, datu lui Pleșoianu ca să 'lă trimiță în țerră ca din partea acestuia. (1)

Oare cine a ȃisū cā totū omulū și totā nația meritā sōrta în care se află ; și adesea m'am gândit daca este unū adeverū acēsta, saū o espressie eșită fără socotința dintr'unū necađū, seū ură, seū disperație ; însă din ȃi în ȃi tot se mai adeverēdă acēstā părere.

Grecii, când erau crescuți sub legi libere ce producēu Leonidi, Temistocli, eroi și învățați, cetățeni generoși, acei Greci nu merita de cātū sōrta de înflorire în care se afla, pentru că 'și o pregătea singurī.

Când legile începurā a fi călcate în piciōre, obiceiurile a se conrumpe, egoismulū a cresce, și a face din fe ce Grecū unū sfemeatū, indiferent la alle patriei, atunci la celle d'ântētū cercārī alle vrājmașilor, Grecii perdurā patrie, și libertate, și luminī ; și din vēcū în vēcū, ajunserā în sōrta de întunericū, robie. depravație, sōrtā ce o merita ; căci 'și o pregătisserā.

Pină cândū sufferirā acea sōrtā, o merita ; când se scularā ca unū singurū omū, și ȃisserā cu toții *morți seū liberi* și ținurā ȃece anī lupta, atunci își crearā și patrie și libertate ; și sōrta în care se află o meritā.

Ce făcurā Grecii ? Unii munciaū ; și alții, espatriați prin Franța, Germania, Russia, preparaū callea prin ajutorul ce le trimitea frații lor, ajutorū ce se înmulția și însuși de la obolul vėduvei.

Românii gemurā în delungū sub Fanarioți, și glasulū lui

(1) În capulū acestui conceptū, scrisū de Eliad, se citește aceste cuvinte, scrise de Pleșoianu :

„Acēsta 'mi a dato D-nu Eliad ca s'o trimit în țerră ca din partea mea.---Despre datā, trebuie să fie din anulū 1850.

Vladimirescu îi făcură a se deștepta, și a se scăpa de sórta în care se afla; scăpară de Fanarioți, și se reconstituiră în domnirea lor; însă sórta atâtă li se îmbunătăți, pe câtă a ei se gândiră a o îmbunătăți, pe câtă egoismul făcu pe fie care ași căta de alle salle numai; pe cându neinvățătura și 5 milióne de ómenî făcu a numai sci cine sunt, ce sunt, cum sunt, ce drepturi au ómenii, și daca sunt ei ómenî séu vite? Pînă când aceste întrebări nu 'i deșteptară, ei nu avéu altă sórtă de câtă aceea ce o merita.

Cându se sculară cu toți ca unu singur om, și mișcarea lor de trei luni fu numai ca o serbătóre, din acésta nu traseră alt de câtă să vorbescă lumea de dînșii; să afle că și ei simtă, și ei se gândescă ca ómenî; nu însă că și merită a dobîndi ceva; căci tot lucru se cumpără pe preculă seú; și Dumneđeú nu plătesce fie căruia de cât după munca sa, după faptele salle.

Cei cari se sculară pentru binele țerrei, nu fură oameni cari să nu'și aibă fie care o poziție; și hotărîră a pierde tot pentru binele publică; a perde pe lângă stare, și viitorul, de va cere trebuința. Și cu adevărat perdură tot. Ei merită starea séu sórta lor; pentru că de vor avea laudă, li se cuvine; de suntă nenorociți, iar li se cuvine, căci au vrut a se jertfi pentru ómenî *nesimțitori și ingrați*, ce ar fi voit să le pice binele de sus, fără ostenelă; séu erau mulțumiți ca vermele la rădăcina hrénului. Ori în ce sórtă se vor afla acești emigrați, bună séu rea, o merită; însă și voi, fraților, ori în ce sórtă vă veți afla, o meritați. De simțiți că astfel cum e țerra nu e bine, și nu faceți nimic, nu vă gândiți nimic, meritați să vă vie și mai rău.

Grecii avură, cum đisseiú, case, contribuți, și sume din sărăcia lor de dispusú, pentru ori ce cheltuială în binele publică. Binele nu vine curînd, însă vine déca lucrăm bine. Câte nu s'ar putea face daca emigrații ar avea mijlóce a deștepta țiparulú Europei? Astăzi una, mâine alta, pînă ne-ar cunósce lumea, și pe noi și drepturile nóstre; însă peste 40 inși n'au nici hrana din tóte dillele, unde în țerra lor aveú de tóte.

Aceștia ce pot face fără ajutorul Vostru? Ei perdură tot pentru voi; și dacă voi nu scóteți nici din prisosulú vostru a face o cassá comuná, și o țerra întrégá nu va fi în stare a trimite nici câte 100 de galbeni pe luná, atunci fiți siguri cá Românií nu meritá altá sórtá de câtá aceea în care se aflá; și care le va veni după faptele lor, după simțirea lor, după judecata lor.

Nu e mare lucru, frate; spune la cine te încređi, și aceea altora, să dea și pentru țerrá, pentru viitorulú copiilor lor, ceea ce ar arunca la unú cáine: cáci câte o para pe anú de ar da fie ce Român, mult bine li s'ar face în streinátate. E-poha acésta nu or s'o mai aibá curínd; oamenií ce aú muncit în țerrá pentru dinsa, ce 'și aú jertfit tot pentru dinsa, n'or să tráescá câtú lumea; și va mai trece mult piná se scóțá țerra oameni cu acelle cunostințe, cu acea esperiință, cu aceeași cáldură, și cu aceeași hotárire a jertfi tot. Acești oameni sunt astáđi în streinétate, acolo de unde pot face bine țerreí; cáci pot și a scrie și a vorbi, și se pricepú și a lucra mai bine. Nu'í lásați fără mijlóce. Dacă nu ca Románi, ca ómeni, ca creștiní, înlesniți'í. Nu o s'e v'e spínđure nimeni, cáci faceți bine. Fiți cu minte; nu conspirați, nu criticați; țineți-v'e pe drumul legilor; a v'e teme însă de a face binele, a înlesni nisce ómeni ce n'aú făcut nici unú réu, ce 'í ați recunoscut voi, 'í a recunoscut Pórta, ce v'a apárat de tóte (nedescifrabíl) în care au cáđut pradá alte popóre, cari n'aú eșit din drumul legalú, a înlesni asemenea ómeni din datorie de frate și creștinú, dacă și de asta v'e temeți, fiți siguri cá este o dreptate dumneđească ce nu dórme; și aceea v'e prepará o sórtá aú cária voi singuri sunteți făcători; séú veți addormi cu asemenea așternuturi de indiferință, de egoism și de temeri fără locú, ce v'e preparați. (1)

(1) Originalul la D. Christofi.

Epistolă a D. Bolliac către Prințul Napoleon, președintele Republicei franceze.

Paris, $\frac{1}{2}$ Aprilie 1852.

Monseigneur,

J'ai l'honneur de vous prier de m'accorder une audience particulière, dans laquelle votre Altesse Impériale me permettra de lui exposer quelques considérations d'un haut intérêt, sur la situation véritable de la Roumanie.

Sous le règne de l'Empereur Napoléon, les capitulations concédant à la France le droit de parler en faveur des chrétiens, recevaient leur pleine et entière exécution. La restauration, eu laissant mettre en dehors du Congrès de Vienne, le peuple roumain, sur le quel la Porte n'a qu'un droit de suzeranité, l'a livré de fait à la Russie. Le Gouvernement de 1830, dont les bases étaient aussi faibles que sa durée, a été éphémère; gouvernement sans dignité à l'extérieur, n'a jamais eu le bras assez fort pour relever le drapeau de la France. Les Roumains, Monseigneur, ont foi dans le nom que vous portez; ils espèrent que votre sollicitude s'étendra sur toutes les nations, et sur eux en particulier; et que la Diplomatie française reviendra aux grandes traditions, suivies par des Princes tels que Louis XIV et Napoléon.

Les Valaques descendent des Celtes et des Romains; ils forment une Nation guerrière, gallo-latine, de douze millions d'âmes. Ils sont maîtres des Carpathes. Leur pays est protégé par le Danube et par la Mer Noire. L'Empereur Napoléon avait apprécié l'importance topographique d'une contrée qui peut, en cas d'éventualités, servir de rempart et de levier contre trois Empires. Le sol roumain est fertile, les forêts y sont immenses, et garnies de vieux arbres propres à la Marine; les produits des mines sont précieux et très

variés, elles renferment l'or, le cuivre, le fer, le mercure, le bitume etc. De telles richesses ne sont-elles pas de nature à encourager le développement du commerce français dans les Principautés danubiennes ?

Les Roumains présentent, Prince, un tableau digne d'attention, celui d'un peuple gallo-latin, qui a sa langue, sa littérature, son génie national propre, mais empreint de la civilisation française. La lutte inégale que ce peuple soutient pour repousser les envahissements de la civilisation asiatique du Moscovite, la résistance qu'il a opposée pendant quatre siècles au Turc incivilisable, dont il a émoussé le yatagan, alors menaçant pour l'Europe, ne peuvent manquer de lui gagner les sympathies de votre Altesse Impériale.

L'histoire a constaté, Monseigneur, que quand la France, notre soeur aînée, est dans la prospérité, le bien être renaît dans les pays roumains ; que lorsque, au contraire, elle essuie des revers, comme ceux de 1814 et 1815, les mauvais jours reparaissent dans les Principautés danubiennes. Chaque fois que la France a été éprouvée, les dilapidations de toute espèce ont ruiné le trésor de l'Etat et le pays, la confiscation et le séquestre ont été rétablis ; le knout des Russes, le cimeterre du Turc, ont pris la place des lois suspendues ; Bucarest, ce foyer de la civilisation de l'Europe orientale, cette ville de Palais, citée pour l'élégance, la douceur des moeurs, l'hospitalité de ses habitants, pour l'instruction de sa jeunesse élevée à Paris, ou par des instituteurs français, Bucarest s'est voilée, et a pris chaque fois l'aspect d'un camp de barbares. Cette transformation a été si rapide, si subite, si frappante, qu'on ne peut la comparer qu'à celle des grands lacs, dont les eaux claires, aux reflets d'azur, prennent une teinte lugubre, aussitôt que les nuages couvrent le soleil. Le soleil pour nous, Monseigneur, c'est la France.

A l'exception d'une coterie bureaucratique, composée de quelques ambitieux, imposés et soutenus par le Moscovite, il n'y a pas de partis chez les Roumains. Ils sont tous animés d'un même esprit. Le manifeste qu'ils ont adressé à plusieurs

réprises à tous les Cabinets de l'Europe, contient le programme de leur régénération, basé sur les lois éternelles des sociétés, l'ordre et l'humanité.

Ils demandent l'union des deux Principautés, un Prince étranger de sang latin, le respect des traités, la reconnaissance de la nationalité, des institutions en harmonie avec les besoins du pays, l'amélioration et le développement du bien être de toutes les classes, la suppression du servage, enfin l'abolition de la traite et de l'esclavage.

Je partage avec mes compatriotes l'espoir que, sous le gouvernement de votre Altesse Impériale, l'action providentielle de la France s'étendra à un peuple gallo-latin, qui se considère comme membre de la famille française; et que le despotisme n'osera plus, comme cela a eu lieu depuis 1815, faire fouler par ses hordes sauvages le sol et les droits de la Roumanie. (1)

Je suis avec respect, Monseigneur,
de votre Altesse Impériale,
le très humble et très obéissant serviteur.

César Bolliac.

5 rue de beau... Paris

---

(1) *Estrasă din Choix de lettres et mémoires sur la question roumaine*, par M. César Bolliac—1852-1856. Lithog. Goyer, 7. p. Dauphine—Paris.

ÎN NUMELE POPORULUI ROMÂNŪ

DREPTATE-FRĂȚIE

GUVERNUL PROVIZORIU ALŪ ROMANIEI

Pentru cauza sacră la care a luat parte eminentă, și pentru capacitatea d'a ține postul de secretar de care avu o imperioasă nevoie, guvernul provizoriu numesce secretar al guvernului pe D. Constandin Romanescu.

Domnu Eliade i va face cunoscut dispoziția guvernului provizoriu.

(Suscriși) Stefan Golescu, Hristian Tell, Ioan Eliade, Gheorghie Magheru, Maior Pleșoianu, Preotul Șapcă.

13 Iunie 1848.

No. 20 — Craiova.

In tabăra regenerației (1).

---

(1) Originalul îl posedă D. C. Romanescu. — Acestă decretă nu figură în *Monitorul* dela 48, și nici în vre o altă fôie din acea epocă.

**Rapportul lui Dervișu Pașa, Comissar otoman
în Principate, în privința administrațiunii
principelui Stirbei.**

București — Decem. 1854.

Am sosit în Bucuresci la ¹³/₁₅ Augustu, anul corent. Știrerea viitoare a întorcerii a Alteței Sêlle Principele Stirbei în România, respîndită în țerră ca uă nouă nenorocire, produsese uă nemulțumiro generală în classa Boerilor și în partidul național; într'unu cuvînt, opposiția să părea că se întinde în totă țerră, și mare maioritate acelor ce mă vedea accusa pe principe de înaltă trădare către Î. Pôrtă.

Impressiunea acestei stări de iritațiune în care aflam spiritele a fostu atât de adâncă assupră 'mî, în câtu am cređut unu moment că sprijinul forțelor militare ar fi neapărat trebuinciosu spre a manține ordinea publică la sosirea Alteței Sêlle; măsură cu atât mai tristă și regretabilă pentru țerră, că, de la retragerea Rușilor, țerră se bucura d'ua liniște desvîrșită, sub egida armatei imperiale a Augustului meu Suveran.

Capetele d'accusație contra Prințului Știrbei se pot resuma astfel :

Nesuppunere sistematică către guvernul Majestății Sêlle Imperiale Sultanul ; simpatie întrégă pentru Russia, și trădarea tuturor intereselor țerrii în favoarea politice cotropitoare a acestei din urmă puteri, printr'un sistem de delapidare a finanelor publice, și de corupțiune imitată (puisée) din scôla curat rusescă.

Am împărțit d'eu lucrarea mea în două părți : politică și administrativă.

PARTEA POLITICĂ

Este știut că guvernul Majestății Sélle Sultanului a aflat, dintr'ua epistolă a prințului Ghica al Moldovei, cu data din $\frac{25}{7}$ Iunie 1853, că Impăratul Rusiei invitase pe cei doi prinți a întrerupe relațiile lor cu Sublima Pörtă, și a înceta trimiterea tributului. Alteța Sa Reșid Pașa, prin epistola sea de la 25 Iunie, transmise principelui ordinul Sublimei Porți d'a părăsi Moldavia, fiind că Russia atacase prin acestu act arbitrar sistemul Principatelor în bazele sélle; și fiindu că essersiciul autorității legitime devenea imposibilu în acea stare de lucruri. Alteța Sa avusese îngrijirea d'a adăoga încă că, în cađul cându Prințipele n'ar voi a se supune acestui ordin, Sublima Pörtă va lua măsurile cuviincioase ce i le dicta interesele și drepturile sélle.

Asupra acestui ordiun, Prințipele Știrbei convocă Divanul Ad-hoc, sub numirea de Adunarea generală; și adăogând la membrii permanenți un Mitropolit și pe Episcopii de Buzău, de Râmnic și de Argeșu, făcu un răspuns Sublimei Porți prin care dicea că această Adunare rógă pe Prințipe printr'ua adresă a nu părăsi țerra, în împrejurările critice în care se afla atunci; și ceru nouă instrucțiuni.

Aici opinia publică accușă pe Prințipe că a surprinsu în această circumstanță religia guvernului otomanu, pentru interesul seü personal, și în interesul Rusiei, comițend prin urmare un act de înaltă trădare.

Divanul ad-hoc a fost convocat, nu în urmarea unei dorințe esprimată liber din partea majorității Boeriloru, ci numai prin instigare a consulului Rusiei, în înțelegere cu Prințipele; și că adresa acestei Adunări presintată Porții, ar fi fostu preparată mai din 'nainte prin influința directă și consiliile aceluiasi consul, și impusă Adunării pentru a o subscrie.

Cercetările melle asupra acestui obiectu se resumă astfel:

La 2 August, D. Colcqoum (consulu englesu) dete official principelui scrisorea Alteței Sélle Reșid-Pașa; și priimi, ca și colegul seü consulul frances, promissiunea verbală că se va sup-

pune ordinului Sublimei Porți, și că va părăsi țerra în 3 zile. Intr'adevăr, după câteva zile principele făcea pregătirile de plecare; bagajul se era gata, și caii de poște comandați. După părerea unora, acesta nu era de câtă uă prefăcătorie.

Fiind că D. Colcoqum stăruia să aibă un răspuns înscris, la 7 August s'era principele trimis pe secretariu se u a' anunța că nu p'ote părăsi țerra, fiind că Boerii se oppun la plecarea sa, și fiind că Divanul are a fi convocat spre a delibera asupra acestui obiect.

La 9 August Divanul se adună, într'un mod estraordinar; și presintă principelui uă adresă subscrisă prin care 'l ruga să rămâie în țerra (1).

T'ote informațiile luate din sorginte mai multă sau mai puțin demne de credință, se unesc asupra acestui punct, adică: că convocarea acestui Divan a fost în realitate (au fond), rezultatul instigărilor principelui și al consiliilor consulului rusesc; și că adresa a fost preparată mai din'ainte de secretarul de Stat, Iónnū Manu, și impusă Adunării. Din ceea ce urm'ea, se va vedea până la ce punctă această asserțiune este întemeiată.

Unul din membrii Divanului a declarat ceea ce urm'ea: «Divanul, țice ei, a fost convocat a provoca opinia sa asupra circumstanței de față. Cu câte-va zile înainte de reunirea Divanului, D. Iónid, care nu era deprins a m'ă visita, se înfăciș'ea la mine, și 'm' spunea că consulul rusesc voeșce ca adresa să fie adoptată de Divan; căci alt-fel refusul ar avea grave consecințe pentru membrii seși.

»In ședința aceea uă comisiune fu numită a redacta adresa într'uă cameră deosebită. Iónū Manu citi conceptul adresei preparat mai din'nainte.

„Ni se observă că e de prisos a se face mențiune în adresa de curtea protectriță; dar D. Manu răspunse că nu trebuie nimic schimbat în redacțiunea acelei adrese, făcută de dânsul în înțelegere cu consulul rusesc; și că trebuie a ad-

(1) Veđi Anexa Lit. A, pag. 123, și Lit. B, pag. 125.

duce aminte Turcilor că nu sunt singuri a decide despre sora noastră.

«Regulamentul organică prescrie că, dacă majoritatea acceptă o propoziție, minoritatea trebuie să o subscrie și dăna din-preună cu toți cei alți membrii.»

Conceptul lui Iancu Manu, despre care vorbesc această declarație, există; și e scrisă chiar de mâna sa.

Un alt membru din cei mai eminenti ai Divanului mi a declarat:

«Am fost invitat să assist la desbaterile Divanului. N'am auzit nici o desbatere asupra acestei împrejurări. Tota Adunarea a scrisă adresa într'o tristă tăcere; și eu am urmat essemplul colegilor mei.»

Un al treilea membru, nu mai puțin de credință, a făcut următoarea depoziție:

«Divanul a fost convocat extraordinar, și prințepile spre a fi consultat ce era de făcut în împrejurarea de față.

«Secretarul de Stată citi scrisoarea Alteței Sella Reșid-Pașa; și președintele consiliului invită pe membrii Divanului a face o adresă către Prințepile, spre a-l ruga să nu părăsască țerra; și însemnă mai mulți membrii pentru redactarea acelei adrese

«Am aflat în urmă că conceptul acelei adrese era făcut mai din înainte, și addus de secretarul Statului în sinul acelei comisiunii de poruncială.»

Un al patrulea membru, cu o înaltă poziție (très haut placé), mi spusse ceea ce urmă: :

«Cu câte-va zile înainte întrunirii Divanului, Iancu Manu se presintă la mine, angajându-mă a ruga pe prințepile a nu părăsi țerra.

«Președintele Consiliului Miniștrilor a invitat Adunarea ca să voteze o adresă Prințepelui, ca să rămie în țerra. Atunci o comisiune fu numită pentru redactarea acestei adrese într'oa cameră deosebită; și apoi noi toți am suscris, fără nici o altă procedură.»

Trecu acum la alte împrejurări, care au precedat și au urmat ocupațiunea rusescă.

Se accuză prințepile că tot d'auna a întreținut relații confidentiale cu Russia, și că a pădit tăcere către Sublima Pota

despre pregătirile de invasiune, când el avea cunoștință cu mult mai înainte despre trecerea Prutului de către armata rusescă.

Acastă acuzațiune, care e foarte gravă, are nevoie a fi bine dovedită. Dacă într'adevăr uă asemenea corespondință există, este mai cu neputință a o posseda (la saisir), mai ales într'un timp așa de scurt.

Se afirmă că, către finele lunii Noiembrie 1852, Principele priimise uă epistolă confidențială de la generalul Niépocoutcky, care-lu înștiința despre pregătirile Rusiei pentru uă ocupație în curând a Principatului. Consulul Angliei și al Franciei au auditu și ei vorbind de acastă scrisore, dér cu multu mai târziu.

Este un faptu siguru că la începutul anului 1853, între Martie și Aprilie, sgomotul unei ocupațiuni a țării de către Ruși se lătise tare în București.

Mai totă lumea era convinsă de acesta, afară de Principe, care, până la trecerea Prutului, assigura că nu crede nimic.

Uă persoană bine informată mi a spusu că la acea epocă D. Sima din Vienna trimisese la Bucuresci uă scrisore a Contelui Orlof, cu următoarea adresă:

«Escelenței Sêlle Generalului Rudiger, comandantul trupelor rusesci în Valahia.»

Se dice că acastă funcțiune fusese într'adevăr încredințată un minut acestui generalu.

Se mai dice încă că consulul Rusiei ar fi adresat la acea epocă uă cerere oficială Ministerului de interne spre a constata prețul furagelor.

N'am pututu verifica acastă circumstanță; este însă de notorietate publică că palatul era a fi ocupat de principele Paskevich.

Către mijlocul lui Mai, D-lu Khaltchinski se dusse în Besarabia lângă Principele Gortcheakoff.

Se acusă Principele că cu acastă ocaziune ar fi scris lui Gortcheakoff uă scrisore confidențială, spre a-l informa despre pregătirile Turciei pe țermul drept al Dunării; cum și de măsurile luate deja în Valahia pentru priimirea Rușilor.

Nu potu afirma acestu faptu, neavându în sprijinul seu ca

probe de câtă asigurări verbale; dér voiă face mențiune de nă circumstanță importantă.

Cu câtva înaintea trecerii Prutului, D. Poujad, ducënduse la principe, l'a întrebat, în mod official, cum înțelegea a concilia datoriile s'elle către Pôrta Otomană cu obligațiile s'elle către Curtea de la St. Petersburg? Principele la acéstă întrebare a pădit nă tăcere absolută.

Am citită coppia corespondinței oficiale din Iuniă dintre Principele Stirbei cu principele Gortcheacoff la Kiseneff.

Generalulă russă informésă pe Principe despre viitorea ocupare a Principatelor, ș'adaogă că consulul russă a avut missiunea a iniția pe Principe despre motivele ce au determinat pe Impăratul a ocupa aceste țără.

Principele în respunsulă seă asigură pe generalulă russă că autoritățile din țerră vor da tot concursulă posibilă trupelor imperiale; și termină esprimându'și nerăbdarea sa d'ală asigura și prin graiă despre devotamentul seă pentru serviciulă Impăratului.

Pe lângă copiile acestei corespondințe, se află și offisulă principelui către Consiliul administrativă, No. 1114 din 11 Iuniă 1853, spre a lua măsura necesariă pentru trebuințele oștirii rusesce, cum și a Notteî comunicată de autoritățile rusesce relativ la modulă de aprovizionare.

Nu știu daca Principele a făcut la timpă S. Porți cunoscut acéstă comunicare.

La sosirea avangardei rusesce, sub comanda generalului Anrep, nă comisiune officială de Miniștrii a fost trimisă la frontieră spre a felicita armata de invasiune.

Ginerile Principelui, D. Plagino, atunci prefectă allă poliției, pusse a se face un immensă cortă (tente) triumfală la Colintina. Boierii priimiră ordină a se duce acolo în uniformă, spre a primi pe Ruși. Mitropolitulă cu clerulă seă, în costume sacerdotale, stropia cu aiasmă regimentele la trecerea lor.

Maî târziū Gg. Manu a fostă trimisă în Grecia cu missiune. Vanghele Zappa plătia și trimitea pe față emissari în Turcia, spre a o revoluționa.

Cât pentru corpul Stavroforilor, de care se vorbește, n'a fostu organizatâ de cât după plecarea Principelui, de un comitatâ compusâ de Plagino, ginerile prinçului, Arsake, V. Zappa și Schina, consululâ Greciei.

Când în fine I. Pórtâ declarâ resbelulâ, Principele, se dice, a adressat consiliulâ de ministrii unâ offisâ cerendu'i a face sê ia parte și țerra (s'associer) la mësurrele defensive alle Rusiei pe Dunâre.

Numai uâ circularâ am vëdât a departamentului de interne, adressatâ din ordinul prinçului către prefecturele dupe marginea Dunârii, cu data din 11 Octombree 1853; și în care se dice :

«Câ prefectura, în înțelegere cu D. D. Comandanți de la Punturile respective, va face cunoscutâ grânicerilorâ în activitate ca, în cađu de invasiune din partea Turcilorâ de ceialtâ parte a Dunârii, ei sê se tragâ, luândü armele cu dânșii, și păstrandule bine. Câtü pentru ceialți Grânicari, aleși și desemnați a împlini acestü serviciü, și care se aflâ pe la cassele lorâ, sê li sê facâ cunoscutü, prin mijlôce mestesugite (habilement calculés) în cađu de trecerea Dunârii de către Turci, ca sê se ducâ toți armați la reședința Sub-Prefecturei locale, spre a împlini acele sarcina impusâ lor de serviciul administrativü.»

Acestâ circularâ e suscrisâ de Ioanid.

Sângele românescü curgea deja în atacurile din avan-purti alle pichetelor dupe marginea Dunârii, pe cândü Principele Stirbei se aflâ încâ în capulâ administrațiunii Valahiei.

Principele n'a plecat într'adevër de câtü la 16° Oct., după lupta de la Isakcea, după ce 'și a regulat trebile, și a luat din Vistierie cel din urmă trimestru pe anulü 1853. adică trei lunî înainte din lista civilâ,

El ia drumul spre Giurgiu; dér se întórce după câte-va ore înapoi, și sê îndreptêsâ pe uscat către Vienna.

Se pretinde că înaintea plecârii sêlle scrisesse uâ epistolâ contelui Nesselrode, cerendu'i uâ subvențiune.

Am vëdât numai coppia unui offisâ către Consiliulâ administrativü, cu datâ din 5°, 17 Decembrie 1853 în care se dice că Impëratulâ Russiei, în vederea pozițiunii celor duoi Gospo-

darî demissionații, a găsit de cuviință a le accorda, cu titlu de subvențiune, o parte din lista civilă; prin urmare cabinetul imperial rusesc dăruiesce principeleui Stirbei câte 1000 galbeni pe lună, cu începere de la 1 Ianuarie 1854. [1]

Acestu offisū e suscrisū de Gen. Budberg. [2].

[subscrisū]

Dervische.

No. 42.

A N E X E

Lit. A.

Rapportul Divanului ad-hoc către Prințul Stirbei, de la 28 Iuliū 1853, No. 7.

Aduarea Divanului, convocată în virtutea offisului Măriei Telle No. 1311, a vădut, cu cea mai vie întristare, invita-rea ce Vi s'a făcutū, prin depeșea Alteței s'elle Reșid Pașa, d'a părăsi țerra în mijloculū gravelor împrejurării în care se află.

Aceste împrejurări, Măria Ta, reclamă cu atâtū mai multū presința Măriei Talle în capul guvernului, că depărtarea Sa ar produce neapărat paralizie și desorganizare în administrație.

Pătrunsū de aceste considerații, Divanulū ad-hoc, organ *credinciosū* al dorințelor țerrei, crede a împlini o sacră datorie grăbinduse a adresa Măriei Talle ferbinte sa rugăciune ca, pentru binele țerrei, se nu părăsescă cârma statului într' un moment când el are nevoe mai mult de câtū tot dauna de înțelepța și inteligența direcțiune despre care ați datū probe stălucite.

(1) Acea sumă a refusat'o Stirbei, cu offisul seū din Vienna, de la 31 Ian. 1854 către consiliulū administrativū straordinarū, dăruind'o în folosul Statului.

(2) Acestū actū importantū, din preună cu anexele, și alte acte rela-tive la cestiune, mi s'a comunicat de D. Nicolae Crețuleseu, la 1870.

Divanul ad-hoc este convinsu, Măria Ta, că Înalta Pörtă a căria mărinimie și bunăvoință catre poporul românū nu s'a desmintit nici uă dată, va bine voi a lua în considerație motivele imperiose ce 'lū silesc a adresa cu stăruința Măriei Talle acéstă smerită rugăciune, ca s'o deppuneți la piciórele Tronului M. Sale Sultanului,

Divanul speră că Înalta Pörtă nu va vedea în acéstă măsură de câtū împlinirea datoriei ce ne este impusă, d'a conlucra pentru binele publicū, pe care Maiestatea Sa Sultanul l'a avut totū dauna în vedere, și care este singurul și nes-trămutatulū scopū al solitudinii cellor douē Înalte Curti, Suzerană și Protectriță.

[suscriși]

Mitropolitul Nifon.

Episcopul Rômnicului, Calinic.

„ Buzëului, Filotei.

„ Argeșului, Climent.

Bașă-Boerū Banul Gg. Filipescu.

Banul Const. Gr. Ghica.

Vornicul Constandin Herescu.

„ Emanoil Arghiropolu.

Logofătul Dimitrie Rallet.

„ Grigorie Grădiștenu.

„ Ión Filipescu.

„ Ión Manu.

„ Ioan Bibescu.

„ Ioan Golescu.

„ Ioan Cămpinenu.

„ Scarlat Bărcănescu.

„ Dimitrie Bibescu.

„ Ioan Oteteleşeanu.

„ Grigorie Obedéau,

„ Dimitrie Fălcoianu.

Postelnicu Ioan Alex. Filipescu.

Aga Petre Obedénu.

„ Dimitrie Ioanid,

LIT. B.

**A son Altesse Mehemet Kurprestti Pacha,
chargé du Grand Visirat.**

Altesse !

Le sened de Balta-Liman, qui a suspendu les assemblées ordinaires et extraordinaires des boyards, a voulu (dans l'article II) suspendre toute action politique d'un corps représentatif dans ce pays, en confiant à un conseil dit divan ad-hoc les fonctions délibératives de l'ancienne assemblée, et en ne lui attribuant que l'assiette des impôts et l'examen du budget de loi, que le gouvernement lui soumettrait.

Le président de ce Divan ad-hoc était appelé à veiller à ce que ce corps consultatif ne s'écartât point des limites que la Sublime Porte venait de lui tracer, dans sa haute sagesse.

Il y a déjà eu un précédent où ce corps a franchi les bornes de sa mission : ce fut l'adresse du 28 juillet 1853, qui invita l'Hospodar à ne point obéir à l'ordre de la Sublime Porte, qui lui ordonnait de quitter le pays.

Aujourd'hui encore ce corps consultatif vient de sortir de nouveau des limites de ses attributions.

Avant de clôre sa session pour l'exercice de 1855, le divan ad-hoc a accepté, sans discussion, une adresse louangeuse décernée à l'Hospodar, proposée par le même membre qui fut le rédacteur de l'adresse de 1853. (1)

On y fait parler, au nom de la nation, le divan qui en appelle au jugement de la postérité ; et par un esprit d'adulation, interprète la nature de tous les actes de l'administration de l'Hospodar, de façon à faire croire qu'ils ont assuré à jamais la prospérité du pays. Il y a jusqu'à des allusions politiques, tendant à insinuer que l'Hospodar actuel devrait

(1) Ioan Manu.

défendre les institutions de la patrie, institutions qui, nous l'espérons, seront légitimement défendues par notre auguste suzerain.

La responsabilité de cet acte, qui s'écarte manifestement de la compétence de ce corps consultatif, pourrait retomber sur moi, comme président de droit du divan ad-hoc.

La Sublime-Porte ne peut reconnaître légalement que moi, comme exerçant les fonctions de président du divan, avec tout le poids de la responsabilité qui lui incombe : car les ordres que le gouvernement impérial a donnés pour la mise en exécution du Sénéd de Balta-Liman, ont statué, expressement, par l'office hospodaral, du 17 mars 1850, No. 327, sous No. 2, que :

«Le divan sera sous la présidence du boyard le plus grand «et le plus ancien en rang.»

Ce n'est que dans le cas où le divan serait appelé à opiner sur des affaires ecclésiastiques, que la présidence [d'après No. 3 de l'office cité] devait être dévolue au métropolitain.

Bien que l'Hospodar ait cru pouvoir dévier de cette disposition expresse de la S. Porte, après la mort du Bach-Boyard George Philippesco, et dès la convocation du nouveau divan en 1854, j'ai passé outre, par considération pour la position du vénérable chef de notre Eglise, appelé arbitrairement par l'Hospodar à me remplacer.

Mais les circonstances actuelles m'imposent le devoir de décliner devant Votre-Altesse toute responsabilité de l'initiative prise par le divan ad-hoc, et qui pourrait m'être imputé en ma qualité de président, appelé de droit à ces fonctions, par la volonté suprême du gouvernement impérial.

J'ai dû refuser même de signer cette adresse en ma qualité de membre du divan ; et j'ai dû résister aux instances de S. E. le métropolitain, qui à titre de président *de facto* du divan ad-hoc, me pressait de suivre son exemple.

J'ai cru que ma conscience et ma dignité personnelle ne me permettaient point de signer un pareil acte, que je consi-

dece commu
fond, et ne tenan
sentes, qu'à en impose
les maux dont il souffre.

Plus que tout autre, en ..
de président de droit de ce corps,
devoirs, je suis appelé à protester ici devant votre Altesse
contre l'illégalité flagrante de cette adresse.

Je proteste, en ma qualité de Valaque et de sujet fidèle
de la Sublime Porte, contre l'assertion que cette opinion,
émise par une assemblée incompétente, représente l'opiniou
de la nation. Je proteste même contre la supposition que
cette adresse, *imposée* au divan ad-hoc soit l'expresion vraie
des sentiments des membres qui y siègent. Pour appuyer cette
dernière assertion, je n'ai qu'à me référer au fait que l'adresse
en question porte la signature d'un des premiers ministres,
qui, à la connaissance de Votre Altesse, a signé, il y a quel-
ques mois, le mémoire de nos justes griefs contre l'adminis-
tration actuelle, adressé à S. A. le Grand-Vizir, mémoire qu
porte, en tous points, diamétralement le contraire de chaq
paragraphe de l'adresse du divan ad-hoc.

Votre Altesse daignera ne voir dans la présente prote-
tation que le sentiment de la conscience de mes devoirs.

Que Votre Altesse daigne peser le poids et la valeur
la voix d'un homme consciencieux et désintéressé, qui
veut être, avant tout, que bon Valaque et sujet dévou
son Suzerain.

Je suis, avec le plus profond respect,
Banul C. Gr. Ghica. (1)

Bucarest, 13 Mars 1856.

---

(1) Comunicatū tot de D. N. Crețulescu. — E de interesulū moște
nitorilor lui Stirbei a publica respunsulū acestuia la raportul lui Der
vișu Pașă.

reine, ce potu servi la
NE de la 1848, la admi-
și la chestiunea Unirii Principatelor
dunărene.

O P E R E

Le protectorat du Czar, par J. R. (Eliade) Paris—1850.

Souvenirs et impressions d'un proscrit, par J. Heliade Rădulescu, Paris—1850.

Mémoires sur l'histoire de la régénération roumaine, ou sur les événements de 1848 accomplis en Valachie, par J. Heliade Rădulescu, Paris—1851.

Romania viitoare, de mai mulți emigrați.—Paris,—1850.

Republica română, idem Paris,—1851. (1)

Question économique des Principautés danubiennes, par Balcescu—Paris, 1850.

Dernière occupation des Principautés danubiennes par la Russie, par G. Chainoi (Ion Ghica) Paris, 1853.

De l'abolition du servage dans les Principautés danubiennes, par Al. G. Golesco.—Paris, 1856.

Choix de lettres et mémoires sur la question roumaine, 1852-1856, par César Bolliac, lith. Goyer 7. p. Daupline, — Paris.

Mémoire justificatif de la Révolution roumaine du 11/12 Juin —Paris, 1850, (de Capil mișcării de la 48.)

Epistole către Priculă Știrbei, de C. A. Rosetti, 1850 și 1851.

Epistole și acte ale ómenilor mișcării române de la 1848, de Eliade.—Paris, 1851.

Principautés danubiennes (M-de Rosetti) par J. Michelet—Paris, 1853.

(1) Mai e nă broșura cu acelașu titlu, in care se demască politica rusiei, de C. A. Rosetti,—Bruxelles, 1853.

Appellu la tôte partidele, de C. Rosetti.—Paris, 1850.
Histoire politique et sociale des Principautés danubiennes, par Elias Régnault—Paris, 1855.

Suite ou Supplément à l'histoire des Principautés danubiennes par Régnault,—par N. Rousso.— Bruxelles, 1855.

istoria Daciei superioare, de Papiu Ilarian, 1849.

Transilvania în fața pretențiunilor Ungariei, de Papiu Ilarian—București, 1861. (1)

Mystères diplomatiques aux bords du Danube, par Elias Régnault.

Mémoires pour servir à l'histoire de la Roumanie (topographie) par César Bolliac—Paris, 1855.

Proteste contre la convention conclue à Balta-Liman, à l'Assemblée législative de la République française, par le comité démocratique roumain.—Paris, 1849.

Résurrection des peuples.—La Roumanie renaissante, par J. Heliade Rădulescu, avec un précis de ses annales et de sa dernière révolution, par Sebastien Rhéal (Sebast. Gayet)—Paris, 1850.

Lettres hongro-roumaines, par Dem. Brătiano.—Paris, 1851.

Réponse à la circulaire de la Porte Ottomane, présentée le 13 Juillet 1856, par G. Maghero,—Constantinople, 22 Oct. 1856 (lithographiat).

Turquie et Russie, en réponse à la Lettre d'un anonyme, par I. A. Vaillant—Paris, 1854.

Voyage en Orient, ou théâtre de la Guerre (Considérations sur les Principautés danubiennes), par J. N. Meunier—Bruxelles, 1854.

La Turquie et la Russie en 1854, par M... X... Paris, 1854.

La politique de la Russie et les Principautés danubiennes, par le général comte de Fiquelmont—Paris, 1854.

Mémoire sur l'empire d'Autriche dans la question d'Orient, par J. C. Brătiano—Paris, 1855. (2)

(1) Acastă operă conține și două articole ai D. Dum. Brătianu, ca răspuns la aserțiunile neexacte ale ungarului Irany despre Români.

(2) Publicat și în *Românul* No. 125—136 din 1859.

L'empire c'est la paix (sur la question d'Orient, et particulièrement des Principautés) par J. A. Vaillant.—Paris, 1856.

Appel au congrès en faveur des Roumains, par Edmond Tèxier.—Paris, 1856.

La Roumanie après le traité de Paris, par V. Boeresco—Paris, 1856.

Mémoire et observations de son Altesse Sérénissime le prince régnant de Moldavie, Gr. A. Ghica, sur le protocole des conférences de Constantinople, et envoyés au Congrès de Paris—Paris, 1856.

Querre d'Orient, par Eugène Jouve, rédacteur du *Courier de Lyon*—Paris, 1855.

La Valachie depuis 1830 jusqu'à 1855, par Ganesco (ou plutôt par Théo)—Bruxelles, 1855.

Avenir de la Valachie, par G. Ganesco (Théo)—Paris, 1856.

Lettres sur les Principautés, dédiées à Mr. le chevalier Vegzzi Ruscala—Généve, 1858. (1)

La Moldo-Valachie dans la manifestation de ses efforts et de ses vœux, par Paul Bataillard—Paris, 1856 (după *Revue de Paris* de la 1 Iul. pag. 416).

L'Autriche, la Turquie et les Moldovalaques, par B... (Bollintineno)—Paris, 1856.

Biografia oamenilor mari scrisă de unŭ om micŭ (Valentinenu)—Paris, 1859.

L'Autriche dans les Principautés danubiennes—Paris, 1859 (Librairie de Napoleon Chaix et C-nie).

O aruncătură de ochi asupra administrațiunii Valahiei de la 1849—1855, de un Român (Gr. Gănescu) (2) Praga—1854.

Starea în care se afla administrația și funcțiunile publice în Romania la Iulie 1856 (responsul lui Stirbei la o aruncătură de ochi).

La question d'Orient devant l'Europe, par Ubcini—Paris, 1854.

(1) Se attribue D. Joan Bălăcenu.

(2) Unii attribue și această operă tot lui Théo, fost professoră de limba franceză în Col. S-tu Sava.

La Question des Principautés devant l'Europe, par Ubicini—Paris, 1858.

Les Provinces danubiennes et roumaines (*L'univers pittoresque*) par Ubicini—Paris, 1856.

Lettres d'un penseur sur les bords du Danube, par Madame la Princesse Aurélie Ghica—Paris, 1852.

Corespondința secretă a Caimacamului Vogoride—Paris, 1857.

Despre drepturile și Unirea Principatelor române—Paris, 1856.

De la situation régulière de la Moldo-Valachie vis-à-vis de la Porte, par Bataillard—Bruxelles, 1857.

La Russie sur le Danube, par Armand Lévy—Paris, 1853.

Les Principautés devant le Congrès par Bataillard—Paris, 1856.

L'union des Principautés, par Vaillant.

Les Principautés roumaines devant l'Europe, par Sanéjouand (Prințul Bibescu)—Paris, 1857.

Mémoire sur la situation de la Valachie depuis la traité de Paris par Jean C. Bratiano.—Paris, 1857.

La Moldo-Valachie, par Louis de Nalèche (avocat) Paris, 1856.

O aruncătură de ochi asupra Unirii Principatelor române, de unŭ Românŭ din Bucuresci.

Les Principautés roumaines et l'Empire Ottoman.—Paris 1858 (Librairie Frank, imprimerie Remgnét).

Dosvoltarea drepturilor Principatelor române in urma tratatului de la Paris (1)—Bruxelles, 1857.

Despre celle din urmă pretenții ale Porții asupra Principatelor Moldo-române, de X...

Les peuples de l'Autriche et de la Turquie etc., par Hip. Desprez.—Paris, 1850.

La révolution dans l'Europe orientale, par Hip. Desprez—Paris, 1849. (2)

Mémoire présenté à la Commission internationale pour les couvents dédiés, par C. Negri—Constantinople, 1865.

Proclamațiunii către Români din partea Comitatului cen-

(1) Se attribue bătrînului Maiorescu.

(2) Publicată mai înteu în *Revue des deux Mondes*, 1848.

trală democratică europeană, publicate de Comitatul revoluționar român. — imprimeria E. De Soye. Rue de Seine, 36 Paris 1851, în care s'au imprimat mai multe manifesturi către Români din partea aceluși comitet român democratic.

Mémoire de Grégoire Ghica (prince de Moldavie) adressé aux Conférences de Vienne en 1856.

ȚIARE ROMANE

Vestitorul Românesc, de Carcalechi, pe 1848.

Curierul Românesc pe 1848, de Eliade.

Bulletinul Oficial, pe 1848.

Monitorul Oficial de la 48.

Poporul Suveran dela 1848, de Bolintineu și alții.

Pruncul român, (1848) de Rosetti și Winterhalder.

România (1848), de Baronzi.

Focea Satelor, de N. Bălcescu (1848).

Espatriatul, de Cesar Bolliac, Brașov, 1849.

Gazeta Transilvaniei (1848), de Baritz.

Junimea Română—Paris, 1851, de Bolintineu.

Buciumul, de Bolliac—Paris, 1857.

Opiniunea—Paris, 1857.

Conservatorul, de Rousso. (Eliade)—Constantinople, 1856

Țiarele române de la 1849—1859, (vezi **Columna** No. 9, 1873)

Fragmente despre lucrurile și oamenii de la 1848, de N. Bălcescu, publicat în *Buciumul* de la 3 Oct. 1863.

Apellu la oamenii cei liberi, de C. Rosetti, publicată în *Românul* de la 5—10 Ianuarie 1874.

O călătorie în ghimie pe Dunăre, de I. Voinescu II, publicată în *Românul* din 1861, No. 330—334.

Confesiunea înaintea comisiunii de anchetă de la 1848, de C. Halepliu (actorul) publicată în *Reforma* No. 26 vezi 1859.

DIARE STREINE

TITLU ARTICOLILOR	NUMELE DIARULUI	DATA	AUTORUL
La Moldo-Valachie et le mouvement roumain.....	Revue des deux Mondes	1848 1 Jan.	H. Desprez
La guerre des Magyares et des Croates..	idem	15. Aug.	idem
Les roumains et le protectorat russe, et la Turquie.	idem	15 Dec.	idem
L'occupassion russe dans les Principautés danubiennes	idem	1853 1 Noem.	V. de Mars
L'église d'Orient et l'église russe	idem	1 Dec. 1854*	H. Desprez
La question d'Orient.....	idem	1 Mars.	Eug. Forcade
La question d'Orient.....	idem	1 April.	idem
L'Autriche dans la question d'Orient.....	idem	1 Juin 1855	idem
Affaires d'Orient.....	idem	1 Mars.	X. Raymond
Scènes et souvenirs de la vie politique et militaire en Orient	idem	1856 15 Avril.	Eug. Poujade
La Roumanie.....	idem	15 Janv.	Ed. Quinet
Les chrétiens d'Orient.....	idem	1 Febr.	Villemain
Les Roumains, etc.....	idem	1 Mars.	Ed. Quinet
Les Principautés danubiennes avant et après la Guerre	idem	1 Sep.	Eug. Poujade
<i>La politique et l'administration</i> dans les provinces tributaires de la Turquie, Moldavie et Valachie.....	Annuaire des Deux-Mondes	1854 pag. 107	Anonyme
La crise diplomatique et la Guerre.—Occupation des Principautés, etc.....	idem	p. 678	idem
La diplomatie et la Guerre.—Evacuation des Principautés, etc.....	idem		idem
La Turquie en 1854.	idem	1855 pag. 628	idem

TITLU ARTICOLILOR	NUMELE DIARULUI	DATA	AUTORUL
Les Monastères de l'Orient	Revue britannique	1849	Anonyme F. C.
"	"	6 Juin	
"	"	7 Juillet	
"	"	8 Aout	
"	"	9 Sept.	
"	"	10 Oct.	
"	"	11 Nov.	
Russes et Turcs.....	idem	12 Decem. 1853	idem
Voyages.— Question turco- russe—Les rivages de la Mer noire etc.....	idem	9. Sept. 1854	
L'empire ottoman.....	idem	1 Janvier Febr. pag. 365	idem
L'église grecque en Russie et le protectorat du Czar en Orient.....	idem	Mars pag. 101	
Le Valaque.....	Revue de Paris	1853	Améd. Achille
De Belgrad à Constandi- nople.....	idem	1 Août n. 419-430 1854	
La première pierre de l'é- glise d'Argisch	idem	1 Mai n. 369-384 1856	A. Deschamps
Correspondance particu- lière de Bucharest.	idem	1 Sept.	
"	"	1 Avril.	Anonyme
"	"	15 Avril.	
"	"	1 Mai	
"	"	15 Juin.	
"	"	15 Juillet	
"	"	1 Sept. 15 Sept.	
A Mr. Bataillard	idem	1856	le. pr G. Ghica Bataillard
La Moldo-Valachie, répon- se au Prince Gr. Ghica . .	idem	p. 609-613 t. XXXIII 1856	
		t. XXXIX p. 293-331	

TITLU ARTICOLILOR	NUMELE DIARULUI	DATA	AUTORUL
Les Principautés danubiennes	Revue de Paris	1850	Bataillard
Examen des quatre points de garantie de la paix en Orient	Revue contemporaine	1856	Er. Crampon
Etudes politiques et économiques sur l'Orient	idem	15 Febr.	
Les chrétiens d'Orient et les réformes du Sultan	Le Correspondant	1856	J. de Berton
		25 Août	
La Question d'Orient	Journal des Economistes	1854	G. de Molinari
Les finances de la Valachie.	idem	Febr. 1855	Thib. Lefèvre
		April. Mar.	
Topographie de la Roumanie	Nouvelles annales des voyages	1856	Malte-Brun
Les villes du Bas Danube.	Revue de l'Orient	Avril. Mai 1853	Th. Lavallée
		t. XIV	
La Bessarabie	idem	1854	le Col. Amber
		t. XVI.	
Le servage dans la Moldo-Valachie	P'illustration	1856	A. Grün
Nouvelle situation des Moldo-Valaques	idem	v. XXVII	Paulin
		1856	
La Roumanie, ou Moldo-Valachie	Revue indépendante	v. XXVII	Saint Martin
		1848	
Lettre à Lord Dudley, sur les vues de la Russie sur les provinces danubiennes..	Le Siècle	25 Janvier	Dém. Bratiano
		1853	
Une rectification d'une opinion émise par Mr J. G. Kohl à la fin de son dernier No. du 14 Juin	idem	6 Avril.	Jean Bratiano
		1853	
Les Conférences de Vienne	idem	19 Juin	Léon Plée
		1855	
Griefs des Moldo-Valaques	idem	8. 12 et 20 Juin	H. Lamarche
		1855	
		23 Mai	

TITLU ARTICOLILOR	NUMELE ZIARULUI	DATA	AUTORUL
De la future organisation des Principautés.	idem	1856	H. Lamarche
		1 Sept.	
Politique traditionnelle de l'Autriche à l'égard des provinces danubiennes.	idem	1856	Alf. Michiels
		23 Oct.	
Adresse envoyée à chacun des représentants des grandes puissances, par le haut clergé et les plus notables habitans de la Moldavie. . .	Le Siècle	1856	
		14 Mars	
Adresse envoyée au Sultan par un grand nombre de Valaques notables de Iassy, le 9 Decembre, 1855.	idem	1856	
		15 Febr.	
Les intérêts des Russes en Moldo-Valachie.	La Presse	1853	J. G. Kohl
		Juin	
Les Provinces danubiennes.	idem	1853	Em. Hubaine
		1 Juillet	
Protestation adressée par les membres de la Lieutenance domaniale de Valachie, le 28 Juin 1849, à Mr. le Ministre des affaires étrangères de France, contre la convention de Balta-Liman.	idem		Heliade Tell
		1853	
		1 Juillet	N. Golesco

NB. Articoli s'au mai scris de emigrați și în alte ziare franceze, precum *Le Courier*, *La Réforme*, *La Semaine*, *La Presse*, *L'assemblée nationale*, *les Débats*, *L'estafette*. etc.,

între anii 1848—1857.

NOTE

No. I.

Cântecă poporană despre Eliadă

Frunză verde liliacă,
 La pörtă la Iliadă
 S'a ridicat baiaracă ;
 Boeri s'a speriadă,
 Cucoanele-aă ofticadă
 De frica lui Iliadă.

Iar boierii s'aduna,
 Stinjină de galbenă făcea,
 Și la Sultanulă mergea ;
 Și așea se tanguia :
 «Stăpâne, Măria ta,
 De ce-ai liberatū țerra ?
 De la munte pân' la baltă,
 Ai liberatū țerra tótă !»

Impăratul c'aușea,
 Vestea la Pași că dedea,
 Pe Turci că mi 'ți 'i scornea,
 Ca frunza și ca iarba ;
 La București că venea,
 Și pe câmpă se așea,
 Corturile 'și întindea,
 Steaguri roșii ridica ;
 Lumea proptea se punea,
 Nică prin tērgă nu mai lăsa,

De fόμε ce le era
Dovlecî verđi că mi 'ți mâuca.

Turcii unde-așea vedea,
Mána pe masdraci puneá,
Și p'în lume s'abătea;
Lumea că se spăimânta,
La o parte că se dá;
Ei prin târgü că mi 'ți intra,
La cazarmă drept trăgea.

Milintariî că 'i vedea,
Tunurile slobozea,
Nici unü Turcü nu rămănea;
Numai unul mai scăpa
Și la Pașa alerga;
Și alți Turci mai mulți venea,
Grelle focuri ridica;
Ș'unde drumul că le dá,
Milintariî mulți cădea;
Și alții se speria,
Și peste uluci sărea;
Și cari mai rămănea,
Steaguri albe ridica.

Dér Iliad ce făcea?
In vapor că se puneá,
Drumul Bălțiî că lua,
La 'mpărăție mergea;
Impăratul că 'l vedea,
Lui Iliad îi grăia:

«Iliade, dumneata,
 «De ce-ai liberatü țerra?
 «De la munte pân' la baltă
 «Ai liberatü țerra tótă!»

Semnü la gealatü că dedea,
 P'aci capul să i 'lă ia;
 Iliad ce mi 'ți făcea?
 Peptul că mi'ți desfăcea,
 Și pe piele arăta
 Șépte peceți ce avea (1).
 Impăratul că vedea,
 Fața lui îngălbenea,
 Limba 'n gură amuția,
 Și așa îi respundea:
 «Iliade, dumneata,
 «Mare 'ți e vitejia,
 «D'ai liberatü țerra tótă,
 «De la munte pân' la baltă.»

Iliad atuncî pleca,
 Drumul bălții apuca,
 Pe dincolo că mi'ți da,
 La Ungurü că mi 'ți mergea;
 Ungurul când îl vedea,
 Lui Iliad se 'nchina.

Părintele Snagoveanulü
 Care-a desrobitü țiganulü,

(1) Semnü de putere mare, ce vine de la Dumneșeu, după esplicarea
 lăutarului, ce 'mi a comunicat acest cântecü.

In vale 'n palatū ședea,
 La bileturī cā făcea,
 Beste 'n țerrā cā mi 'ți da,
 Țiganiī toți cā afla,
 Și tare se bucura ;
 Romāniī sē'nveselea
 Cā claca se micșora.
 D'o mai veni Iliad
 Claca s'o desființa,
 Nicī ipotați n'or mai fi,
 Cutierī vor lipsi,
 Lumea cā s'o 'nveseli.

P'ér vrājmașiī ce făcea ?
 La Muscalī cā mi 'ți fugea.
 Russia cā 'mī o scornia,
 Ca frunza și ca iarba ;
 La București cā pornia ;
 Și mult aci nu ședea,
 Ci la Ungurī se ducea,
 Și prin sate s'abătea,
 Ca lōcustele cădea ;
 Ședea 'n sate și ierna ;
 Cândū în primăvară da,
 Iar la Ungurī mi 'ți pornea ;
 Ungurul cā mi 'ți vedea,
 Grelle focurī ridica,
 Si pe toți îi pisăgea,
 Totū stāngenī mi 'ți făcea ;
 Iar Lidere cānd mi'ți afla,
 După ei și elū pleca,

Pe dincolo că mi'ți da,
Si în Ungurî năvălea.

Dér Ungurii ce făcea ?
Treî glónțe că repedea,
Pe Lidere mi 'ți 'lă rănea ;
Dér ellü cu ñille scäpa ;
S'apoî tot la noi venea,
Doftorii de'lü căuta. (')

No. II.

EPITAFUL LUI ISCOVESCU

(FÄCUT DE BOLINTINÄNU)

*Näscut în Bucuresci la 1816, mortü în Constan. inopole la
1854 Oct. 24, ş. armintatü la cimintirulü ortodoxü
din Constandinopole.*

Abia se nasce-o fiöre în arborulü de viață
Nefericitei țerrî,
Si mörtea cea fatală o scutură, o 'nghiață,
Sub alle salle crude ş'amare sărutări:
Aşa peri, departe de patria'ï iubită,
Pictorulü esilatü,
Cu annii sëi cei tineri, cu fruntea înflorită
De vise grațiöse, ce 'n lacrămî s'aü schimbatü.

(1) Acestü cântecü mi s'a comunicatü de Dinu läutarulü, fostü țiganü allü Cuculuî, la 1853, în satulü Miulesci, dist. Dâmbovița ; iar Dinu şi-
cea că a învățatü acestü cântecü de la unü läutarü din Tirgoviște.

Acestă poesie s'a publicatü în Columna lui Traian, No. 5 pe 1873.

Eliade a compus și ellă pentru Iscovescu următorele versuri, destinate tot pentru piatra sepulcrulă ; însă epitaful Bolintinénului a fost preferat, după cum asigură D. Christofi în epistola sa de la 22 Mai 1875 către editorulă acesteî colecțiunî; așa dér epitaful Bolintinénului, nu al lui Eliad este săpat pe piatra lui Iscovescu.

Eată și epitafulă lui Eliade :

Români, ce e viața ? Travalii și putere...
Am viețuit ; căci multe și piedici și nevoi
Trecut-am cu sudore, cu aspră neavere,
S'ajungă la cultul artei ; cu ea suntă între voi ;
Cu ea sunt în Museuri, cu ea la Dumneșă.

Tot în mitirul ortodocsă din Constandinopole repausă și țărrena preotului Luzik d. Craiova, căruia D. Grigorie Serurie îi a făcut următorul epitafă, ce 'lă reamaci spre memorie :

De patria'i departe, victim' a Libertății,
Sub astă piatră rece, ca simțul de tirană,
Afiă eterna pace martirulă Verității,
Monahul creștină, preotă, și demnul fiă Română.

ATANASIE LUZIN

Născut în Craiova la anulă 1823, Oct. 21.

Mort în Constantinopole la anul 1853, Oct. 21.

Epitaful lui Negulici (1)

Îllă legănă 'n durere România,
Trăi, lucră, muri spre-a ei salvare;
Asillă, mormântulă, îi offeri Turcia;
Si patria 'i fu ultima 'i sufflare.

Născut în Câmpu-Lungă la 1813.

Mort în Constantinople la Iunie 1851.

NE.—Căteși trei acești martiri ai libertății repausă
sub același monumentă funebru, în cimitirulă ortodocsă
din Stambul, făcut cu banii rămași de la Iscovescū, și
esecu'at de D. Al. Christofi și D. Gg. Iugă, după
cum asigură cellă d'ântăiă.

---

(1) Aflat între hîrtiele reposatei Anna Negulici, fără a se însemna
autorul; după felul versului, bănuim că pôte să fie de Eliade.

Data recondiționării ..... oct 1871

Nr. crt. din reg. laboratorului 55